

Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

Katedra sociální práce

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Bc. Veronika Fialová

Povědomí studentů sociální práce a práva o rodinné mediaci

Awareness of the students of social work and law about family mediation

Praha, 2018

Vedoucí práce: PhDr. Hana Pazlarová, Ph.D.

Poděkování

Velmi chci poděkovat vedoucí mé diplomové práce PhDr. Haně Pazlarové, Ph.D. za její ochotu a cenné rady. Dále bych chtěla poděkovat všem respondentům, kteří se zúčastnili dotazníkového šetření a také panu Ing. arch. Dušanu Jakoubkovi, který mi ochotně věnoval čas pro doplňkový rozhovor.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V .....

dne .....

Podpis .....

Abstrakt

Teoretická část práce je věnována popisu mediace, konkrétně pak rodinné mediaci, v čem jsou její specifika, kdo je mediátor a jaké by měl mít vzdělání. Dále se v teoretické části zaměřuji na rodinu a dítě v kontextu rodinných konfliktů, sociální práce a práva v kontextu mediace a v neposlední řadě přibližuji téma povědomí o mediaci jako o alternativním způsobu řešení konfliktů.

Empirická část zkoumá prostřednictvím kvantitativního výzkumu povědomí studentů sociální práce a práva o rodinné mediaci nejprve pomocí porovnání studijních plánů vybraných studijních oborů a následně pomocí online dotazníkového šetření. Jako doplňující metodu výzkumu jsem navíc použila strukturovaný rozhovor s jednatelem společnosti Český mediátor.

Vybraný soubor respondentů činí 100 studentů, z toho 47 studentů práv a 53 studentů oboru sociální práce pro dotazníkové šetření a jednoho informanta, s kterým byl proveden strukturovaný rozhovor.

Výzkumem bylo zjištěno, že jak studenti sociální práce, tak studenti práv nemají předmět věnovaný mediaci v rámci svých studijních plánů nabízen v povinné formě, ale pouze ve formě volitelné.

Na základě dotazníkového šetření bylo zjištěno, že studenti sociální práce znali rodinnou mediaci z hlediska jejího procesu častěji než studenti práv. Překvapivým zjištěním bylo, že zájem o rodinnou mediaci v rámci své budoucí profese měli více studenti sociální práce než studenti práv. Co se týče přehledu o četnosti využívání rodinné mediace, tak byly výsledky téměř stejné u obou skupin studentů a obě skupiny věděly, že nejčastěji využívaným druhem mediace je právě mediace rodinná.

Na základě doplňkového rozhovoru bylo zjištěno, že, významné základy mediačnímu prostředí v České republice již položila stávající generace odborníků z různých odvětví. Na budoucí generaci odborníků zůstává tyto těžce vypracované základy správně uchopit a rozvinout. Otázka týkající se povědomí a postoje studentů sociální práce a práva k mediaci je tedy velmi aktuální.

Klíčová slova

mediace; rodinná mediace; studenti sociální práce; studenti práv; povědomí o rodinné mediaci; vzdělávání

Abstract

The theoretical part describes mediation, especially its specifics, the mediator and their education. Furthermore, I focus on the family and the child in context of family conflict, social work, law related to mediation and awareness do mediation as an alternative way of solving problems.

The empirical part is a quantitative research on awareness of the family mediation among students of social work and law. Firstly, I compared the educational plans of particular programs. Secondly, I created online questionnaires and examined their results. As the additional method I used a structured interview with chief executive officer of Český mediátor company.

The survey obtained 100 respondents, 47 student of law, 53 students of social work and one important for the interview. It was found that both students of social work and law have no mandatory subjects on mediation. They can only have it optionally.

Based on the questionnaire survey it was proven that students of social work knew family mediation in terms of its process better than students of law. Surprisingly, students of social work are often interested in family mediation in their future profession.

When it comes to the overview of frequency of the usage of the family mediation the results are almost identical for both groups. Both students knew that the most frequently used type of mediation is the family mediation.

Based on the supplementary interview it was found that significant foundations of mediation environment in the Czech Republic was already built by experts of the current generation of professionals of different fields. These foundations now must be properly grasped and developed by experts of following generations. Therefore, the question of awareness and attitude of students of social work and law towards mediation is very actual.

Key words

mediation; family mediation; student's of social work; student's of law; awaransess of family mediation; education

Obsah:

ÚVOD	9
1 TEORETICKÁ ČÁST	10-26
1.1 MEDIACE.....	10
1.1.1 <i>Principy mediace</i>	11
1.1.2 <i>Cíl mediace</i>	11-12
1.1.3 <i>Fáze mediace</i>	12-13
1.1.4 <i>Historie mediace v České republice</i>	13-15
1.2 RODINNÁ MEDIACE A JEJÍ PRŮBĚH.....	15-17
1.2.1 <i>Vhodnost využití rodinné mediace</i>	17-18
1.3 MEDIÁTOR.....	18-19
1.3.1 <i>Role mediátora</i>	19-20
1.3.2 <i>Nástroje mediátora</i>	20-21
1.3.3 <i>Vzdělání mediátora</i>	21-23
1.4 RODINA.....	23
1.4.1 <i>Nezletilé dítě v kontextu rodinných konfliktů</i>	23-24
1.5 SOCIÁLNÍ PRÁCE A PRÁVO V KONTEXTU MEDIACE.....	25
1.6 POVĚDOMÍ O MEDIACI JAKO O ALTERNATIVĚ ŘEŠENÍ SPORŮ.....	25-26
2 EMPIRICKÁ ČÁST	27-65
2.1 CÍL PRÁCE.....	27
2.2 HYPOTÉZY.....	27
2.3 CHARAKTERISTIKA VÝBĚROVÉHO SOUBORU.....	28
2.4 VÝZKUMNÉ METODY.....	28
2.5 VÝSLEDKY.....	28-64
2.5.1 <i>Analýza dokumentů</i>	29
2.5.1.1 <i>Vzdělávání v mediaci v oblasti práva</i>	29
2.5.1.2 <i>Vzdělávání v mediaci v oblasti sociální práce</i>	29-30
2.5.2 <i>Dotazníkové šetření</i>	30-31
2.5.2.1 <i>Vyhodnocení dotazníkového šetření</i>	31-61
2.5.3 <i>Rozhovor s jednatelem společnosti Český mediátor</i>	61-65
2.6 DISKUZE.....	66-69
3 ZÁVĚR	70
4 SEZNAM INFORMAČNÍCH ZDROJŮ	71-73

5 SEZNAM GRAFŮ	74-75
6 PŘÍLOHY	76-82

Seznam zkratek

SIS – Studijní informační systém

UK – Univerzita Karlova

AMČR – Asociace mediátorů České republiky

ČR – Česká republika

OSPOD – orgán sociálně-právní ochrany dětí

MPSV – Ministerstvo práce a sociálních věcí

IT – informační technologie

Úvod

Rodinná mediace, se dotýká mnoha různých oborů, zejména pak práva a sociální práce. Cílem mé diplomové práce je zjistit, jaké mají o rodinné mediaci povědomí studenti výše zmíněných oborů. Kteří ze studentů mají k rodinné mediaci blíže? Jak jsou v rámci studia srozuměni s tímto tématem? Nakolik je pro ně téma atraktivní z pohledu plánované profesní kariéry? Na tyto a další otázky jsem se snažila najít odpověď prostřednictvím kvantitativního výzkumu pomocí online dotazníku doplněného strukturovaným rozhovorem s jednatelem společnosti, která se jako první v České republice věnuje zprostředkování mediace.

Rodina je to nejdůležitější co každý z nás máme, je to prostor, kde se každý vyvíjí po všech stránkách života. Rodina jsou lidé, které máme rádi, kteří nás ochraňují, stojí při nás a bezpodmínečně nás milují, pokud funguje správně. Pokud však nastanou rodinné konflikty, s kterými si rodina nedokáže poradit, je třeba mít vypracovaný systém pomoci, jak ji navrátit její správnou funkci a poskytnout jí oporu při řešení, aniž by musela své problémy řešit formou nepříjemného, zdlouhavého a finančně nákladného soudního procesu. Toto téma je zejména citlivé, jedná-li se o rodinu v konfliktu s nezletilými dětmi.

Rodinná mediace je skvělou možností jak rychle, ale především efektivně řešit rodinné neshody a konflikty a to zejména jedná-li se o tak důležité otázky, jako je výchova a zabezpečení života dětí. Neřešené rodinné konflikty mohou fungování rodiny značně narušit a v konečném důsledku mohou vést až k jejímu rozpadu. Rodina je ale základním stavebním kamenem celé společnosti a proto je nutné poskytovat jí efektivní podporu a pomoc v situacích, kdy si není schopna pomoci sama.

Mediace je stále rozvíjející se disciplína, jejíž otázky jsou aktuální nejen v České republice, ale i v zahraničí a měli bychom jí věnovat dostatečnou pozornost a vážnost, abychom tak zajistili její vývoj na profesionální úrovni a podařilo se tak dosáhnout nejen uspokojivého konsenzu, ale také uspokojivého prostředí, kde mediace funguje efektivně jako jeden z běžných nástrojů pro řešení sporů a to nejen v rodinných záležitostech.

Rodinná mediace je oblast, které je třeba se stále věnovat, rozvíjet ji a pro její efektivní rozvoj je důležité zapojení kvalitních odborníků. Klíčovými odborníky pro rozvoj rodinné mediace do budoucna jsou dnešní studenti, zejména pak studenti oborů, které jsou s mediací přímo spojeni, jako je obor sociální práce a práv. Z tohoto důvodu jsem se rozhodla vybrat si pro zpracování diplomové práce téma Povědomí studentů sociální práce a práva v oblasti rodinné mediace.

1 Teoretická část

1.1 Mediace

Mediace je metoda řešení mezilidských konfliktů, jejímž cílem je dosažení dohody, pomáhá jejím účastníkům ve vzájemné komunikaci a dorozumění (JANOTOVÁ, 2014, str. 15). Matoušek O. (2008) mediaci definuje jako neformální, strukturovaný proces řešení konfliktů, při kterém má mediátor roli nezávislé a nezaujaté osoby, která pomáhá stranám konfliktu identifikovat jejich zájmy a zároveň je podporuje v hledání společných a reálných řešení bodů, které konflikt způsobily. Je specifická především v tom, že je dobrovolná, ale může být i soudem nařízena, je neformální a může probíhat jen tehdy, pokud o to mají obě strany konfliktu zájem (JANOTOVÁ, 2014, str. 15). Mediace přímo slučuje odvětví práva a sociální práce, tyto dvě složky jsou od sebe při mediaci neoddělitelné, dále se velmi úzce dotýká sociologie a psychologie (JANOTOVÁ, 2014, str. 15). Riskin L. (1997) definuje mediaci jako neformální a strukturovaný proces řešení konfliktů, kdy mediátor, tedy nestranná třetí strana pomáhá stranám sporným v řešení jejich situace a k dosažení dohody. Je uznávanou metodou řešení konfliktů za pomoci odborníka, mediátora a stává se způsobem, jak zvládat spory mimosoudně (PLAMÍNEK, 2013, str. 50-51). Ne vždy však může být při řešení sporu jeden jediný mediátor, taková praxe sice často převládá, ale mediátorů v rámci procesu mediace může být i více (PLAMÍNEK, 2013, str. 50-51). Termín mediace je z lat. *medius*, což v překladu znamená prostředí/mírný, v anglickém překladu *mediation* znamená řešení konfliktů za pomoci neutrálního prostředníka, kterým je mediátor, Šišková T. (2012) mediaci definuje jako neformální proces, v kterém dochází k mimosoudnímu řešení konfliktů a to na základě zájmu obou stran. Mediace je také definována jako vyjednávání, odborná pomoc v konfliktní situaci s cílem nalézt oboustranný přijatelný kompromis (HOLÁ a kol, 2013, str. 17-18). Další z definic procesu mediace uvádí, že „*mediace je intervence třetí strany do sporu nebo vyjednávání, která je pro obě strany akceptovatelná, nestranná a neutrální a nemá žádnou autoritativní rozhodovací moc zasahovat z pozice nadřazené autority nebo instituce*“ (HOLÁ, a kol, 2013, str. 121).

Komplexní pohled na člověka a svět, na tom je mediace založena, rozhovor považuje za nástroj pro hledání přijatelných řešení konfliktů (ŠIŠKOVÁ, 2016, str. 15). Mediaci lze vykonávat v několika oblastech, např.: rodinná, pracovněprávní, v trestných věcech zejména pak mezi pachatelem a obětí, školská, politická, je však nutné doplnit, že mediace je v evropských měřítcích zatím na počátcích možností jejího využití (HOLÁ, MALACKA a kol., 2014, str. 34-35).

1.1.1 Principy mediace

Dle Šiškové T. (2012) je dodržování principů mediace pro mediátora klíčové. Pakliže chce vést proces úspěšně, dalo by se říci, že principy jsou povinností mediátora, kterou musí vždy aplikovat. V případě, že to nedokáže, neměl by proces mediace vůbec začínat, případně od něj odstoupit. Principy mediace dle Šiškové T. (2012) jsou:

- *nestrannost* – mediátor musí ke sporným stranám přistupovat bez předsudků,
- *vyváženost* – mediátor musí být schopen zajistit, aby se oběma stranám sporu dostalo stejně, tzn. potřebného času, prostoru se vyjádřit,
- *neutralita* – mediátor nesmí prosazovat v procesu vlastní názory a dávat řešení,
- *nezávislost* – mediátor nesmí být emočně, finančně, ani vztahově propojen s žádnou ze sporných stran.

Matoušek O. (2008) uvádí, že dodržování těchto principů pomáhá zabezpečit pozitivní vnímání mediátora zúčastněnými stranami a zároveň poukazuje na povinnost mediátora odstoupit od kauzy v případě, že sám není schopen tyto principy dodržovat.

Veteška J. (2015) definuje principy mediace o něco rozsáhleji a řadí do nich dobrovolnost, důvěrnost, neutralitu, nestrannost, nezávislost a svobodu rozhodování.

Horáček T. (2013) hovoří o principu dobrovolnosti, který uvádí jako základní zásadu mediace, kterou charakterizuje jako právo stran dobrovolně mediaci využít, stejně tak ji dobrovolně kdykoliv ukončit. Jako další princip Horáček T. (2013) uvádí princip důvěrnosti, kterým jsou vymezeni účastníci mediace, tedy pouze strany sporu a mediátor a někdo další pouze se souhlasem stran sporu. Dále uvádí princip nestrannosti a neutrality, kterým se rozumí absence jakékoli vazby mediátora ke kterékoli ze sporných stran. Dále hovoří také o principu neformálnosti, který vychází z předpokladu, že proces mediace nemá charakter procesu. Jako poslední principy uvádí princip sebeurčení a princip převzetí zodpovědnosti, jejich vyjádřením je to, že za obsah mediační dohody jsou odpovědné pouze strany konfliktu, nikoli mediátor.

1.1.2 Cíl mediace

Cílem mediace je dosažení mediační dohody, ta je dle zákona o mediaci definována jako dohoda, kterou uzavírají všechny strany konfliktu a jejími náležitostmi kromě podpisů stran je

také datum uzavření doplněný mediátorem a jeho podpis, kterým stvrzuje, že mediační dohoda byla uzavřena v rámci mediace.

Plamínek J. (2013) popisuje cíl mediace obsáhleji, uvádí, že za cíl mediace může být považováno dosažení dohody sporných stran, v jiných případech lze ale za úplný a konečný cíl mediace brát přímo uskutečnění samotné dohody, což nazývá jako důslednější pojetí, ke kterému se sám spíše přiklání.

Dohoda by měla být písemná, jasně formulovaná, srozumitelná a uskutečnitelná a na její podobě by se měli podílet všichni účastníci mediačního procesu (MATOUŠEK, 2008, str. 193). Mediační dohoda však neznamena návrat k předchozímu životu, ale měla by být výstupem o nalezení cesty z daného sporu, na níž je nutná spolupráce zúčastněných stran, zároveň je také velikou výhodou to, že pokud dohoda zúčastněným stranám přestane vyhovovat, mohou se sejít s mediátorem znovu a dohodu případně změnit (VETEŠKA, 2015, str. 119).

Náležitosti mediační dohody by měly dle Šiškové T. (2016) být především název mediační dohody včetně vydefinování konkrétní věci, ve které je uzavřena a kdo jsou sporné strany, dále by měla obsahovat konkrétní data, v kterých jednání probíhalo, kdo je mediátorem, kdo se jednání účastnil, jaké byly stanoveny předměty jednání, na čem se strany dohodly, prohlášení o dodržení dohody stvrzené podpisy stran a mediátora a datum uzavření dohody. Dohoda může obsahovat i případné sankce za její nedodržení (ŠIŠKOVÁ, 2012, str. 68).

1.1.3 Fáze mediace

Fáze mediace dle Šiškové T. (2016):

Úvodní fáze

Mediátor stručně vysvětlí co je mediace a svoji roli, poté všichni společně vytvoří pravidla, která budou platit v průběhu procesu, dohodne se délka jednání, včetně přestávek, vymezí se kompetence stran, mlčenlivost mediátora, uzavření dohody o mediaci (v případě, že je mediace nařízena soudem, jinak ne).

Druhá fáze

Mediátor naslouchá stranám, zpravidla začíná mluvit ta strana, která projevila zájem o mediaci jako první a obě strany si sdělí, jak vnímají svoji situaci. Druhá fáze může trvat několik setkání. V této fázi stanovuje mediátor na základě výpovědi sporných stran předměty jednání. Předměty jednání nazývá neutrálně.

Třetí fáze

Strany si naslouchají navzájem. Každá ze stran zopakuje, co nového se dozvěděla o potřebách druhé strany. Je povolena komunikace navzájem mezi spornými stranami avšak pouze o pozitivních a nových informacích. Zde by mělo dojít ke vzájemnému pochopení sporných stran, i když spolu nemusejí souhlasit. Bez tohoto bodu změny by neměla mediace pokračovat dále.

Čtvrtá fáze

Hledají se návrhy pro řešení na základě stanovených předmětů jednání a možnosti jakým způsobem jich budou sporné strany dosahovat. Lze si stanovit i časový a přehledný rozvrh, pomocí kterého mohou sporné strany nalézt nejlepší řešení.

Pátá fáze

Rozpracování vybraných řešení do konkrétních kroků. Mediátor probírá se spornými stranami jeden předmět jednání po druhém a podrobně je rozebírají a stanovují jejich konkrétní plnění.

Šestá fáze

Sepsání dohody. Odsouhlasené návrhy sestavené spornými stranami mediátor sepíše ve formě mediační dohody, která stanovuje konkrétní jednotlivé kroky každé ze sporných stran a vždy odpovídá možnostem a potřebám obou stran.

1.1.4 Historie mediace

Zapojení třetí strany do sporu pro vyřešení konfliktu se vyskytuje téměř v každé kultuře, institucionalizovanou podobu však mediace poprvé dostala počátkem dvacátého století ve Spojených státech amerických nestranným zprostředkováním dohody při dělnických nepokojích (POTOČKOVÁ, 2013, str. 17-18). Účinnost zprostředkování této dohody vedla

k zřízení institutu Smírčích služeb, dnes nazývaném jako Federální mediační a smírčí služba a působí především ve sporech kolektivních (VETEŠKA, 2015, str. 96). K výraznějšímu rozvoji mediačních programů však došlo až o pár desítek let později a mediace začala být využívána jako alternativa k soudnímu řízení (POTOČKOVÁ, 2013, str. 18).

Mediace je v České republice ještě velmi mladá, začala se rozvíjet v 90. letech 20. století a to především zásluhou neziskových organizací, které spolupracovaly se zahraničními lektory a díky tomu se začaly organizovat semináře, kurzy a školení prvních mediátorů (JANOTOVÁ, 2014, str. 37).

Následně byla v roce 2000 založena Asociace mediátorů ČR, která je dobrovolnou organizací působící dodnes, Janotová M. (2014) uvádí hlavní body, které si asociace klade za cíl:

- zachování mediace na profesionální úrovni,
- dodržování profesních standardů, které formulovala,
- dodržování etického kodexu mediátora, jež vytvořila,
- šíření povědomí o mediaci a vzdělávání zájemců takovým způsobem, aby byla zajištěna její profesionalita.

Společenské a technologické změny ve společnosti způsobily pozvolný rozpad klasické společnosti, což mělo za následek častější rozpady rodin, více dětí žijících v neúplných rodinách, zvyšování nezaměstnanosti. Tyto změny vedly k velké vytíženosti soudů a k dlouhým časovým prodlevám v řešených sporech. Následkem pak bylo přijetí mediace a její každodenní využití v mnoha různých sporech (VETEŠKA, 2015, str. 97). V současné době je v Evropě nejrozšířenější rámcem mediace právě v oblasti rodinného práva (HOLÁ, MALACKA a kol., 2014, str. 34). Veteška J. (2015) také zmiňuje, že velkou roli pro využívání mediace sehrála Evropská unie, která přijatým doporučením Rady Evropy doporučuje využívání mediace a to zejména v rodinných záležitostech. V roce 2012 pak vstoupil v České republice v platnost zákon č. 202/2012 Sb., o mediaci. Zákon o mediaci upravuje účinky a výkon mediace, která je prováděná tzv. zapsanými mediátory, tedy těmi, kteří oprávnění k výkonu praxe získali u Ministerstva spravedlnosti ČR, dále definuje samotný pojem mediace, způsoby jejího zahájení, podmínek odmítnutí a ukončení (POTOČKOVÁ, 2013, str. 28-29). *K jeho přijetí přispěla především povinnost České republiky, jako členského státu Evropské unie, implementovat směrnici Evropského*

parlamentu a Rady 2008/52/ES o některých aspektech mediace v občanských a obchodních věcech (POTOČKOVÁ, 2013, str. 32).

Směr vývoje mediace dle Potočkové D. (2013):

Mediace 20. století:

- mezi mediátory převažují odborníci z humanitních oborů a dobrovolníci,
- mediace je nabízena převážně prostřednictvím grantových programů a neziskových organizací,
- mediace je vnímána především jako technika,
- vzdělávání mediátorů v základních mediačních technikách, speciální vzdělání je výjimečné,
- výkon mediace ve většině případů není regulován státem.

Mediace 21. století:

- zvyšuje se zapojení právních profesí a odborníků z technických oborů,
- mediační služby poskytují státní, nestátní i soukromé instituce na různých platformách,
- mediace směřuje k profesnímu ukotvení,
- specializace mediátorů na konkrétní oblasti působení a kontinuální vzdělávání,
- výkon mediace je častěji svázán právní úpravou.

1.2 Rodinná mediace a její průběh

Zákon o mediaci ji definuje jako mediaci, která se zaměřuje na řešení konfliktů vyplývajících z rodinných vztahů. Rodinná mediace je specifická díky tomu, že v ní figurují děti a týká se především sporů rozcházejících se rodičů, ale také celkově záležitostí týkajících se výchovy nezletilých dětí, styku s rodinnými příbuznými, ale i sporů mezi manžely (HOLÁ, MALACKA, a kol., 2014, str. 229). V případě, že mluvíme v oblasti rodinné mediace o dětech, má se na mysli každá osoba mladší osmnácti let, pokud podle právního řádu nenabyla zletilosti dříve (HOLÁ, MALACKA a kol., 2014, str. 230).

Dítě může být v rodinné mediaci zapojeno ve dvou situacích:

- *dítě je jedna ze sporných stran* – v takových případech je zcela nezbytné, aby dítě vyjádřilo svůj názor jako rovnocenná strana konfliktu,

- *spor rodičů v otázkách ve věcech dítěte* – v takovém případě se dítě mediace nezúčastňuje, ale mediátor by měl zohledňovat jeho zájem (zde je třeba mít na paměti, že mediátor nemá právo dítě vyslechnout, pokud si není jist jeho skutečným zájmem)

(HOLÁ, MALACKA a kol., 2014, str. 230).

Rodinná mediace řeší konflikty vzniklé mezi členy rodiny a je specifická důvěrnou a soukromou povahou vztahů (HOLÁ a kol., 2014, str. 107-108). K rodinné mediaci je nutné přistupovat citlivě, taktně a přesto dostatečně otevřeně (HOLÁ a kol., 2014, str. 107-108). Holá L., Westphalová L., Kováčová A. a Spáčil O. (2014) popisují rodinnou mediaci jako mediaci, která se zabývá řešením vzniklých konfliktů ve vzájemném soužití členů rodiny za pomoci kvalifikovaného prostředníka, tedy mediátora.

Na základě charakteristiky soukromé povahy vztahů, je rodina velmi specifická a často její problémy nelze vyřešit po věcné stránce, čistě z právního hlediska, protože i po něm v rodině dále přetrvávají negativní emoce, které rodinu destabilizují (WINTEROVÁ, DVOŘÁK, 2009, str. 162). Když je nutné, aby v blízkých rodinných vztazích rozhodoval spornou věc soud, je to neštěstí, ne-li ztroskotání (WINTEROVÁ, DVOŘÁK, 2009, str. 162). Z tohoto důvodu může být takto ohrožené rodině velkou pomocí rodinná mediace, kdy své konflikty nemusí řešit právní cestou, která má svým rozhodnutím donucující povahu (WINTEROVÁ, DVOŘÁK, 2009, str. 162). Silné citové zabarvení vztahů v rodině zapříčiňuje to, že rodinná mediace vyžaduje mnohdy více času a pro dosažení finální mediační dohody je nutných více mediačních setkání než u jiných druhů mediací (ŠÍŠKOVÁ, 2016, str. 18). Také je velmi důležité brát v potaz, že se rodinná mediace netýká pouze přítomných osob na mediačním setkání, ale finální dohoda bude mít vliv i na další členy rodiny (ŠÍŠKOVÁ, 2016, str. 18). Lord S. (2011) také upozorňuje na to, že by měl mediátor v rámci rodinné mediace reagovat také na kulturní potřeby rodiny.

Právě rodinná mediace má co do počtu největší množství mediováných případů v České republice, příležitost k jejímu využití přinesla novela zákona o rodině v roce 1998, kde sice pojem mediace zahrnut nebyl, ale novela umožnila smírné řešení rozvodu dohodou (POTOČKOVÁ, 2013, str. 27). Vrabcová D. (2017) ve svém článku o rodinné mediaci uvádí, že je v současnosti v rámci České republiky v oblasti rodinné mediace využívána nejvíce mediace v řešení sporů mezi rodiči v souvislosti s rozvodem.

Vrabcová D. (2017) ve svém článku uvádí, že rodinná mediace probíhá u mediačního stolu v neutrálním prostředí a trvá zhruba 3 hodiny a počet takových setkání závisí na tom, kolik záležitostí rodina potřebuje vyřešit. Rodinná mediace se často dotýká nezletilých dětí a jejich participace na mediačním procesu může být taková, že dítě může být jednou ze stran sporu, nebo se ho výsledek mediace minimálně dotýká (HOLÁ, MALACKA a kol., 2014, str. 229). V případě, má-li dojít k výsledku dítěte v rámci procesu mediace, je důležitý přístup mediátora, otázky na dítě musí být přiměřené jeho věku a rozumovým schopnostem, za žádných okolností mu mediátor nesmí podsouvat své názory a rozhovor by měl nejlépe započít neformálně (HOLÁ, MALACKA a kol., 2014, str. 239). V případě, kdy se v rodinné mediaci jedná o nezletilé děti, měl by se mediátor snažit zjistit jeho názor na věc, případně by se mělo alespoň části mediace přímo zúčastnit s ohledem na jeho věk a rozumové schopnosti (HOLÁ, MALACKA a kol., 2014, str. 239-240).

1.2.1 Vhodnost využití rodinné mediace

Oproti soudnímu řízení je znatelně méně nákladná, její průběh může být relativně krátký, záleží na potřebách sporných stran, je méně psychicky stresující než samotný soudní spor a účastníci mohou rychleji a efektivněji společně formulovat řešení, která jsou přijatelná pro obě strany a jsou pro ně uskutečnitelná (ŠIŠKOVÁ, 2012, str. 69). Mediace se také především za použití nových metod snaží o řešení sporů s omezením, nebo nejlépe úplným zamezením konfrontace mezi spornými stranami (HOLÁ, MALACKA a kol., 2014, str. 33). Právě tento způsob řešení konfliktů vede ke zlepšení vztahů zúčastněných stran a jejich dalšího možného fungování.

Plamínek J. (2013) uvádí jako jednu z výhod fakt, že mediace vnáší do řešeného sporu aspekty a naděje, které jiné metody řešení konfliktu přinést nemohou a o samotném řešení rozhodují účastníci daného sporu. Dle Plamínka J. (2013) právě tyto skutečnosti také podporují samotnou stabilitu řešení, kterou proces mediace přináší a nepochybně je mediace způsob, který může při řešení konfliktů ušetřit velmi mnoho času.

Aby mohla být rodinná mediace efektivně využita a soudem nařizována, je třeba také vyřešit otázku týkající se nákladů na mediaci (ŠMÍD, ŠÍNOVÁ a kol., 2013, str. 209). Jedná-li se o první setkání nařazené soudem, odměna náležící mediátorovi je stanovena prováděcím právním předpisem, kterým je vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 277/2012 Sb., o zkouškách a odměně mediátora (ŠMÍD, ŠÍNOVÁ a kol., 2013, str. 2017). Cena za další

hodiny mediace, nebo za mediaci, která soudem nařízená není, se pohybují pro fyzické osoby v rodinné mediaci zhruba od 500 Kč do 800 Kč za hodinu, cena však závisí na mnoha faktorech, jako je například komplikovanost sporu, nebo počet sezení (www.ceskymediator.cz). Zájemce o rodinnou mediaci má možnost obrátit se na společnost Český mediátor, která s ním probere ještě před zahájením mediace všechny možnosti tak, aby bylo následné řešení jeho sporu co nejrychlejší, nejefektivnější a finančně zvládnutelné (www.ceskymediator.cz).

Šišková T. a kol. (2016) popisuje oblasti, ve kterých lze rodinnou mediaci využít:

- *před rozvodem, během něj, nebo po něm* – jde nejčastěji o to nastavit pravidla, podle kterých budou partneři vychovávat děti, jak se na tom budou podílet, kde budou bydlet, jak rozdělí společné jmění, jakým způsobem budou své děti finančně podporovat,
- *mezigenerační vztahy* – zde můžeme řešit nastavení pravidel v domácnosti, role a kompetence, zejména pak jde-li o společnou domácnost více generací, vztahy mezi dospívajícími a rodiči,
- *majetkové záležitosti* – záležitosti týkající se dědictví, správy majetku dítěte, ale i půjčky a závazky vůči rodině,
- *nedorozumění v rodinném soužití* – často jsou spojeny zejména v otázkách výchovy dětí, nebo různých nedorozumění ve vztazích,
- *předmanželské smlouvy* – zde se řeší pravidla hospodaření, kolik partneři plánují vychovávat děti, jakým způsobem je chtějí vychovávat atd.

1.3 Mediátor

Mediátor je profesionál s odbornými znalostmi z oblasti mediace. Odpovídá za efektivní proces mediace, který vede pomocí rozhovoru, dokáže uplatnit analytické schopnosti, protože pro správné vedení procesu musí umět správně rozdělit a pojmenovat jednotlivá témata, tedy předměty jednání, které musí být schopen převést do neutrálních formulací (ŠIŠKOVÁ, 2012, str. 73). Dle zákona o mediaci se mediátor vyznačuje jako fyzická osoba, která je zapsaná v seznamu mediátorů. Specifikem u rodinné mediace je, že ji mohou poskytovat i nezapsaní mediátoři, kteří mediaci v této oblasti tradičně poskytují (ŠIŠKOVÁ, 2016, str. 169). Nezapsaný mediátor je odborník v oblasti mediačních technik a není zapsaný v seznamu

mediátorů (ŠIŠKOVÁ, 2016, str. 169). Seznam mediátorů má v gesci Ministerstvo spravedlnosti České republiky (VETEŠKA, 2015, str. 136).

Mediátor odpovídá za proces jednání a zároveň rozhoduje o jeho formě. Je odborníkem na efektivní vyjednávání, je nestranný, nezávislý a neutrální. Vždy by měl zaujímat nehodnotící postoj, nezasahuje do navrhovaných řešení spornými stranami. Jeho účast na řešení konfliktu je základní charakteristikou samotné mediace (HOLÁ a kol., 2014, str. 106). Důležité je ale také zmínit, že mediátor není kompetentní k tomu, aby vynesl konečné rozhodnutí, může tedy řešení sporu pouze facilitovat (RISKIN, L. ARNOLD, T. KEATING, M., 1996, str. 87). Mediátor by měl v rámci svých vlastních schopností zvládat vlastní sebereflexi a znalost svých reakcí na konfliktní situace, zná své silné stránky, ale také své limity, zároveň je velice důležité, aby byl schopen unést nejistotu, kterou samotný mediační proces přináší (ŠIŠKOVÁ, 2016, str. 21).

Mediátoři se také při výkonu své činnosti setkávají s etickými dilematy mediace, které často souvisejí s nestranností, neutralitou v roli mediátora, poskytování odborného poradenství, s výší poplatku za mediaci a smysluplností mediace (ŠIŠKOVÁ, 2016, str. 223). Šišková T. a kol. (2016) spatřují řešení etických dilemat zejména na profesní a osobní úrovni mediátora, na profesní úrovni související s rozvojem mediace a na osobní úrovni hledání různých možností rozhodování o eticky náročných situacích. Asociace mediátora České republiky sdružující 66 akreditovaných mediátorů vytvořila Etický kodex mediátora, v němž jsou obsaženy povinnosti mediátora k zapojeným stranám, k procesu mediace, povinnosti mediátora ke kolegům, k profesi, ke společnosti a na řešení stížností na jeho porušení (www.amcr.cz).

1.3.1 Role mediátora

Role mediátora je naplňována naplňováním hlavních úkolů, které definuje Matoušek O. (2008) takto:

- vysvětlit proces mediace, její fáze a postupy,
- usnadnit komunikaci a nést odpovědnost za mediační proces,
- shromažďovat informace o daném případě a pracovat se stanovisky, emocemi a postoji zúčastněných stran,

- analyzovat informace, definovat sporné body – budoucí předměty jednání a rozlišovat jejich důležitost,
- zprostředkovat dohodu, pomáhat se sepsáním společné dohody zúčastněných stran a zvažovat jejich jednotlivé návrhy.

S takto definovanými úkoly mediátora se ztotožňuje i Veteška J. (2015).

Kressel K. (2007) také upozorňuje na neutralitu a nehodnotící postoj, které jsou součástí celkového strategického přístupu mediátora v jeho roli. O využívání strategií, či plánů mediátora, které realizuje pomocí technik, hovoří již Riskin L. (1996) a uvádí, že se mění v souvislosti s reakcí na dynamiku konkrétní situace. Smithson J. et. al. (2017) také poukazují na další důležitou roli mediátora, zejména v rámci rodinné mediace, kterou je snaha o to, aby rodiče upřednostňovali pro dohodu na řešení konfliktu nejlepší zájem dítěte. Holá L., Westphalová L., Kováčová A., a Spáčil O. (2014) však poukazují na to, že zájem dítěte je neurčitý pojem, který je aplikován různě na základě kulturních, sociálních a náboženských podmínek, může být však obecně a velmi opatrně definován. O definici zájmu dítěte se pokusil Národní akční plán schválený vládou České republiky k transformaci a sjednocení systému péče o ohrožené děti takto: „*životní úroveň a podmínky, nezbytné pro jeho zdravý tělesný, duševní, duchovní, mravní a sociální vývoj a plnohodnotné dětství, a osobní potenciál dítěte je plně vyvinut v rámci rodiny; cizí péče a podpora je dítěti poskytována jen v nezbytně nutné míře*“ (HOLÁ, WESTPHALOVÁ, KOVÁČOVÁ, SPÁČIL, 2014, str. 200-201).

Mediátor má také právo, dle zákona o mediaci č. 202/2012 Sb., odmítnout dohodu o provedení mediace a to z důvodu, pokud je narušena nezbytná důvěra mezi ním a některou ze stran konfliktů, nebo v případě, kdy by byl důvod pochybovat o jeho nepodjatosti k jedné nebo oběma stranám konfliktu.

1.3.2 Nástroje mediátora

Plamínek J. (2013) definuje nástroje mediátora, které využívá v rámci procesu mediace, takto:

- *otázky* – slouží k získání informací, k pochopení a nalézání nových souvislostí, umožňují podporovat a regulovat dynamiku mediačního procesu,
- *aktivní naslouchání* – zahrnuje zejména povzbuzování klienta, formu zjišťování a reflexe, oceňování nebo shrnování, velmi často je aktivní naslouchání využíváno ve dvou složkách a to zrcadlení a parafráze (parafrází mediátor zopakuje získané

informace od klienta vlastními slovy, nesmí obsahovat hodnocení; zrcadlením jde o pojmenovávání pocitů, které má mluvčí, pojmenování emocí je důležité především pro porozumění si navzájem),

- *transformace sdělení* – mediátor zde upravuje sdělení jedné sporné strany tak, aby bylo srozumitelné a přijatelné pro stranu druhou, aniž by změnil obsah sdělení,
- *techniky řešení problémů* – řešení problémů je proces, aby byl tento proces správně uchopen, je třeba k němu přistupovat strukturovaněji, tedy znát a umět využít techniky vhodné pro jeho řešení, které se odvíjí od konkrétní fáze mediace,
- *instrukce* – zahrnuje stanovená pravidla se souhlasem zúčastněných stran, důležité je také sepsat, např. na flipchartový papír tak, aby byly všem na očích v průběhu mediace a mediátor se na ně mohl případně odkazovat,
- *komentáře* – mediátor je používá v souvislosti s efektivitou procesu, mají implicitní povahu a na zúčastněné strany působí spíše podvědomě,
- *shrnování* – řeší poruchy orientace při procesu mediace, jedná se o stručné zopakování významných skutečností, zejména pak závěrů, ke kterým mediace došla,
- *zápis a neverbální komunikace* – slouží k orientaci účastníků mediačního procesu, jeho hlavní funkcí je zpřehlednění procesu a výsledků mediace, to co je zapsáno, platí pro všechny zúčastněné.

1.3.3 Vzdělání mediátora

Mediátor by měl být zkušený profesionál s odbornými znalostmi a specifickými dovednostmi, které by měl být schopen využít k efektivnímu vedení mediačního procesu (VETEŠKA, 2015, str. 133). Mediátor může vykonávat svoji profesi buď na základě živnostenského oprávnění, nebo poskytovat mediaci podle zákona č. 202/2012 Sb., o mediaci jako zapsaný mediátor, zapsaný mediátor pak může realizovat mediaci v případech na doporučení soudu, pro variantu zapsaného mediátora je nutné splnit tyto podmínky stanovené zákonem:

- získání vysokoškolského magisterského vzdělání,
- úspěšné složení zkoušek, které jsou zpoplatněny ve výši 5 000 Kč stanovené zákonem,
- k zápisu předložit osvědčení o složení zkoušky, v případě zaměření na rodinnou mediaci je třeba navíc dodat osvědčení ze zkoušky z rodinné mediace (www.amcr.cz).

Vzdělávání ale také odměnu mediátora upravuje vyhláška Ministerstva spravedlnosti ČR č. 277/2012 Sb., o zkouškách a odměně mediátora, stanovuje náležitosti zkoušky mediátora, náležitosti zkoušky z rodinné mediace, náležitosti žádosti o vykonání zkoušky, způsob provádění zkoušky, způsob jmenování zkušebních komisařů a výši odměny mediátora za první mediační setkání nařízené soudem. Náležitosti zkoušky mediátora dle Vyhlášky č. 277/2012 Sb., o zkouškách a odměně mediátora, musí mít písemnou a ústní část, (u rodinné mediace pouze ústní část) a zjišťují se znalosti z oblasti:

- mediace a dalších způsobů mimosoudního řešení sporů, včetně příslušné právní úpravy,
- mediačních technik,
- základních lidských práv a svobod,
- občanského, obchodního a pracovního práva,
- rodinného práva,
- práva na ochranu spotřebitele,
- občanského práva procesního,
- základů psychologie a sociologie.

Rodinný mediátor by měl mít také znalosti především ohledně práv dítěte a to jak na vnitrostátní, tak i mezinárodní úrovni právních norem (HOLÁ, MALACKA a kol., 2014, str. 231). V rámci ochrany práv dětí na mezinárodní úrovni je zcela zásadní například Úmluva o právech dítěte, na vnitrostátní pak nelze opomenout Ústavu České republiky a Listinu základních práv a svobod (HOLÁ, MALACKA a kol., 2014, str. 234). Holá L., Westphalová L., Kováčová A. a Spáčil O. (2014) uvádějí, že vzdělání mediátora zcela nepředpokládá jeho úspěšnost, nicméně uvádí, že rodinní mediátoři mají většinou vzdělání v oblasti psychologie a sociální práce. Asociace rodinných mediátorů v ČR má v požadavcích na své mediátory absolvování 60 hodinového výcviku mediace a 20 hodin vzdělávání každé dva roky a počáteční praxi by měli získávat po boku zkušeného mediátora (HOLÁ, WESTPHALOVÁ, KOVÁČOVÁ, SPÁČIL, 2014, str. 225).

Vzdělávacím potřebám mediátorů v České republice se věnovala v rámci bakalářské práce Vrabcová D. (2012) a z výsledků výzkumu vyplynulo, že profese rodinného mediátora je velice specializovaná a vyžaduje specifické dovednosti a schopnosti, mediátoři by měli být absolventi středních, ideálně vysokých škol a vzdělávací program by měl být sestaven multidisciplinárně.

Šišková a kol. (2016) shrnuje důležité body pro to, aby byl mediátor profesně na svůj výkon praxe dobře připraven, jsou to: dobré vzdělání u akreditovaných institucí, mít možnost získávat praxi po bohu zkušenějších mediátorů, možnost účastnit se supervizí a účastnit se workshopů, kde dochází k výměně zkušeností.

1.4 Rodina

Rodina je důležitá pro správný vývoj každého člověka a pro dítě představuje rodina nezbytné ochranné a výchovné prostředí (HOLÁ, WESTPHALOVÁ, KOVÁČOVÁ, SPÁČIL, 2014, str. 13). Ze sociologického pojetí je rodina prostředí, ve kterém se utváří a reprodukuje sociální vztahy, je zprostředkujícím článkem mezi společenskými a individuálními zájmy, formuje osobnost a sociální charakter člověka a chrání člena rodiny před tlakem společnosti (HOLÁ, WESTPHALOVÁ, KOVÁČOVÁ, SPÁČIL, 2014, str. 17). Pro správný výkon rodinné mediace je zapotřebí znát fungování, základní charakteristiky rodiny a faktory, které ji ovlivňují (HOLÁ, WESTPHALOVÁ, KOVÁČOVÁ, SPÁČIL, 2014, str. 13). Současné rodiny jsou stále více vystaveny zvyšujícím se nárokům, které jsou kladeny na jejich funkčnost a odolnost, to je dáno zejména sociodemografickými trendy, které sebou nesou posun společenských hodnot od tradičních k individualistickým, mnoho dětí se rodí mimo manželství a velké procento manželství se rozvádí (HOLÁ, WESTPHALOVÁ, KOVÁČOVÁ, SPÁČIL, 2014, str. 57, 105). Nutno tedy podotknout, že tradiční pojem rodina se dostává do širšího a neostrého významu a to především zejména kvůli měnícím se formám rodiny, která tak nemusí být již chápána pouze jako muž sezdáný se ženou v manželském svazku žijící se svými dětmi (MATOUŠEK, PAZLAROVÁ, str. 11, 2014). Holá L., Westphalová L., Kováčová A. a Spáčil O. (2014) ale také uvádějí, že i když se formy rodinného soužití mění, rodina jako taková je stále jedním ze stabilizujících prvků společnosti a proto je třeba ji chránit a poskytovat tak možnost řešit rodinné konflikty kultivovaně a efektivně za pomoci odborníků.

1.4.1 Nezletilé dítě v kontextu rodinných konfliktů a způsob jejich řešení v rámci mediace

Konfliktní situace je specifická forma sociální situace, jedná se o proces interakcí účastníků konfliktu, kteří proti sobě otevřeně a nepřátelsky jednájí (HOLÁ, 2003, str. 14).

Perry B. (2016) uvádí, že v čím nižším věku je dítě vystaveno nějakému traumatu, jehož zdrojem může rodinný konflikt být, tím to pro něj může mít dalekosáhlejší následky. Čím déle je dítě traumatu vystavováno, tím se prohlubují následky na jeho budoucí život. Pro správný vývoj mozku dítěte je třeba zajistit, aby mělo dítě dostatek lásky, pozornosti, péče a jistoty a to nejlépe zajišťované jednou, nebo více stálými pečujícími dospělými osobami. Při dlouhodobém vystavování dítěte traumatu, se dítě naučí chybné vzorce chování jako reakci na určité situace, které mu následně v jeho životě mohou způsobovat další konflikty s jeho okolím.

Řešení rodinných konfliktů je téma, kterým se zabývá celá společnost, dá se předpokládat, že je to odrazem zejména zvyšujícím se výskytem celé řady negativních společenských jevů, které se na rodinném životě odrážejí: nestabilní vztahy, dysfunkční nebo afunkční rodiny, vzrůstající počet rozvodů a jiné (HOLÁ, 2003, str. 135-136). Tomuto tématu byla věnována již v roce 1982 světová odborná konference v Cambridge pořádaná Mezinárodní společností pro rodinné právo - International Society of Family Law (HOLÁ, 2003, str. 136). Rodinné konflikty mají zvláštní povahu zejména v tom, že se týkají osob, které jsou v závislém a trvalém vztahu, jehož součástí jsou mnohdy nezletilé děti, kterých se konflikt bezprostředně dotýká a pokud nejsou adekvátně řešeny, mohou vést k dysfunkčnímu soužití, nebo k rozpadu rodiny (HOLÁ, WESTPHALOVÁ, KOVÁČOVÁ, SPÁČIL, 2014, str. 42).

Cílem řešení konfliktu je především spokojenost člověka, který se do konfliktu dostal (HOLÁ, 2003, str. 18). Efektivním způsobem řešení rodinných konfliktů může být právě rodinná mediace, na tento způsob se však lidé obracejí většinou až ve fázi, kdy je konflikt mezi nimi již tak velký, že by ho sami nebyli schopni vyřešit (HOLÁ, 2003, str. 135-137). Rudd B. et. al. (2015) se ve svém výzkumu zabývá nastavením rodinné mediace ve snaze najít tu nejlepší metodu pro její výkon v případě zapojení dítěte a možností šetrného způsobu získávání informací.

Rodinné konflikty jsou předmětem zájmů mnoha odvětví, jako je psychologie, sociologie, a v neposlední řadě sociální práce a práva (HOLÁ, WESTPHALOVÁ, KOVÁČOVÁ, SPÁČIL, 2014, str. 42).

1.5 Sociální práce a právo v kontextu mediace

Mediace má velmi blízko k sociální práci a v určitých bodech se dle mého názoru dokonce potkávají. Dle Holé L. a kol (2013) považuje za nejdůležitější prvek komunikaci, která je klíčová jak pro roli mediátora tak sociálního pracovníka, obě profese se také zabývají poskytnutím pomoci v řešení problémů, které musí nejprve řádně rozklíčovat. Dále dle Holé L. (2013) oba pracují s rodinami nebo jednotlivci, kterým pomáhají s vlastní odpovědností za své jednání, někteří autoři dokonce mediaci považují za jednu z metod sociální práce.

V mediaci je velmi důležité zapojení právníků, to je spojené zejména s jejím legálním charakterem, právníci v oblasti mediace mohou skvěle využít svých právních znalostí, případně by měli chápat její užitečnost, aby ji ve vhodných případech mohli sami doporučit svým klientům (RISKIN, L. ARNOLD, T. KEATING, M., 1997, str. 91). U většiny klientů mají právě jejich právníci značnou moc nad tím, jakým způsobem budou svůj spor řešit (RISKIN, L. ARNOLD, T. KEATING, M., 1997, str. 92).

Mediace byla ukotvena v právu zákonem o mediaci č. 202/2012 Sb. (POTOČKOVÁ, 2013, str. 28).

1.6 Povědomí o mediaci jako alternativní formě mimosoudního řešení sporů

Stoilkovska A., Palevski Mucunskaa V. a Ilieva J. (2015) provedly výzkum v Makedonii o tom, jak povědomí o mediaci jako alternativní formě řešení konfliktů přispívá k efektivnímu řešení sporů a bylo zjištěno, že nedostatek informací veřejnosti vede k nedostatku důvěry využít mediaci a upřednostnit ji před soudním řízením, výzkum také jasně potvrdil nedostatek informací mezi místním obyvatelstvem o mediaci, včetně výhod, které nabízí. V povědomí o mediaci je na tom Česká republika obdobně, i přes snahu o jeho zvyšování, mediace stále není běžným nástrojem při řešení sporů na rozdíl od západní Evropy, Kanady, nebo USA, kde je mediace využívána v 70% různých druhů sporů, včetně mediace rodinné (www.promediaci.cz). O nízkém počtu využívání rodinné mediace hovoří i McGowan D. (2018) především v rámci rodinných konfliktů v Irsku, uvádí, že je zde snaha o zvýšení počtu řešení konfliktů cestou mediace a snížení počtu řešení konfliktů u soudu.

Riskin L. (1996) hovoří o motivačních faktorech, které mohou sehrát významnou roli v rozhodování účastníků, zda mediaci využít, či nikoliv, níže uvádím faktory, které považuji za nejdůležitější:

- *kontrola nad reálným výsledkem* – samotní účastníci rozhodují o konečném výsledku sporu,
- *kontrola nad procesem* – mediační proces je pružný a účastníkům umožňuje utvářet ho tak, aby vyhovoval jejich potřebám a zájmům,
- *příležitosti pro vznik lepších řešení* – mediace zprostředkovává příležitost pro utváření efektivnějších řešení při konfliktech, které budou v zájmu obou sporných stran,
- *vztah mezi účastníky sporu* – mediace nehledá viníka, hledá řešení, to pomáhá zachovat vztahy mezi účastníky sporu,
- *omezení procesních výdajů* – nejen úspora finančních prostředků, ale také času.

Osvětou nejen rodinné mediace, ale mediace celkově se zabývá mimo jiné Asociace mediátorů České republiky, která vznikla a byla registrována v roce 2000, informování laické i odborné veřejnosti, spolupráci se sdělovacími prostředky a dalšími organizacemi v oblasti propagace a šíření mediace má definováno jako jeden ze svých cílů (www.amcr.cz). V tomto směru funguje i první zprostředkovatel mediace v České republice společnost Český mediátor, která má za cíl zvýšit využívání mediace (www.ceskymediator.cz). Pro tyto účely také založila společnost Český mediátor nadační fond Pro Mediaci, který slouží pro rozvoj oboru mediace, zvyšování povědomí o mediaci a také jako finanční podpora pro ekonomicky znevýhodněné klienty (www.promediaci.cz).

2 Empirická část

2.1 Cíl práce

Cílem práce bylo zjistit povědomí studentů Univerzity Karlovy v oboru sociální práce oproti studentům práv o rodinné mediaci. Povědomí studentů bylo zjišťováno pomocí online dotazníku. Otázky v dotazníku byly sestaveny tak, aby bylo po vyhodnocení dat možné ověření stanovených hypotéz.

2.2 Hypotézy

Pro práci jsem si zvolila tři hypotézy, v kterých předpokládám, že studenti sociální práce budou mít častější přehled o využívání rodinné mediace a budou ji znát více z praktického hlediska a to na základě obsahu studia. Oproti tomu předpokládám, že studenti práv budou mít častější zájem věnovat se rodinné mediaci v rámci své budoucí profese z hlediska právní náročnosti mediátorských zkoušek.

Hypotéza č. 1: Studenti sociální práce mají častěji přehled o využívání rodinné mediace oproti studentům práv.

V tomto případě předpokládám, že studenti sociální práce budou mít z povahy svého studia k rodinné mediaci blíže, oproti studentům práv, z toho důvodu se domnívám, že budou mít i častější přehled o jejím využívání.

Hypotéza č. 2: Studenti sociální práce znají rodinnou mediaci z hlediska jejího procesu častěji než studenti práv.

Tuto hypotézu jsem si stanovila na základě vlastní zkušenosti při absolvování předmětu věnujícího se mediaci a mohu říci, že studenti sociální práce jsou v rámci studia ohledně rodinné mediace připravováni spíše z praktického pohledu jejího procesu. Zároveň předpokládám, že studenti práv budou připravováni v rámci studia v této oblasti spíše z hlediska právního zakotvení a jejího využití.

Hypotéza č. 3: Studenti práv mají častější zájem věnovat se rodinné mediaci v rámci své budoucí profese.

Tuto hypotézu předpokládám proto, že složení mediátorských zkoušek je pro neprávnický velmi těžké. Může se tedy zdát, že právníci mají pro absolvování zkoušky a následně k výkonu dané profese blíže oproti studentům sociální práce.

2.3 Charakteristika výběrového souboru

Výzkumný soubor respondentů tvořili studenti sociální práce bakalářského a navazujícího magisterského studia oboru sociální práce z Katedry sociální práce a studenti práv magisterského studia z Právnické fakulty Univerzity Karlovy. Tito respondenti se zúčastnili vyplňování online dotazníku. Součástí výzkumného souboru byl také jeden informant, s kterým byl proveden strukturovaný rozhovor. Jednalo se o jednatele společnosti, která mimo jiné poskytuje zprostředkování mediace a také se věnuje zvyšování povědomí o mediaci v České republice. Z toho důvodu jsem se rozhodla tento kontakt využít pro doplnění mého kvantitativního výzkumu.

2.4 Výzkumné metody

Povědomí studentů sociální práce a práva jsem zkoumala z různých úhlů pomocí kvantitativního výzkumu. Nejprve jsem provedla krátkou analýzu dokumentů, kdy jsem si prostudovala studijní plány studentů sociální práce a práv, nakolik je v nich rodinná mediace obsažena.

Jako druhý a hlavní způsob zjišťování povědomí studentů jsem zvolila metodu dotazování pomocí online dotazníku s celkovým počtem 100 respondentů, z nichž bylo 53 studentů sociální práce a 47 studentů práv. Dotazník obsahoval převážně uzavřené otázky a několik otevřených. Pro získání odpovědí jsem využila ročníkové emailové adresy studentů a uzavřené skupiny na sociální síti. Konkrétní podoba dotazníku je k práci přiložena jako příloha č. 1.

Výzkum jsem se rozhodla navíc doplnit strukturovaným rozhovorem s jednatelem společnosti Český mediátor, která se jako první v České republice stala zprostředkovatelem mediace a v rámci svého působení cílí na zvyšování povědomí o mediaci.

2.5 Výsledky

Výsledky uvádím v následujících kapitolách seřazených chronologicky podle postupu při sběru dat. Výsledky online dotazníkového šetření jsou zpracovány do přehledných grafů, jejichž kompletní seznam je uvedený na konci práce před přílohami.

2.5.1 Analýza dokumentů

Studijní plány studentů jsem si nejprve jednotlivě vyhledala na webových stránkách příslušných fakult. Studenti oboru sociální práce na Katedře sociální práce spadají pod Filozofickou fakultu UK a studenti práv spadají pod Právnickou fakultu UK. Ani v jednom ze studijních plánů však předmět mediace zahrnut nebyl.

Pomocí elektronického univerzitního informačního systému (dále jen SIS) jsem zjistila, že jak studenti sociální práce, tak i studenti práv mají mediaci pouze jako nabízený volitelný předmět a neřadí se tak ani v jednom případě do předmětů povinných ani povinně volitelných. Z tohoto důvodu nemají předmět zabývající se mediací ve svém studijním plánu obsažený ani studenti sociální práce ani studenti práv, protože studijní plány studentů obsahují pouze předměty povinné a povinně volitelné. S tím, že rodinná mediace je v rámci výuky těchto předmětů zakomponovaná jako jedna z obsahových částí. U studentů práv se předmět nazývá Mediace a další alternativní způsoby řešení sporů a předmět je vyučován zvláště v češtině i v anglickém jazyce a studenti si ho mohou zapsat v SIS.

2.5.1.1 Vzdělávání v mediaci v oboru práva

Studenti práv v rámci předmětu získají přehled o různých přístupech pro řešení společenských i mezilidských konfliktů (negociace, konciliace, facilitace, mini trial, expertisa, med-arb a mediace). V souvislosti s výukou jsou seznámeni se zákonem č. 257/2000 Sb. o probační a mediační službě ČR s vazbou na využití mediace v restorativní justici a také se zákonem č. 202/2012 Sb., o mediaci, kterému je v předmětu věnována pozornost zejména.

Studenti musejí mít pro možnost zapsání předmětu absolvovaný předmět Rozhodčí řízení.

2.5.1.2 Vzdělávání v mediaci v oboru sociální práce

U studentů sociální práce se předmět nazývá Úvodem do mediace a pro jeho zapsání nemusejí mít splněnou žádnou prekvizitu.

Zde je předmět cílen pouze na mediaci, nikoli na jiné alternativní formy řešení konfliktů, či sporů. Výuka předmětu se skládá z teoretické i praktické části. V teoretické části se studenti seznamují s principy a cíli mediace, možnost využití mediace u nás i v zahraničí, seznámí se s procesem a jednotlivými fázemi mediace a získají poznatky z teorie komunikace a konfliktu pro použití procesu mediace. V rámci praktické části předmětu si studenti procvičují techniky

aktivního naslouchání, aktivně se zúčastňují modelových mediačních kauz a zkouší si roli mediátora v procesu mediace.

2.5.2 Dotazníkové šetření

Jako druhý a hlavní způsob zjišťování povědomí studentů sociální práce a práv jsem si zvolila ověřování stanovených hypotéz pomocí elektronického dotazníku. Abych se dostala k cílové skupině respondentů, u studentů práv jsem se připojila k uzavřené elektronické online skupině studentů z Právnické fakulty Univerzity Karlovy na sociální síti Facebook.com, kam jsem následně vložila přímý odkaz pro vyplňování dotazníku s úvodním slovem a prosbou o vyplnění. Tato uzavřená online skupina slouží pro studenty práv na Univerzitě Karlově napříč všemi ročníky. Abych se do skupiny dostala, oslovila jsem jednu ze studentek práv a na základě společné domluvy jsem byla do skupiny přidána. Vzhledem k tomu, že tato skupina čítala přes tisíc studentů, nepotřebovala jsem využít jiné zdroje pro získání dat u studentů práv. Studenti sociální práce však takovouto online skupinu nemají, musela jsem tedy zvolit jiný způsob získání dat. Na sekretariátu Katedry sociální práce jsem poprosila o seznam ročníkových emailových adres na studenty sociální práce. Následně jsem na tyto adresy rozeslala přímý odkaz na elektronický dotazník s úvodním slovem a prosbou o vyplnění. Abych zajistila dostatečnou zpětnou vazbu ve vyplňování dotazníků, jednotlivé ročníky studentů jsem navštívila osobně vždy před nebo po nějaké přednášce a osobně jsem požádala o vyplnění dotazníku s odkazem na jejich ročníkové emailové adresy.

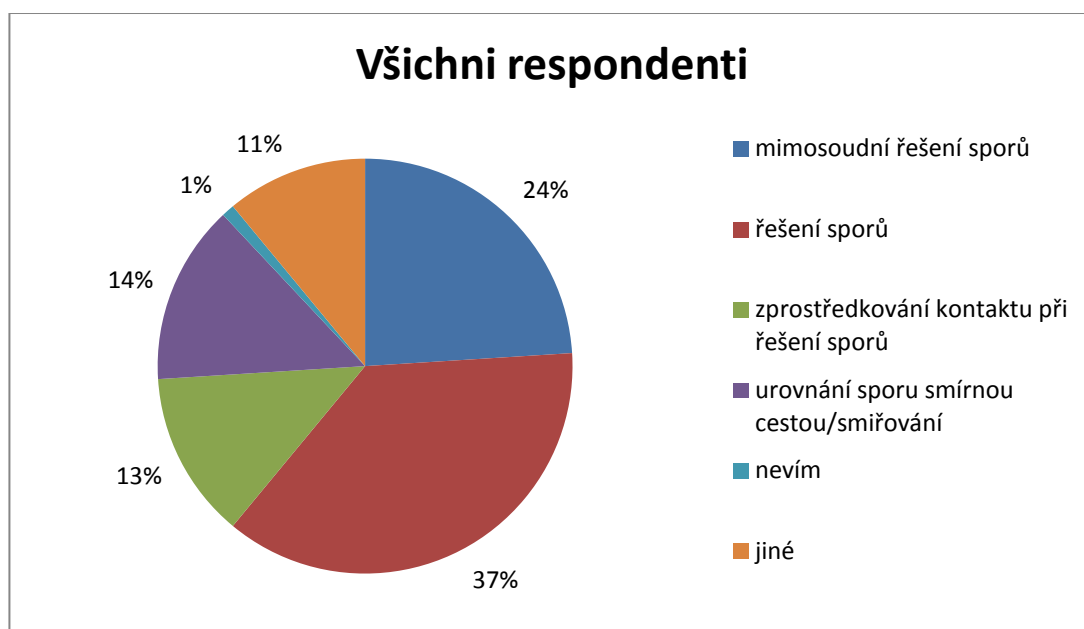
V plánu bylo získat celkem 100 odpovědí. Tento plán se mi podařilo naplnit, celkem jsem sesbírala data od 100 studentů, z toho je 53 studentů soc. práce a 47 studentů práv. Všichni zapojení studenti jsou v bakalářském nebo magisterském stupni studia na Univerzitě Karlově. Dotazníkové šetření probíhalo zhruba dva týdny. K vytvoření dotazníku a sběru dat jsem využila webový portál [survio.com.](http://survio.com), kde jsem si vytvořila elektronický dotazník, jehož webový odkaz jsem rozesílala zmíněným studentům na ročníkové emailové adresy a do uzavřených studentských skupin na sociální síti. Na zmíněném webovém portálu se mi jednotlivé odpovědi zaznamenávaly. Následně jsem si všechny získané odpovědi zaznamenala a zpracovala v excelovém souboru. Z vytvořené excelové tabulky jsem si následně získané odpovědi filtrovala a na základě toho jsem získaná data vyjádřila v procentech a vytvořila jednotlivé grafy ke konkrétním otázkám. Zaznamenané odpovědi v jednotlivých grafech jsou tedy uváděny vždy v procentech. V některých případech jsem se rozhodla prezentovat data na výsečovém grafu, a to zejména v těch, kdy je pro srozumitelnost prezentování výsledků třeba zaznamenat do samostatného grafu zvlášť data za studenty

sociální práce a zvláště za studenty práv. Případně tam, kde nebylo třeba respondenty rozdělovat do skupin vůbec. Sloupcový typ grafu jsem použila u prezentování těch výsledků, kde bylo žádoucí porovnávat výsledky získané za skupinu studentů sociální práci a za skupinu studentů práv.

Elektronický dotazník se skládal z 28 otázek, z toho 3 byly otázky otevřené a zbytek uzavřených. Z 25 uzavřených otázek jsou 2 otázky, u kterých studenti mohli zaškrtnout jednu nebo více odpovědí, na základě svého uvážení. U zbytku uzavřených otázek bylo vždy možné zaškrtnout pouze jednu odpověď.

2.5.2.1 Vyhodnocení dotazníkového šetření

Graf č. 1 Co je mediace

Zdroj: vlastní výzkum

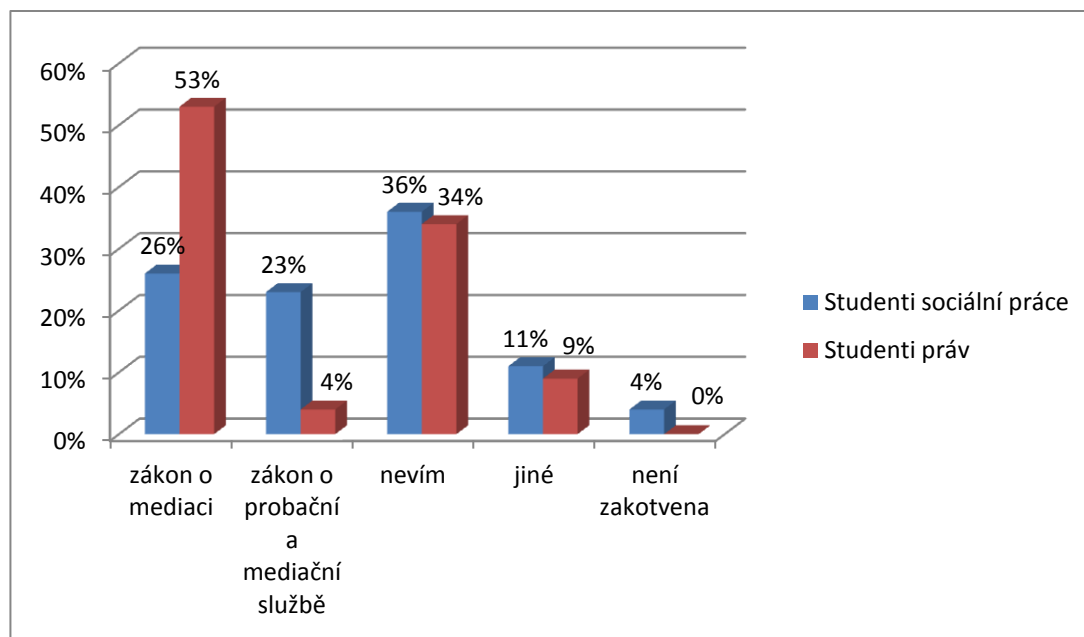
Graf ukazuje shrnutí odpovědí na otevřenou dotazníkovou otázku co je mediace, respondenti tedy odpovídali zcela na základě svých vědomostí bez nabízených variant odpovědí. Cílem této otázky bylo zjistit, zda respondenti vědí, co je mediace a zda to dokážou říci vlastními slovy bez nabízených možností.

Pro lepší prezentaci výsledků jsem sestavila graf, který shrnuje jednotlivé odpovědi na základě stanovených klíčových slov, které se objevovaly nejčastěji v jednotlivých odpovědích a byly stanoveny při analýze výsledků.

Zpravidla se v odpovědích nejčastěji objevovala odpověď, že se jedná o řešení sporu nebo konfliktu (37%), kdy své odpovědi respondenti doplňovali nejčastěji jako řešení sporů za pomoci třetí strany smírnou cestou. Druhá nejčastější odpověď obsahovala informaci, že se jedná o mimosoudní řešení sporů (24%). Studenti také často ve svých odpovědích uváděli, že mediace je urovnání sporu, případně smířování (14%), dále se častěji objevovaly odpovědi, že mediace je zprostředkování kontaktu při řešení sporů (13%). V odpovědích zahrnutých ve skupině „jiné“ byly například: „kontrola péče o dítě“, „dle mého názoru přenos něčeho“, „služba poskytující nestranné řešení konfliktu“, „zveřejňování různých témat a událostí v médiích“, „domluva mezi stranami“, „služba, která se stará o lidi přicházející po výkonu trestu odnětí svobody“.

Z analýzy odpovědí je zřejmé, že jak studenti sociální práce, tak i studenti práv ve většině případech vědí, co je mediace a dokáží to také stručně vysvětlit.

Graf č. 2 Zakotvení mediace v právu

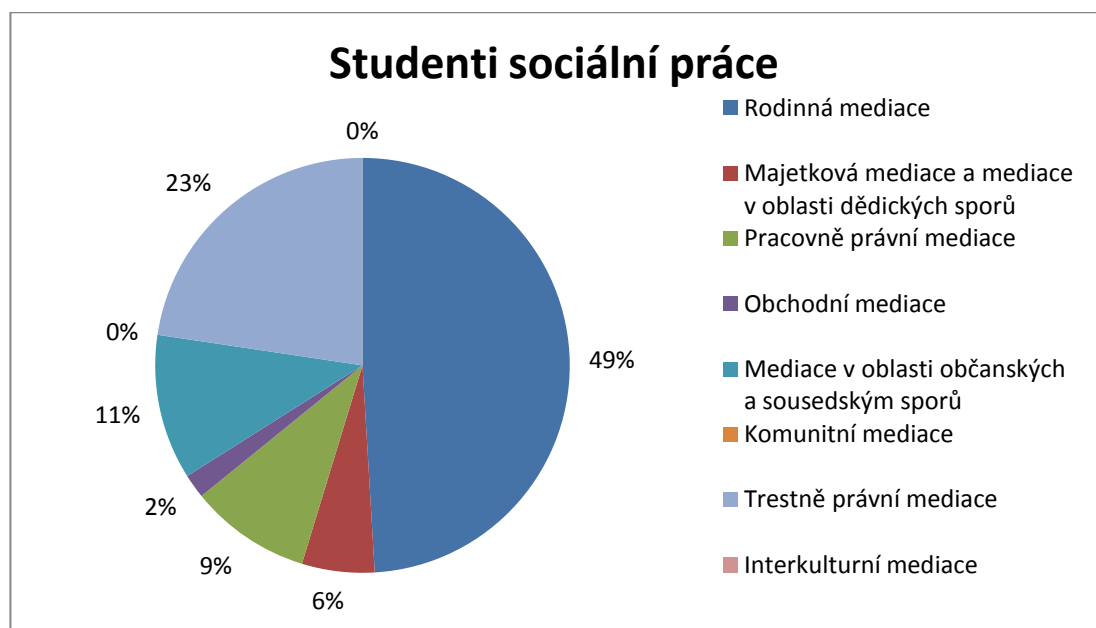
Zdroj: vlastní výzkum

Tento graf shrnuje odpovědi k otevřené dotazníkové otázce č. 2, která se respondentů ptá, v jakém zákoně je mediace právně ukotvena. Ačkoli byla otázka otevřená a studenti na ni odpovídali dle svých vědomostí, odpovědi se daly vzhledem ke svému obsahu snadno kategorizovat (viz graf č. 2).

Studenti sociální práce nejvíce uváděli nejčastější odpověď nevím (36%), dále pak zákon o mediaci (26%), zákon o probační a mediační službě (23%), poté se odpovědi různily (11%) a pouze 2 studenti odpověděli, že zakotvena v zákoně není (4%). Oproti tomu studenti práv nejčastěji odpovídali zákon o mediaci (53%), poté odpovídali nevím (34%), dále volili různé odpovědi (9%) a nejméně odpovídali zákon o probační a mediační službě (4%). Odpověď, že mediace v zákoně zakotvena není, studenti práv neuvedli vůbec (0%). Co se týká uvádění odpovědi zákona o mediaci tak někteří z respondentů věděli přesné číslo zákona, jiní pouze jeho název, tuto skupinu respondentů jsem pro prezentování v grafu zahrnula společně pod odpověď „zákon o mediaci“. Nutno však podotknout, že ti studenti, kteří znali přesný název zákona o rodinné mediaci včetně jeho čísla, byli studenti sociální práce. Studenti práv, kteří znali odpověď, uváděli spíše jen slovně „zákon o mediaci“, zato však znali častěji správnou odpověď oproti studentům sociální práce, což vyplývá i z uvedeného grafu.

Druhá největší skupina respondentů byli ti, kteří odpověď neznali, jsou tedy v grafu započítáni do odpovědi „nevím“. Jako třetí nejčastější odpověď uváděli studenti zákon o probační a mediační službě, u kterého už ale neuváděli jeho číslo, tak jako při odpovědích zákona o mediaci. Poté studenti uváděli i jiné odpovědi, které zahrnovaly zákon o sociálních službách, občanský soudní řád, občanský zákoník, či trestní zákoník. Pouze malé procento respondentů uvedlo, že mediace v zákoně není zakotvena.

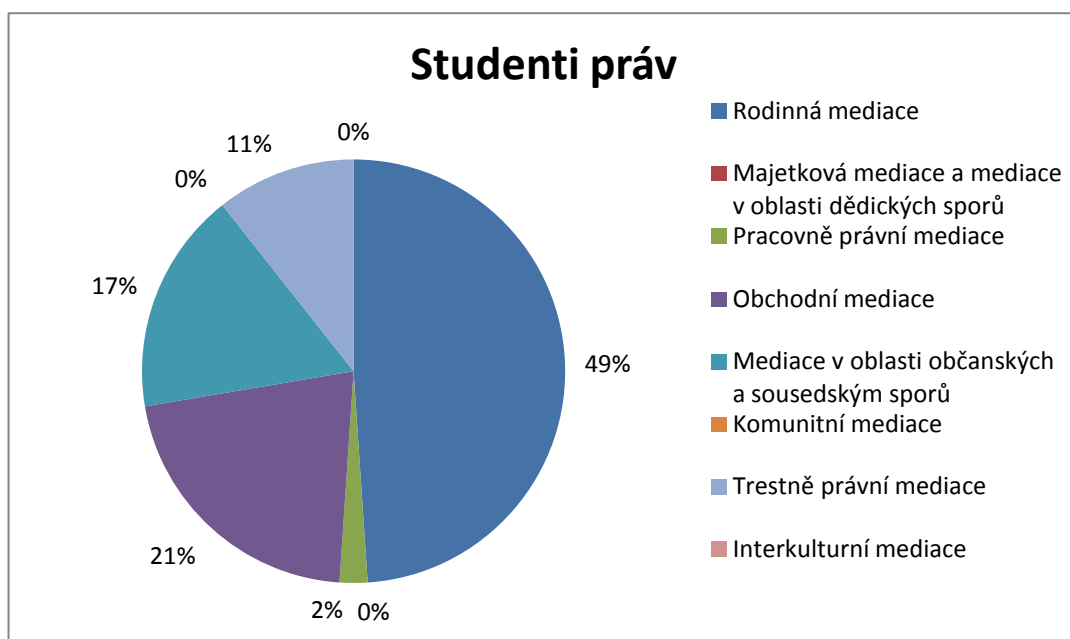
Graf č. 3 Nejčastěji využívaná forma mediace dle studentů sociální práce

Zdroj: vlastní výzkum

Tento graf ukazuje míru povědomí respondentů o četnosti využívání jednotlivých forem mediace. Nejvíce respondentů z celkového počtu studentů sociální práce zvolilo jako nejvyužívanější formu mediace rodinnou mediaci (49%), poté trestně právní mediaci (23%), jako třetí mediaci v oblasti občanských a sousedských sporů (11%), pracovně právní mediaci (9%), majetkovou mediaci a mediaci v oblasti dědických sporů (6%) a nejméně obchodní mediaci (2%). Komunitní a interkulturní mediaci nezvolil žádný z respondentů (0%).

Graf č. 3.1 Nejčastěji využívaná forma mediace dle studentů práv

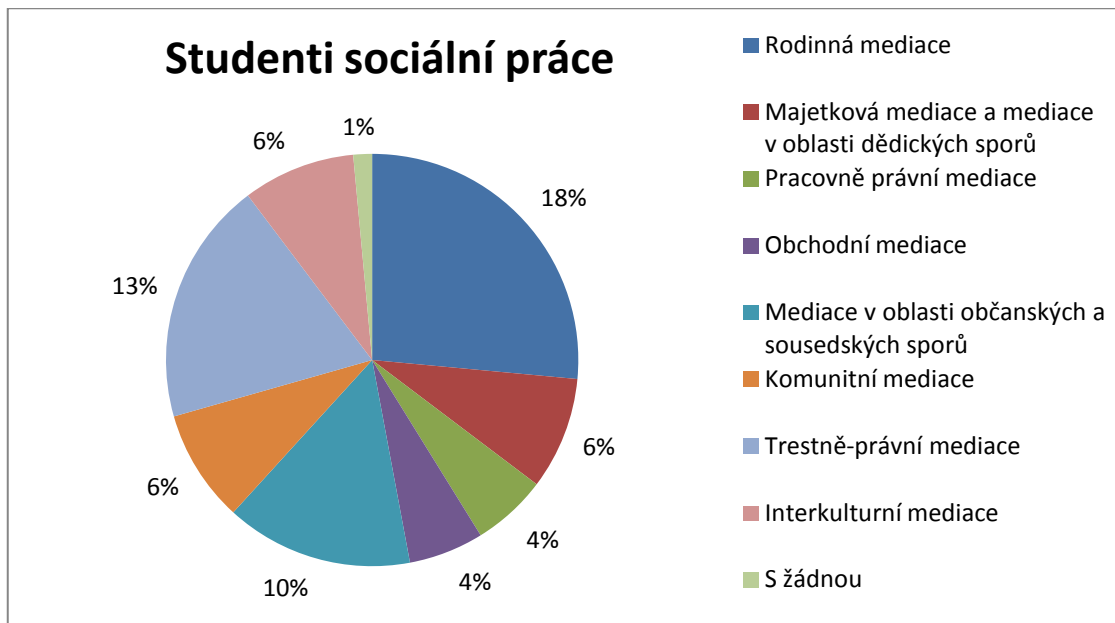

Zdroj: vlastní výzkum

Tento graf ukazuje míru povědomí respondentů o četnosti využívání jednotlivých forem mediace. Nejvíce respondentů z celkového počtu studentů práv zvolilo rodinnou mediaci (49%), poté obchodní mediaci (21%), mediaci v oblasti občanských a sousedských sporů (17%), trestně právní mediaci (11%) a pracovně právní mediaci (2%). Majetkovou mediaci a mediaci v oblasti dědických sporů, komunitní a interkulturní mediaci nezvolil žádný z respondentů (0%).

Při porovnání grafů č. 3 a 3.1 je patrné, že se studenti sociální práce a práva shodují na nejčastějším využití rodinné mediace. Tento výsledek potvrzuje zjištěné informace o nejčastější formě využívání mediace v literatuře, o které jsem již hovořila v teoretické části diplomové práce.

Graf č. 4 Druhy mediace, se kterými byli respondenti seznámeni v rámci studia dle studentů sociální práce

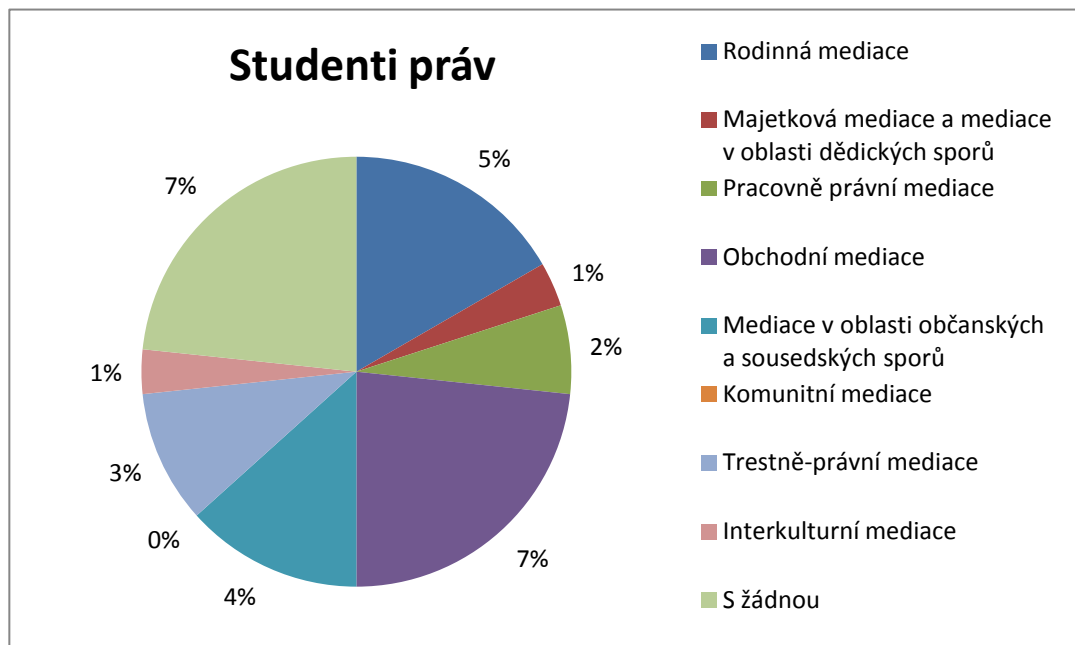

Zdroj: vlastní výzkum

Zde respondenti odpovídali na uzavřenou otázku, se kterými druhy mediace byli v rámci studia seznámeni. U této otázky mohli respondenti zaškrtnout libovolný počet odpovědí. Uvedená procentuální čísla v grafu nejsou spočítána na základě celkového počtu respondentů, nýbrž na základě celkového počtu odpovědí za studenty sociální práce a práv dohromady. Pro lepší a podrobnější interpretaci odpovědí znázornuji graf zvlášť pro skupinu studentů sociální práce (graf č. 4) a zvlášť pro skupinu studentů práv (graf č. 4.1).

Z celkového počtu odpovědí byla nejčastěji volena rodinná mediace (18%), poté trestně právní mediace (13%), mediace v oblasti občanských a susedských sporů (10%). Následně majetková mediace a mediace v oblasti dědických sporů (6%), stejně tak komunitní mediace (6%) a interkulturní mediace (6%). Jako předposlední pak pracovně právní mediací (4%) s obchodní mediací (4%). A nejméně s žádnou mediací (1%).

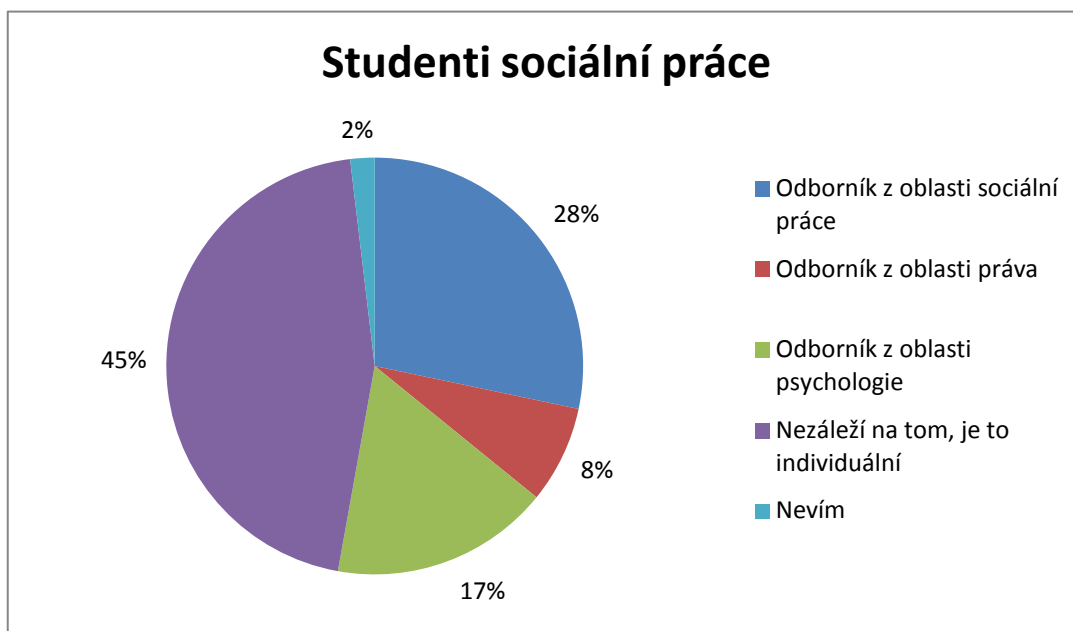
Graf č. 4.1 Druhy mediace, se kterými byli respondenti seznámeni v rámci studia dle studentů práv

Zdroj: vlastní výzkum

Z celkového počtu odpovědí byla u studentů práv nejčastěji obchodní mediace (7%) a žádná (7%), poté rodinná mediace (5%), jako další mediace v oblasti občanských a sousedských sporů (4%), dále trestně právní mediací (3%), pracovně právní mediace (2%). Jako předposlední pak majetková mediace a mediace v oblasti dědických sporů (3%) s interkulturní mediací (3%). Komunitní mediace nezvolil nikdo (0%).

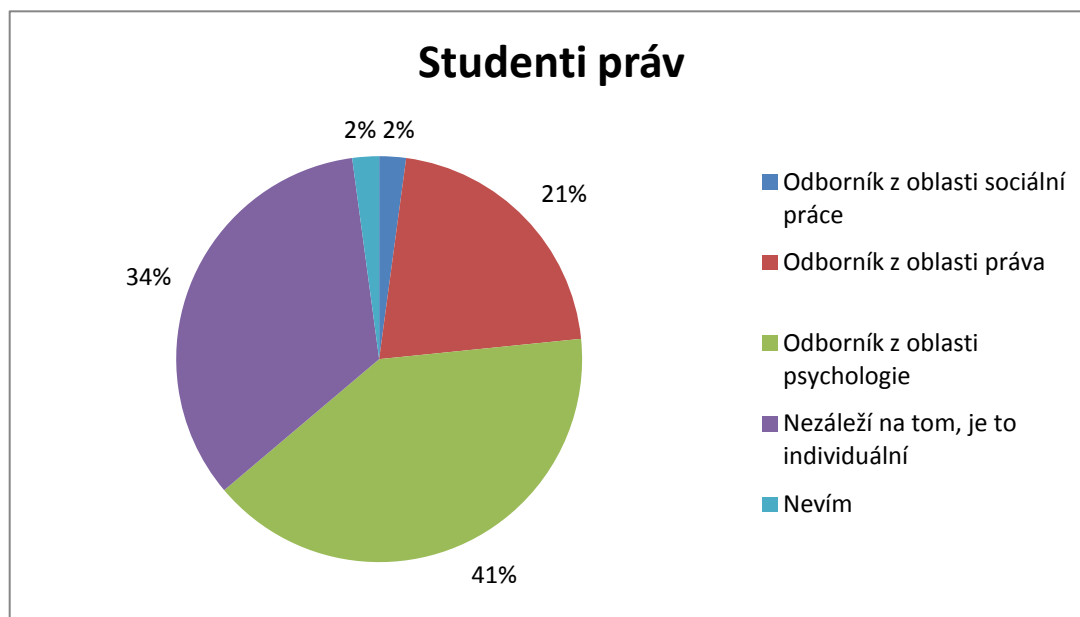
Graf č. 5 Názor na nejvhodnějšího odborníka pro výkon profese mediátora dle studentů sociální práce

Zdroj: vlastní výzkum

Na základě získaných dat bylo zjištěno, že z celkového počtu studentů sociální práce respondenti k otázce, kdo je dle jejich názoru z vybraných odborníků nejvhodnější pro výkon profese mediátora odpovídali takto: nezáleží na tom, je to individuální (45%), jako druhou nejčastější odpověď studenti volili odborníka z oblasti sociální práce (28%), poté odborníka z oblasti psychologie (17%) a nejméně často volili odborníka z oblasti práva (8%). Odpověď nevím pak byla vybírána nejméně (2%). Respondenti zde měli možnost zvolit pouze jednu z nabízených odpovědí.

Graf č. 5.1 Názor na nejvhodnějšího odborníka pro výkon profese mediátora dle studentů práv

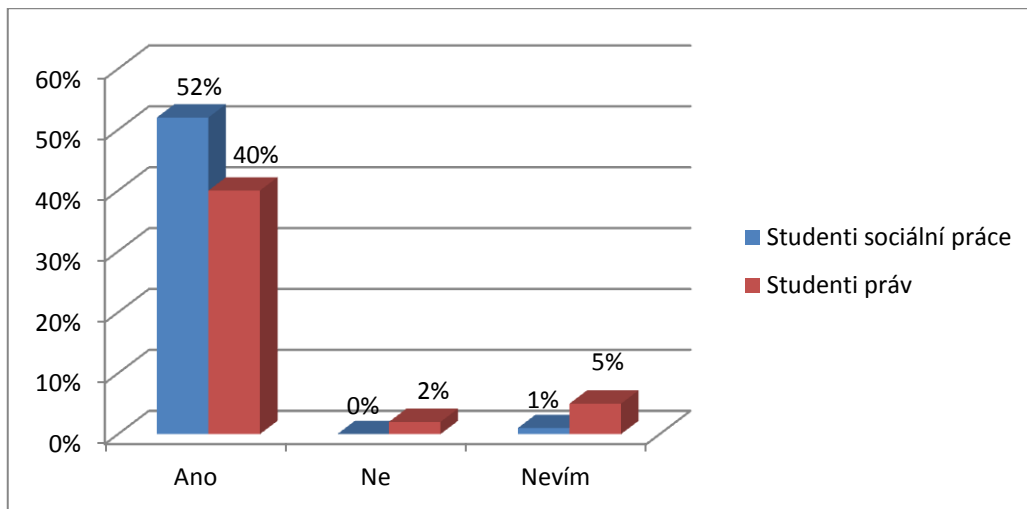

Zdroj: vlastní výzkum

Studenti práv na stejnou otázku ohledně nejvhodnějšího odborníka na výkon profese mediátora odpovídali takto: nejčastěji zvolili studenti práv odborníka z oblasti psychologie (41%), druhá nejčastější odpověď pak byla - nezáleží na tom, je to individuální (34%), následně odborník z oblasti práva (21%) a jaké poslední odborník v oblasti sociální práce (2%) a odpověď nevím (2%).

Z porovnání grafů č. 5 a 5.1 viditelně vyplývá, že studenti sociální práce se domnívají, že nezáleží na oboru, v kterém je daný člověk odborník, případně by to měl být odborník z oblasti sociální práce. Nejméně vhodným z nabízených možností by pak pro ně byl odborník z oblasti práva. Oproti tomu studenti práv se domnívají, že nejvhodnějším kandidátem na výkon profese mediátora by měl být odborník z oblasti psychologie, případně volili možnost, že na konkrétní oblasti nezáleží a je to individuální. Nejméně vhodným z nabízených možností by pak pro ně byl odborník z oblasti sociální práce.

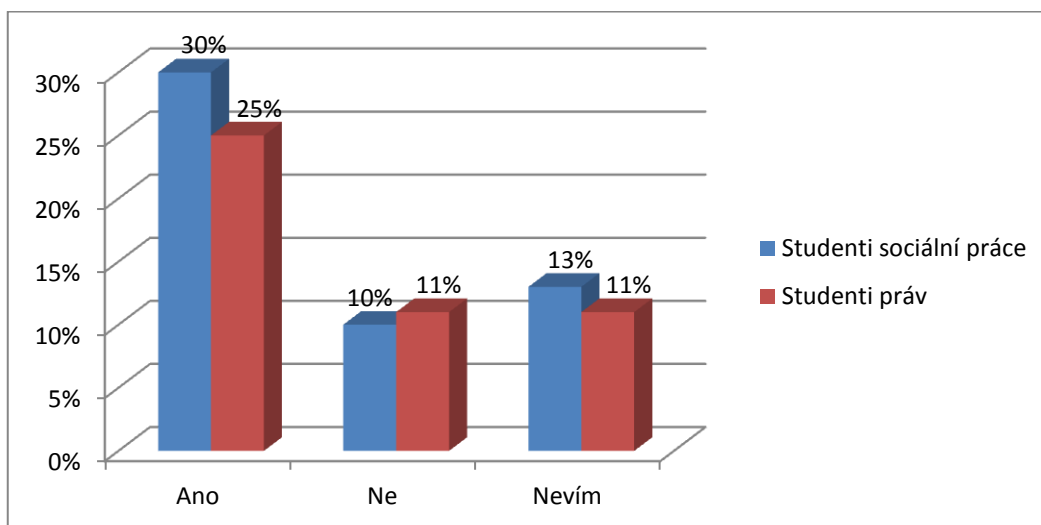
Graf č. 6 Užitečnost rodinné mediace jako alternativy řešení konfliktů oproti soudnímu řízení

Zdroj: vlastní výzkum

Studenti zde odpovídali na otázku, která se jich ptala na názor, zda vnímají rodinnou mediaci jako užitečnou alternativu při řešení rodinných konfliktů oproti soudnímu řízení. Většina respondentů rodinnou mediaci považuje za užitečnou alternativu soudního řízení (92%), malá část respondentů nevěděla (6%) a nejmenší část respondentů nepovažuje rodinnou mediaci za užitečnou alternativu (2%). Konkrétní rozložení respondentů dle studovaných oborů sociální práce a práva pak zachycuje graf, z čehož je patrné, že užitečnost rodinné mediace vnímají více studenti sociální práce oproti studentům práv.

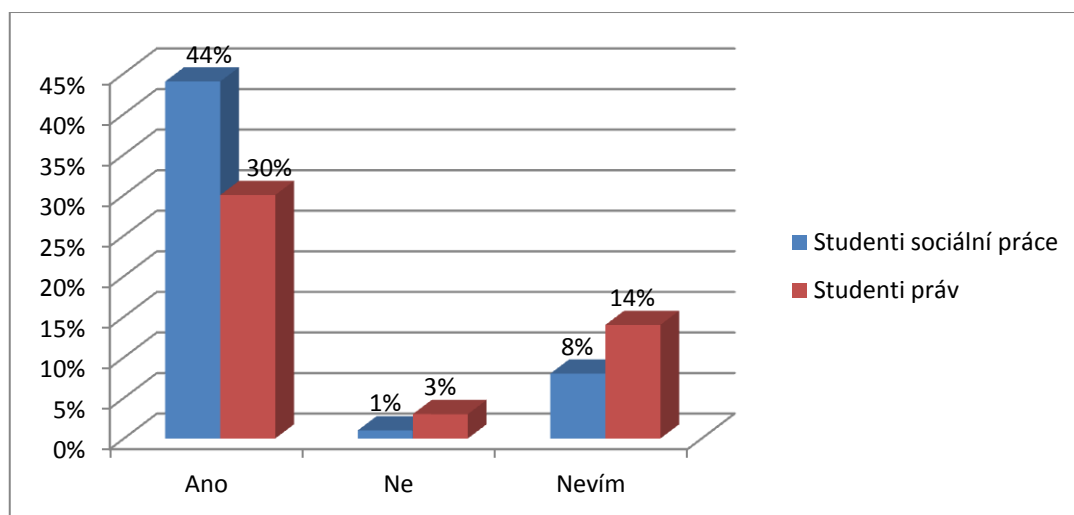
Graf č. 7 Nařízení mediace soudem

Zdroj: vlastní výzkum

Zde se respondenti vyjadřovali k otázce, zda může být rodinná mediace nařízena soudem. Většina respondentů odpověděla kladně, že mediace může být nařízena soudem (55%), poté respondenti nejčastěji volili odpověď nevím (24%) a nejméně respondentů odpovědělo záporně (21%). Konkrétní rozložení respondentů dle studovaných oborů sociální práce a práva pak zachycuje graf, z čehož je patrné, že se studenti sociální práce častěji domnívali o možnosti nařízení mediace soudem.

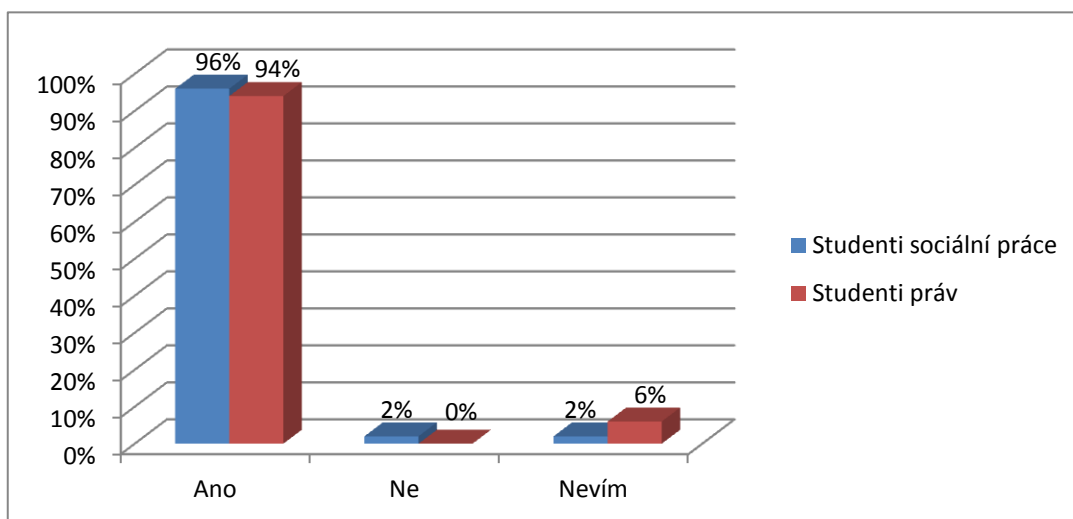
Graf č. 8 Rozvoj mediace v ČR

Zdroj: vlastní výzkum

V této otázce studenti nejčastěji volili odpověď ano, jak studenti sociální práce (44%), tak i studenti práv (30%), poté nejčastěji volili jak studenti sociální práce (8%), tak studenti práv (8%) odpověď nevím, nejméně byla volena odpověď ne stejně u studentů sociální práce (1%) i studentů práv (3%). Z těchto odpovědí jasně vyplývá, že většina studentů má přehled o rozvoji mediace v České republice.

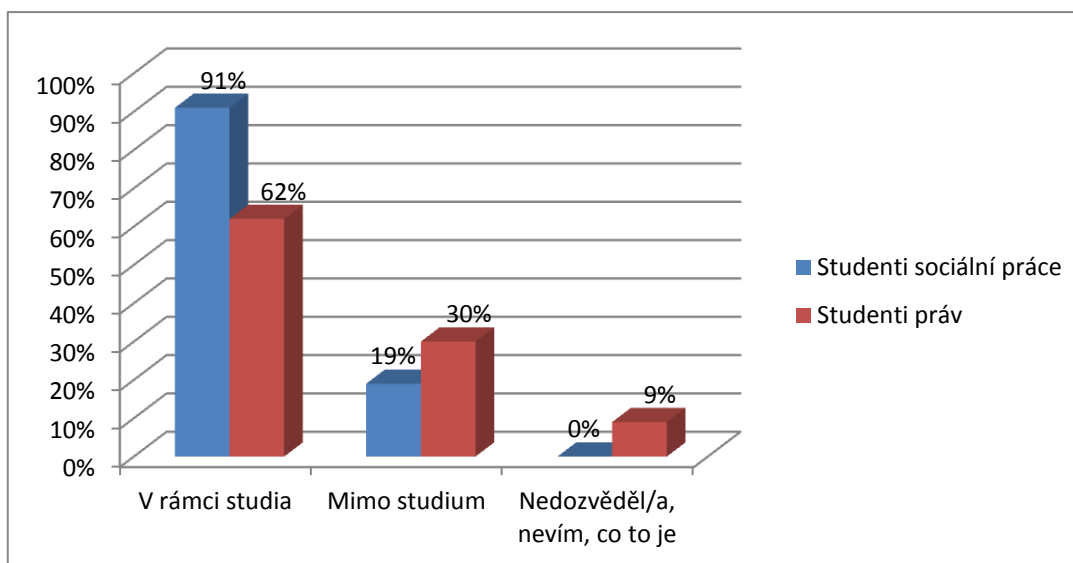
Graf č. 9 Profesionální rozvoj mediace.

Zdroj: vlastní výzkum

V této otázce se respondenti téměř shodují na tom, že je třeba mediaci stále profesionálně rozvíjet. Jak studenti sociální práce (96%), tak i studenti práv (94%) volili v převážné většině odpověď ano, pouze malé procento studentů sociální práce (2%) a studentů práv (6%) volilo odpověď neví, ze studentů práv nebyl nikdo, kdo by s tvrzením o profesionálním rozvoji mediace nesouhlasil a z řad studentů sociální práce (2%) stejné procento jako u odpovědi neví.

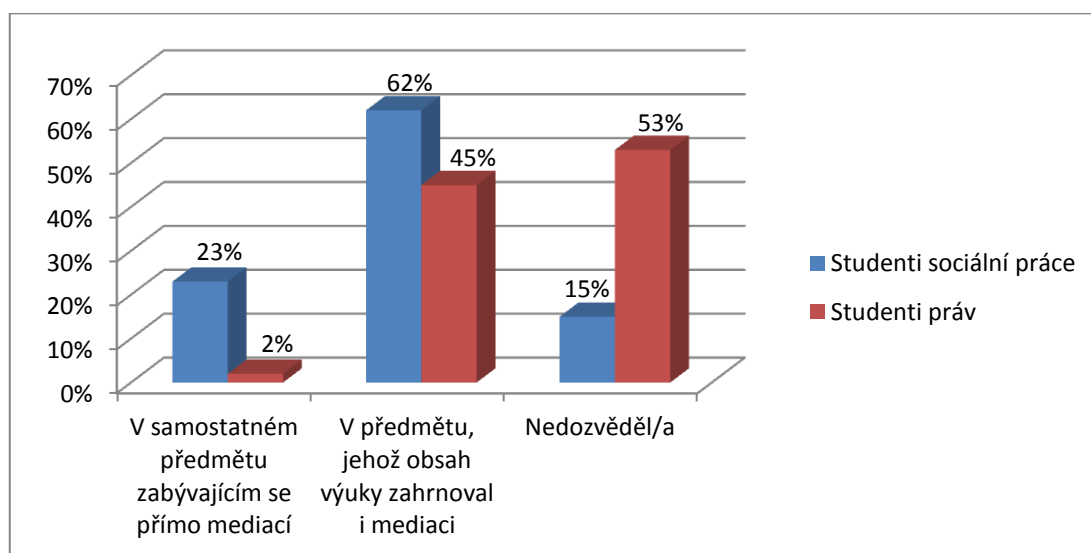
Graf č. 10 První informační zdroj respondentů o mediaci

Zdroj: vlastní výzkum

V této otázce studenti povídali na otázku, odkud se o mediaci dozvěděli. Ve výběru odpovědí mohli volit buď: v rámci studia, mimo studium a nebo nedozvěděl/a, nevím, co to je. V případě studentů sociální práce odpověděla většina, že se o mediaci dozvěděli v rámci studia (91%), již méně studentů sociální práce se o mediaci dozvědělo mimo studium (19%). Z toho je patrné že se všichni z dotázaných respondentů ze skupiny studentů sociální práce o mediaci nějakým způsobem dozvěděli a nebyl nikdo, kdo by se o mediaci vůbec nedozvěděl. V případě studentů práv studenti také nejvíce volili odpověď v rámci studia (62%), poté mimo studium (30%) a nejméně z nich se o mediaci nikdy nedozvědělo (9%).

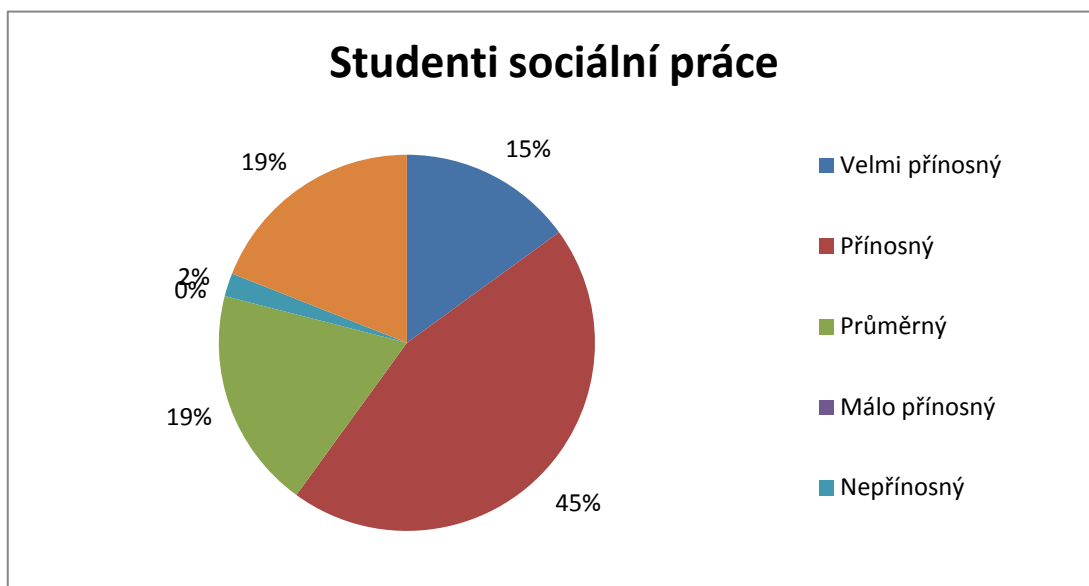
Graf č. 11 Způsob podání informací o mediaci v rámci studia

Zdroj: vlastní výzkum

Zde respondenti odpovídali na otázku, jak se o rodinné mediaci v rámci studia dozvěděli. U této otázky už se odpovědi obou skupin respondentů významněji liší. Studenti sociální práce se o mediaci v rámci studia dozvěděli v předmětu, jehož obsah výuky zahrnoval i mediaci (62%), v menším procentu se pak o mediaci dozvěděli přímo v samostatném předmětu, který se jí přímo zabýval (23%) a nejméně z nich se o mediaci v rámci studia nedozvědělo (15%). Studenti práv se z většiny dotázaných o mediaci v rámci studia nedozvěděli (53%), o něco méně se o mediaci dozvědělo v předmětu, jehož obsah výuky zahrnoval i mediaci (45%) a nejméně z nich se o mediaci v rámci studia dozvědělo přímo v samostatném předmětu, který se mediací přímo zabýval (2%).

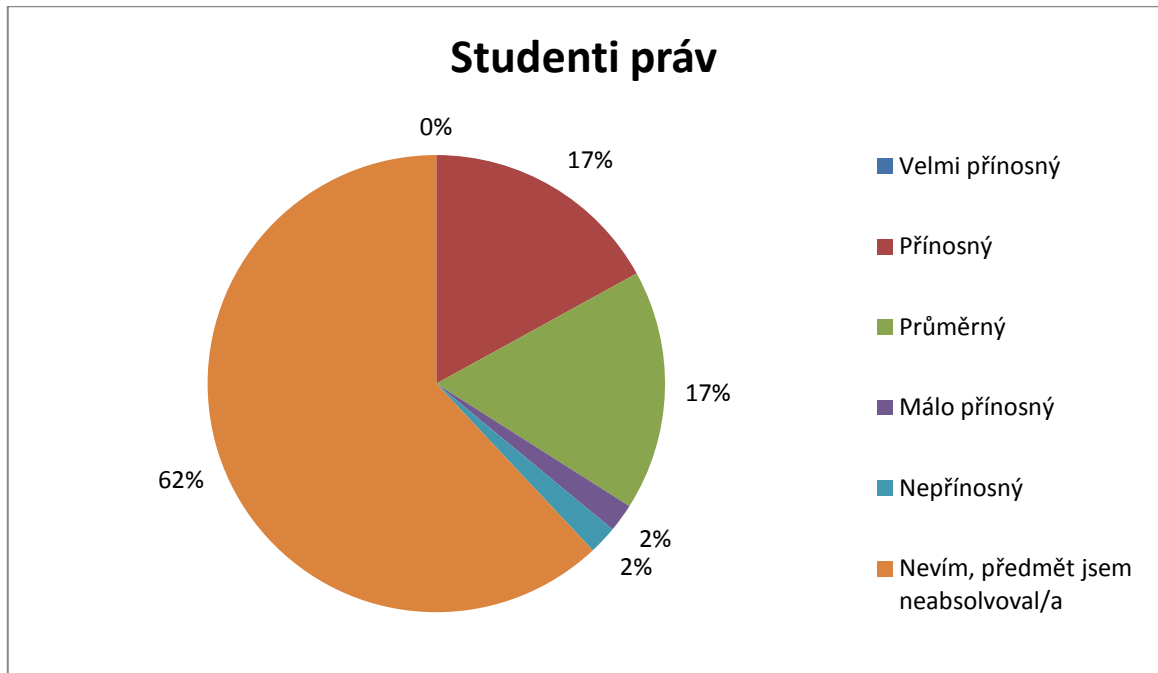
Graf č. 12 Hodnocení efektivity vyučovaných předmětů o mediaci z pohledu studentů sociální práce

Zdroj: vlastní výzkum

V této otázce respondenti odpovídali na otázku, jak hodnotí efektivitu předmětu, v kterém se o mediaci dozvěděli. Studenti sociální práce nejvíce hodnotili předmět jako přínosný (45%), poté hodnotili předmět jako průměrný (19%), poté jako velmi přínosný (19%), jako málo přínosný ho nezhodnotili vůbec a velmi malé procento předmět hodnotilo jako nepřínosný (2%). Zhruba pětina studentů volila odpověď nevím, předmět jsem neabsolvoval/a (19%).

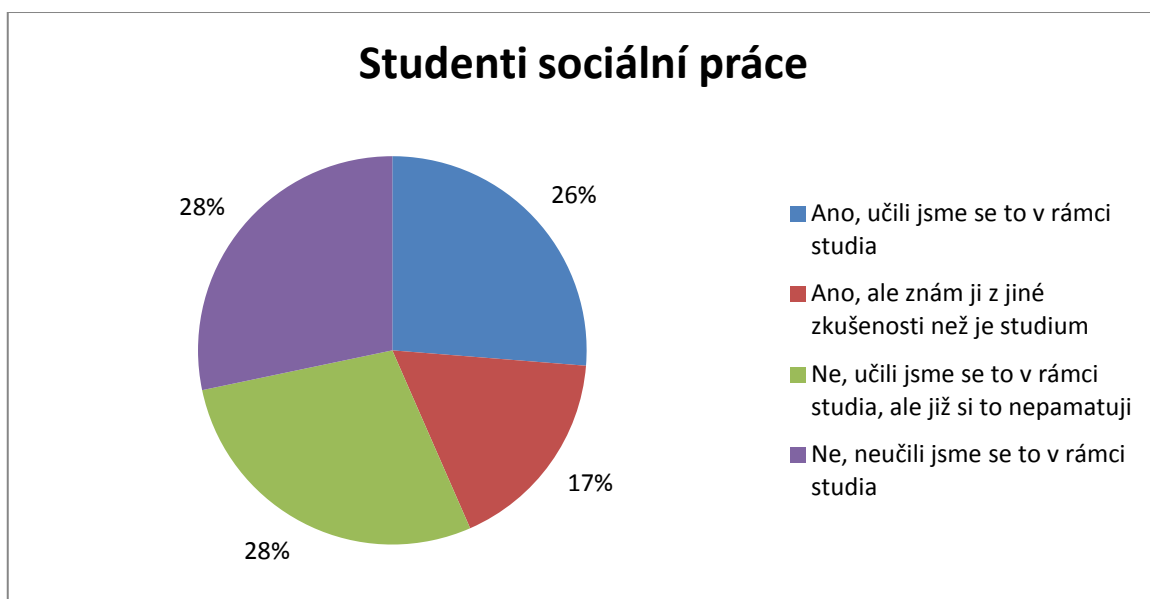
Graf č. 12.1 Hodnocení efektivity vyučovaných předmětů o mediaci z pohledu studentů práv

Zdroj: vlastní výzkum

Studenti práv v této otázce nejvíce volili odpověď neví, předmět jsem neabsolvoval/a (62%), a ti, kteří předmět absolvovali, ho hodnotili jako přínosný (17%), ve stejném počtu pak jako průměrný (17%), velmi málo studentů pak hodnotilo předmět jako málo přínosný (2%) a jako nepřínosný (2%). Jako velmi přínosný ho nehodnotil ze skupiny studentů práv nikdo.

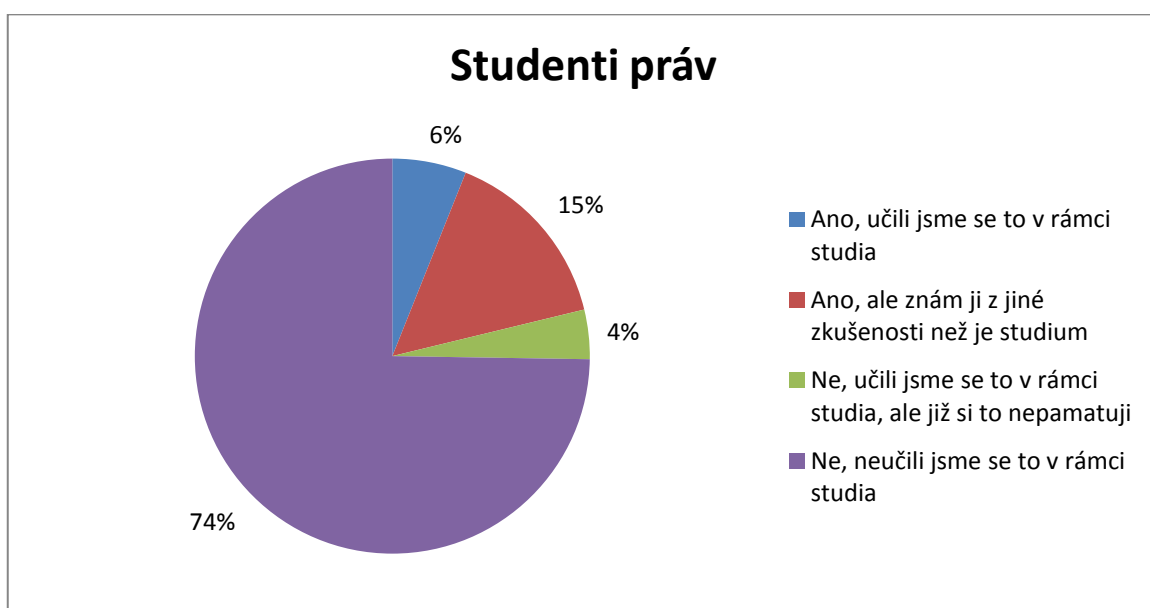
Graf č. 13 Průběh mediace – studenti sociální práce

Zdroj: vlastní výzkum

V této otázce studenti odpovídali na to, zda vědí, jaký má mediace průběh. Nejčastěji studenti odpovídali, že nevědí a ani se to v rámci studia neučili (28%), stejně často studenti odpovídali, že se to v rámci studia sice učili, ale již si to nepamatuji (28%), poté studenti odpovídali, že vědí, protože se to učili v rámci studia (26%) a nejméně studentů odpovědělo, že vědí, jaký má mediace průběh, ale z jiné zkušenosti než je studium (17%).

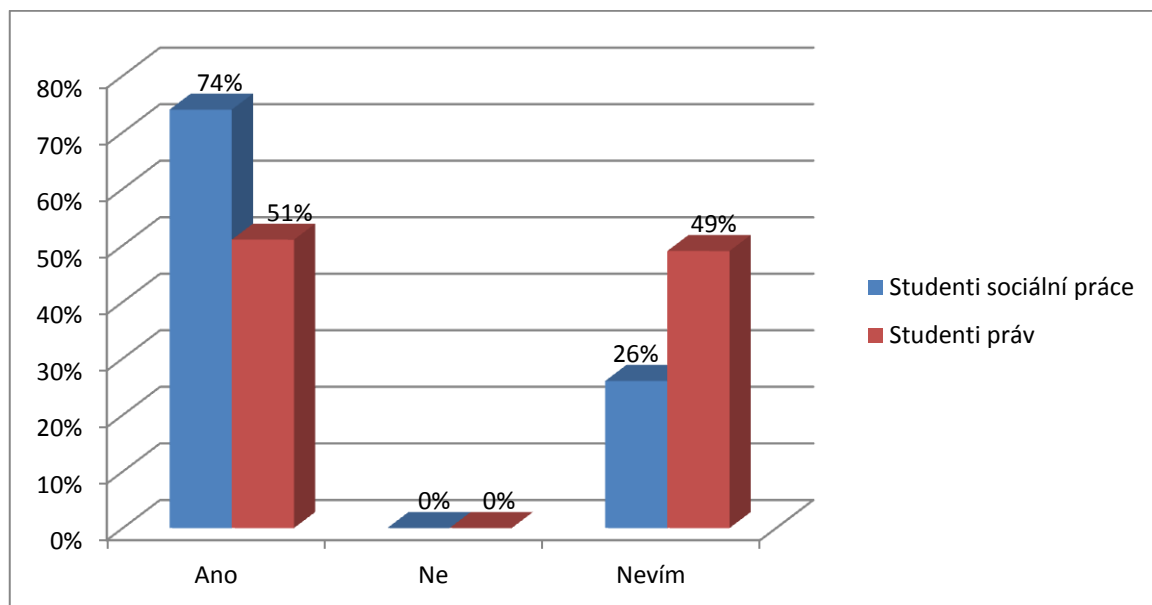
Graf č. 13.1 Průběh mediace – studenti práv

Zdroj: vlastní výzkum

Studenti práv se ve stejné otázce vyjadřovali takto: nejvíce studentů odpovědělo, že neví jaký je průběh mediace, protože se to v rámci studia neučili (74%), poté v menší míře věděli, ale znali ho z jiné zkušenosti než je studium (15%), o něco méně pak věděli, protože se to učili v rámci studia (6%) a nejméně z nich odpovědělo, že si to již nepamatují, ale v rámci studia se to učili (4%).

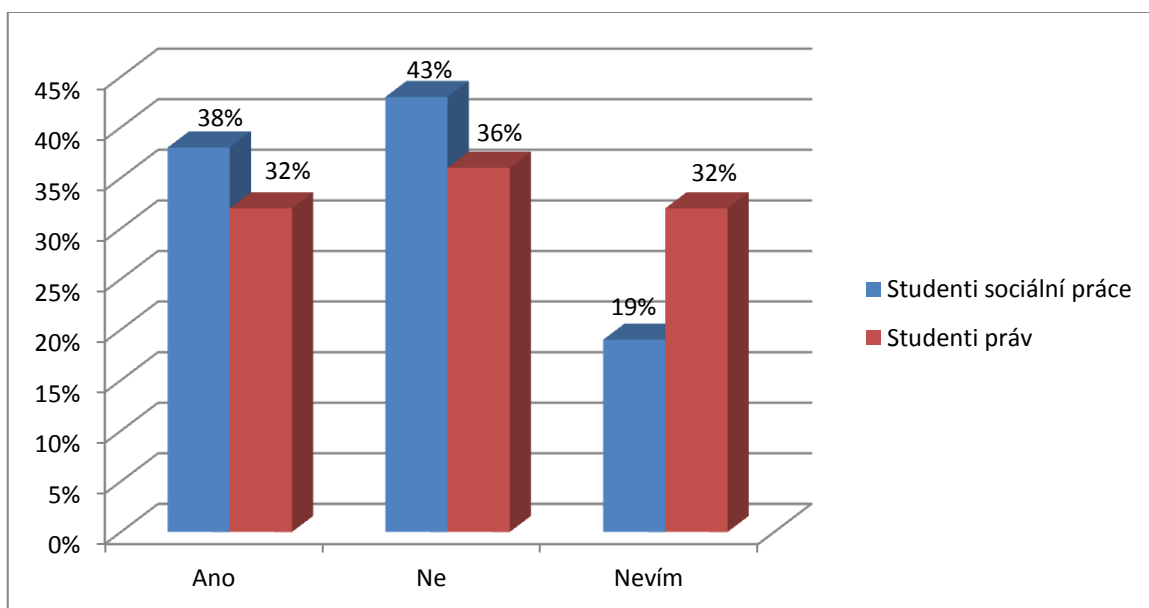
Graf č. 14 Fáze mediace

Zdroj: vlastní výzkum

Graf číslo 14 znázorňuje, zda studenti souhlasili, nesouhlasili nebo nevěděli, zda souhlasí s výrokem, že rodinná mediace je rozdělena do několika fází. Otázka je cílena k získání hloubky povědomí respondentů o průběhu mediace. Studenti sociální práce ve většině případů s výrokem souhlasili (74%) a méně z nich pak nevědělo, zda souhlasí (26%). Studenti práv byli rozděleni spíše na poloviny, ta větší polovina s výrokem souhlasila (51%) a menší nevěděla, zda s výrokem souhlasí (49%). Nikdo z respondentů neodpověděl, že s výrokem nesouhlasí (0%)

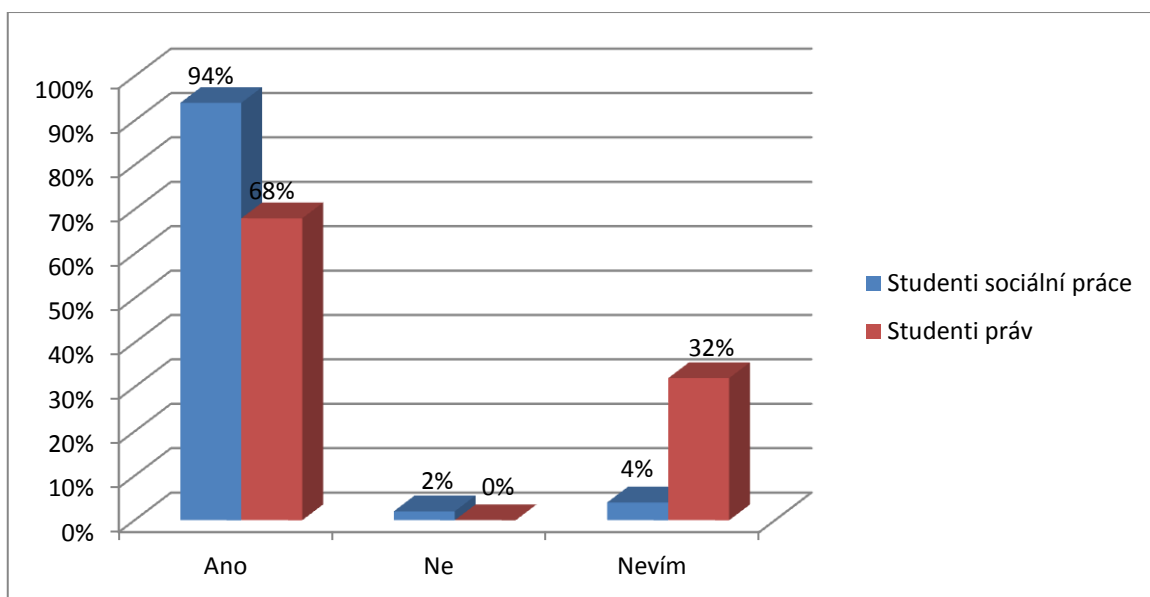
Graf č. 15 Vhodnost využití rodinné mediace

Zdroj: vlastní výzkum

Zde se respondenti opět vyjadřovali k tvrzení, zda souhlasí, nesouhlasí nebo neví, zda souhlasí. V tomto případě se však jednalo o nesprávné tvrzení, které bylo formulováno tak, že se v rámci rodinné mediace mohou řešit všechny druhy rodinných konfliktů. Zde už odpovědi tak jednoznačné nebyly. Studenti sociální práce s tvrzením převážně nesouhlasili (43%), o něco méně jich souhlasilo (38%) a nejméně nevědělo, zda souhlasí nebo nesouhlasí (32%). Studenti práv měli odpovědi o něco rozdílnější. Nejvíce jich sice s tvrzením nesouhlasilo (36%), a zbylá část z nich ve stejném počtu souhlas vyjádřila (32%) nebo nevěděli, zda souhlasí či nesouhlasí (32%).

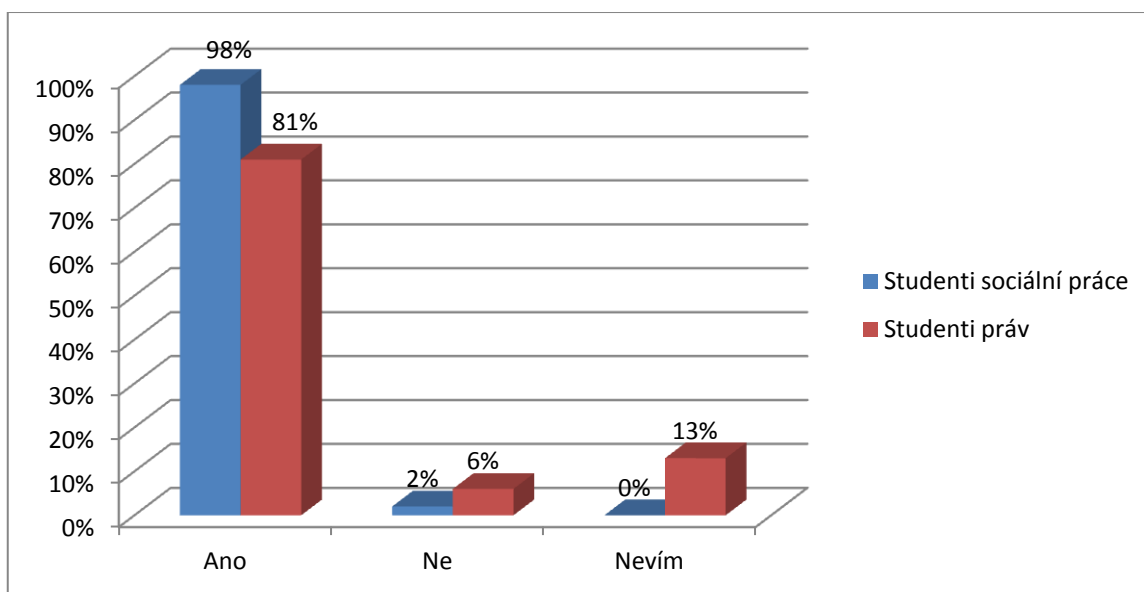
Graf č. 16 Využívání technik aktivního naslouchání

Zdroj: vlastní výzkum

V grafu jsou zaznamenány odpovědi respondentů, zda souhlasí, nesouhlasí, nebo neví, zda souhlasí či nesouhlasí s tvrzením, že mediátor může při mediaci využít techniky aktivního naslouchání. Tímto vyjádřením jsem chtěla zjistit, jak hluboké mají studenti povědomí o průběhu mediace a zda takovou techniku znají. Lze v tomto případě předpokládat, že studenti, kteří s výrokem souhlasili, vědí, co je technika aktivního naslouchání a tím pádem tedy i to, že ji může mediátor při své práci využívat. Studenti sociální práce v téměř většině případů s tvrzením souhlasili (94%), menšina studentů nevěděla, zda souhlasí nebo nesouhlasí (4%) a nejméně studentů s výrokem nesouhlasilo (2%). Studenti práv s výrokem také většinově souhlasili (68%), menší část z nich nevěděla, zda souhlasí nebo nesouhlasí (32%) a nikdo z nich se nevyjádřil záporně (0%).

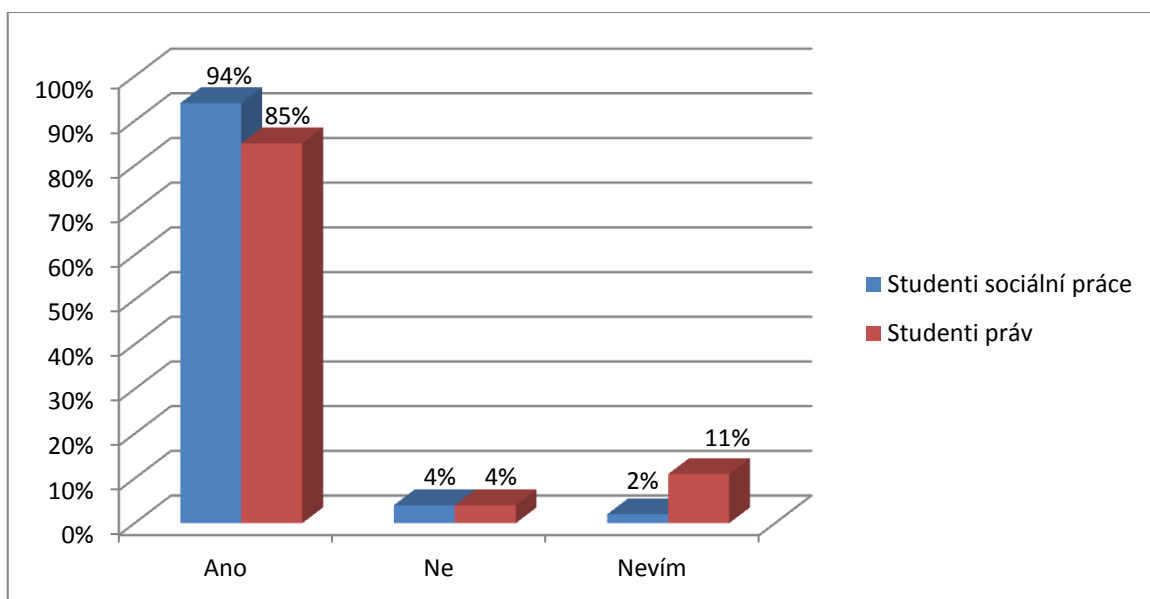
Graf č. 17 Mediační dohoda

Zdroj: vlastní výzkum

Zde se respondenti opět vyjadřovali, zda souhlasí nebo nesouhlasí s tvrzením, že výstupem mediace bývá zpravidla dohoda mezi spornými stranami upravující řešení jejich sporu. Stejně jako předchozí otázka, si i tato kladla za cíl prozkoumat hloubku povědomí studentů o procesu mediace. Lze předpokládat, že ti respondenti, kteří s pravdivým tvrzením souhlasí, zároveň vědí, že výstupem úspěšné mediace bývá zpravidla dohoda o řešení konfliktu. Studenti sociální práce s tvrzením souhlasili téměř všichni (98%), pouze malé procento s tvrzením nesouhlasilo (2%). Odpověď neví tedy nezaškrtl žádný ze studentů sociální práce. U studentů práv jsou čísla podobná, nejvíce jich s tvrzením souhlasilo (81%), menší část pak odpověděla, že neví (13%) a nejméně z nich s tvrzením nesouhlasilo (6%).

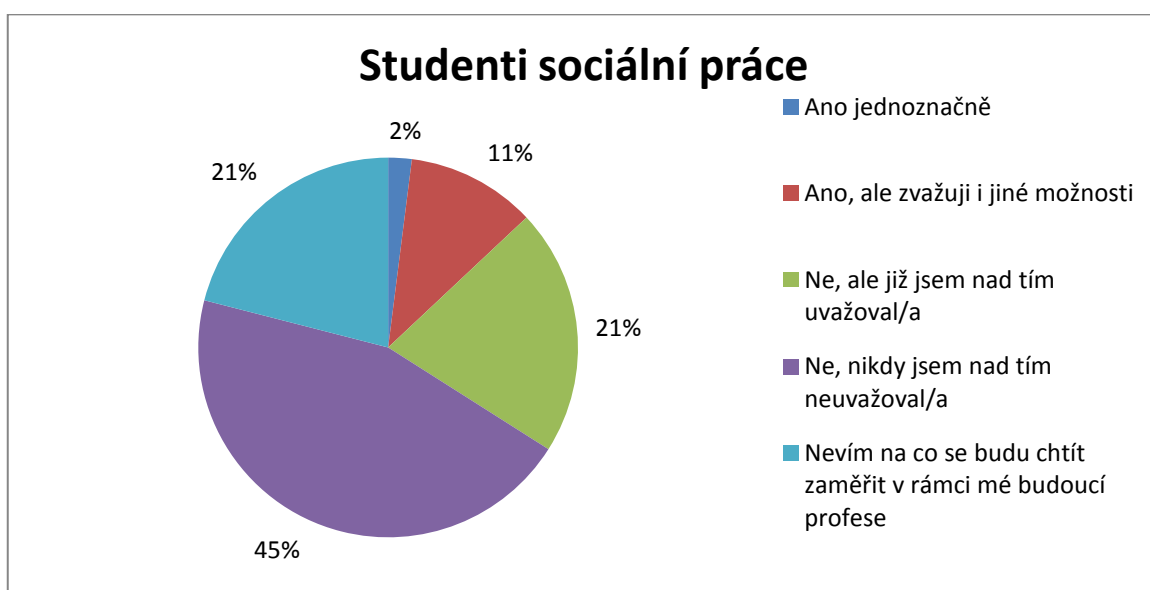
Graf č. 18 Neutralita mediátora

Zdroj: vlastní výzkum

Tento graf znázorňuje vyjádření respondentů k tvrzení, že by měl být mediátor v rámci rodinné mediace vždy neutrální. S tvrzením ve většině případů souhlasili jak studenti sociální práce (94%), tak studenti práv (85%), pouze malé procento nevědělo jak se k tvrzení vyjádřit, studenti sociální práce (2%) významně méně než studenti práv (11%). S tvrzením nesouhlasilo stejné množství studentů sociální práce (4%) i studentů práv (4%).

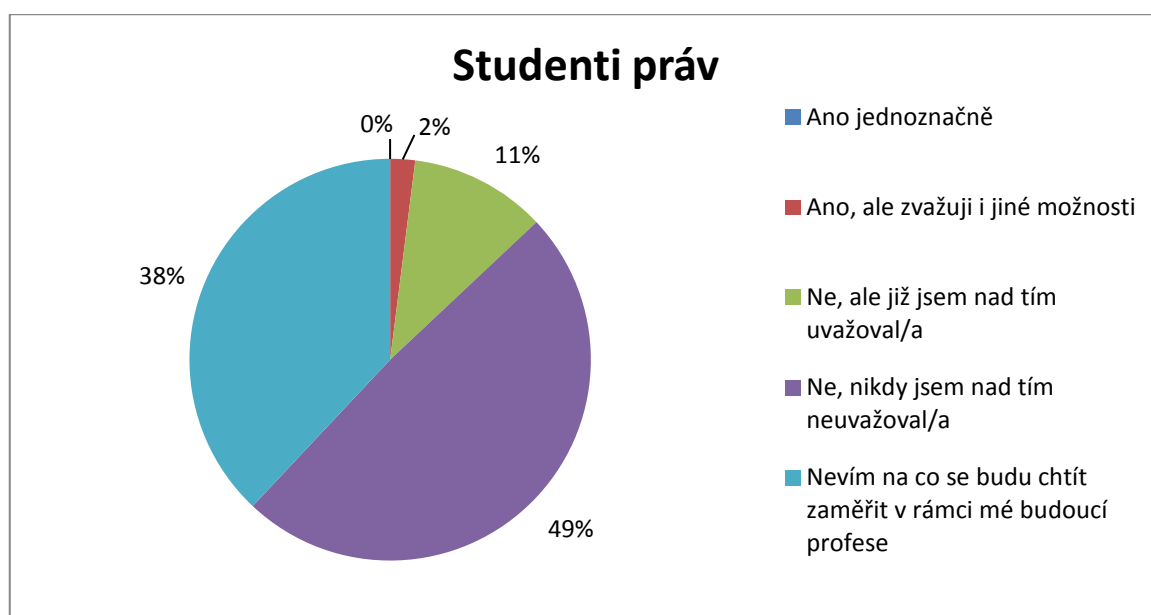
Graf č. 19 Zájem o rodinnou mediaci jako profesi u studentů sociální práce

Zdroj: vlastní výzkum

Graf zaznamenává odpovědi studentů sociální práce na otázku, zda by měli zájem věnovat se rodinné mediaci ve své budoucí profesi. Nejvíce z nich uvedlo, že zájem nemají a nikdy nad tím ani neuvažovali (45%), zhruba o polovinu méně z nich uvedlo, že zájem nemají, ale již nad tím někdy uvažovali (21%), stejné procento studentů uvedlo, že zatím neví, na co se budou chtít v rámci své profese zaměřit (21%), dále studenti odpověděli, že by se rodinné mediaci věnovat chtěli, ale zvažují i jiné možnosti. Pouze jeden z nich uvedl, že by se mediaci chtěl jednoznačně věnovat (2%).

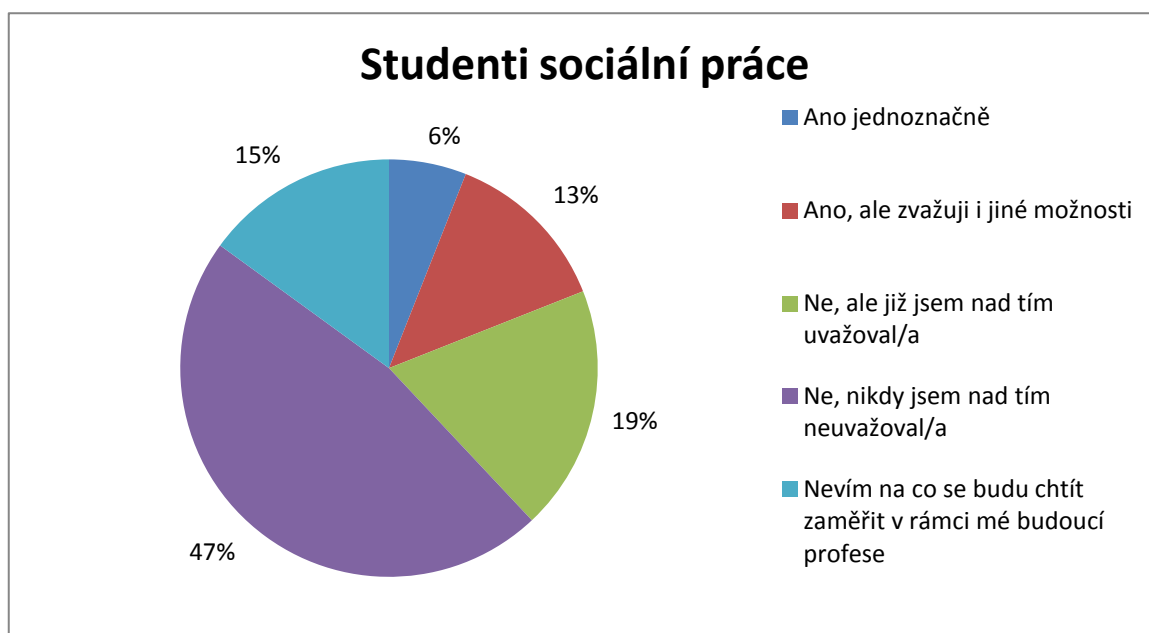
Graf č. 19.1 Zájem o rodinnou mediaci jako profesi u studentů práv

Zdroj: vlastní výzkum

Studenti práv také nejčastěji odpověděli, že se rodinné mediaci věnovat nechtějí a nikdy nad tím ani nepřemýšleli (49%), dále neví, na co se budou chtít zaměřit v rámci své budoucí profese (38%), o něco menší procento studentů odpovědělo, že se rodinné mediaci věnovat nechtějí, ale již nad tím uvažovali (11%), pouze jeden z nich by pak měl zájem se rodinné mediaci věnovat, ale zvažuje i další možnosti (2%) a nikdo z nich by se rodinné mediaci neměl zájem věnovat jednoznačně (0%).

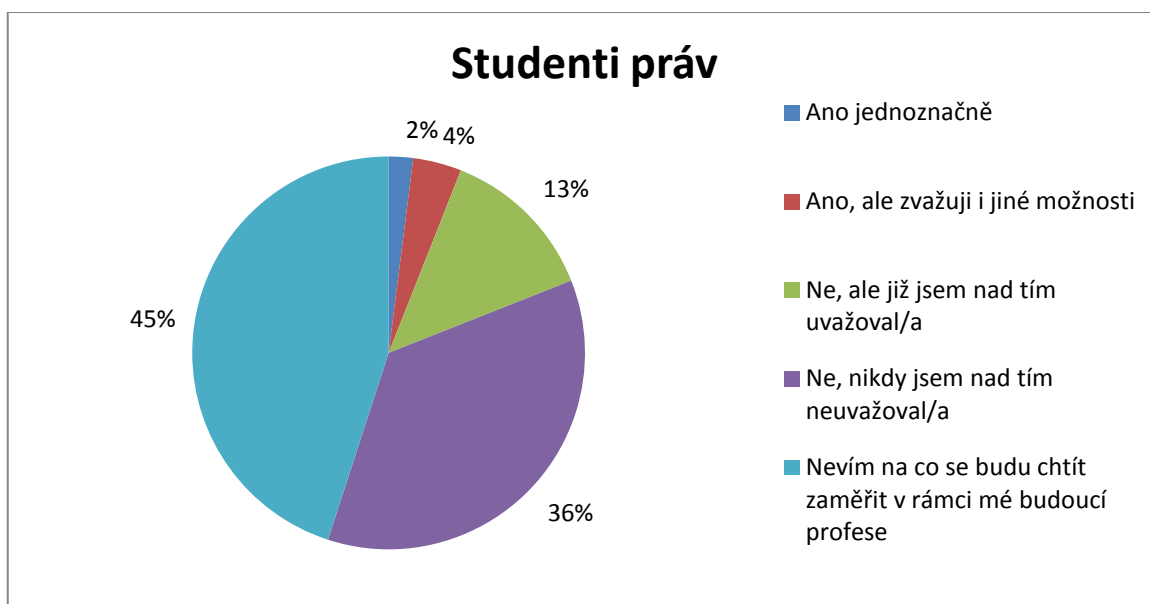
Graf č. 20 Profesní zájem o jiný druh mediace u studentů sociální práce

Zdroj: vlastní výzkum

Graf č. 20 rozvádí dále otázku ke grafu č. 19. Respondenti byli dotázáni, zda by měli zájem věnovat se v rámci své budoucí profese jinému druhu mediace než rodinné. I zde studenti sociální práce z většiny nemají zájem věnovat se mediaci a ani o tom nikdy neuvažovali (47%), poté nejčastěji odpovídali, že zájem nemají, ale již nad tím přemýšleli (19%), nevědí, na co se budou chtít v budoucnu zaměřit (15%). Menší část z nich má zájem se jinému než rodinnému druhu mediace věnovat, ale zvažují i jiné možnosti (13%). Nejméně z nich má jednoznačný zájem věnovat se některému z druhů mediace (6%).

Graf č. 20.1 Profesní zájem o jiný druh mediace u studentů sociální práva

Zdroj: vlastní výzkum

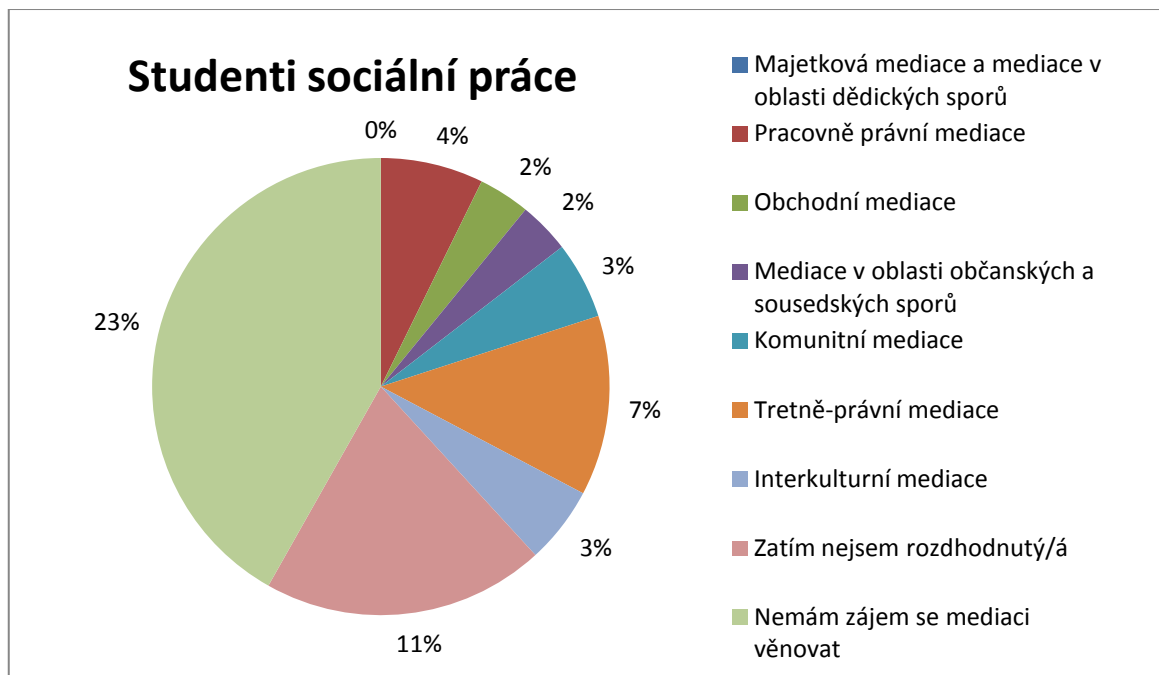
Studenti práva zde nejčastěji odpovídali, že neví, na co se budou chtít zaměřit v rámci budoucí profese (45%), o něco méně studentů odpovědělo, že se jiným druhům mediace věnovat nechtějí a nikdy nad tím ani nepřemýšleli (36%), dále studenti odpovídali, že zájem nemají, ale již nad tím uvažovali (13%), jen malé procento respondentů mělo zájem, ale zvažuje i jiné možnosti (4%) a pouze jeden z nich má zájem se nějakému z jiného druhu mediací jednoznačně věnovat (2%).

V případě, že respondenti v předchozí otázce odpověděli, že se mají zájem věnovat do budoucna jinému druhu mediace než je rodinná, zde si vybírali z nabízených možností, o kterou by se jednalo konkrétně.

U této otázky mohli studenti zaškrtnout libovolný počet odpovědí. Uvedená procentuální čísla v grafech nejsou spočítána na základě celkového počtu respondentů, nýbrž na základě celkového počtu odpovědí za studenty sociální práce a práva dohromady. V grafech je však znázorňují zvláště z důvodu lepší a podrobnější interpretace výsledků.

Stejnou otázku popisuje i graf č. 21.1, který prezentuje odpovědi druhé skupiny respondentů, studentů práva.

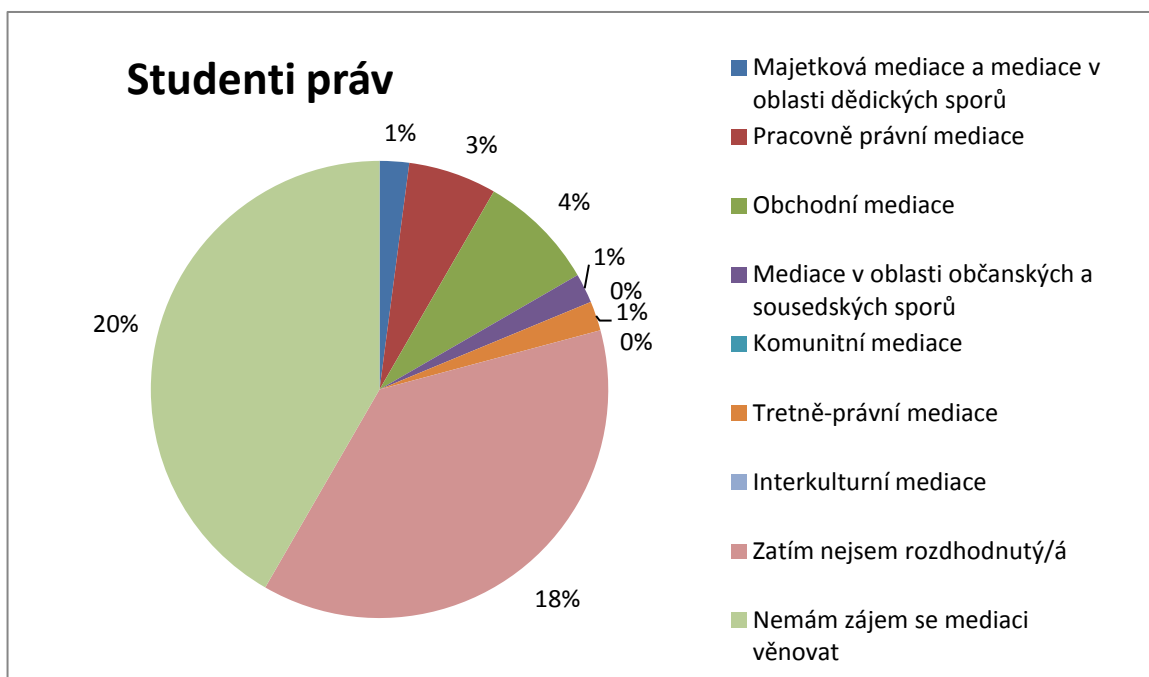
Graf č. 21 Profesní zájem na konkrétním druhu mediace u studentů sociální práce

Zdroj: vlastní výzkum

Zde je opět patrné, že studenti nejčastěji nemají zájem se mediací věnovat (23%), dále volili nejčastěji odpověď, že nejsou rozhodnutí (11%), poté je zajímala trestně-právní mediace (7%), pracovně právní mediace (4%), interkulturní mediace (3%), komunitní mediace (3%), mediace v oblasti občanských a sousedských sporů (2%), obchodní mediace (2%) a majetkovou mediací ne zvolil nikdo z nich (0%).

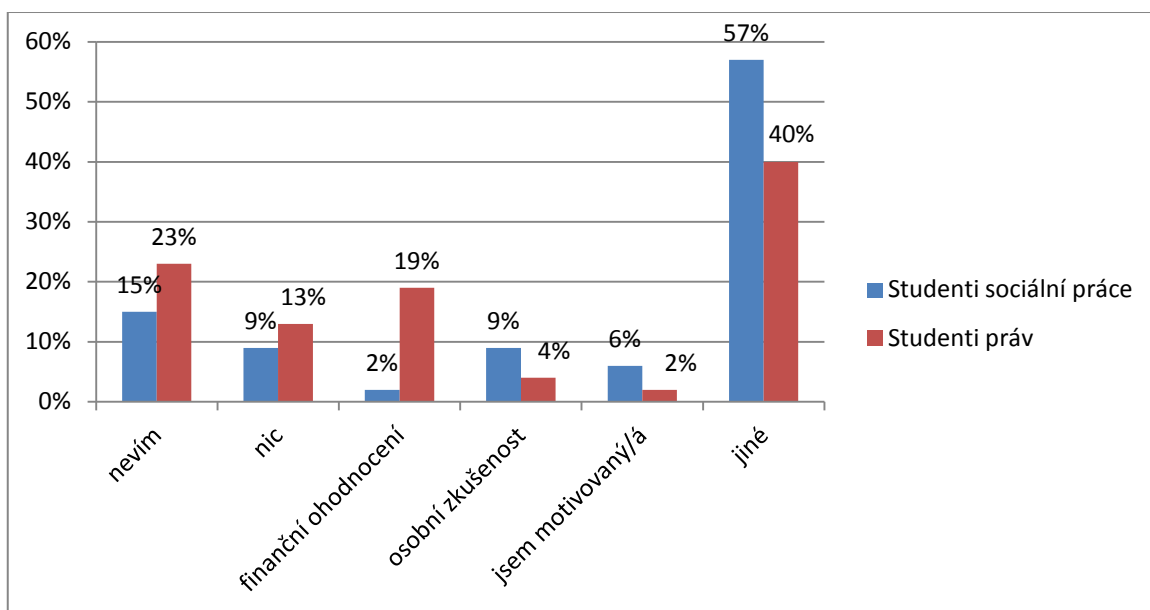
Graf č. 21.1 Profesní zájem na konkrétním druhu mediace u studentů práv

Zdroj: vlastní výzkum

I u studentů práv nejčastěji převládala odpověď, že nemají zájem se mediací věnovat (20%), poté nejčastěji odpovídali, že nejsou zatím ještě rozhodnutí (18%), nejvíce z vybraných pak volili obchodní mediaci (4%), trestně-právní mediaci (3%), majetkovou mediaci a mediaci v oblasti dědických sporů (1%), mediaci v občanských a sousedských sporech (1%), a interkulturní mediaci a komunitní nezvolil nikdo (0%).

Graf č. 22 Motivace pro výkon profese mediátora

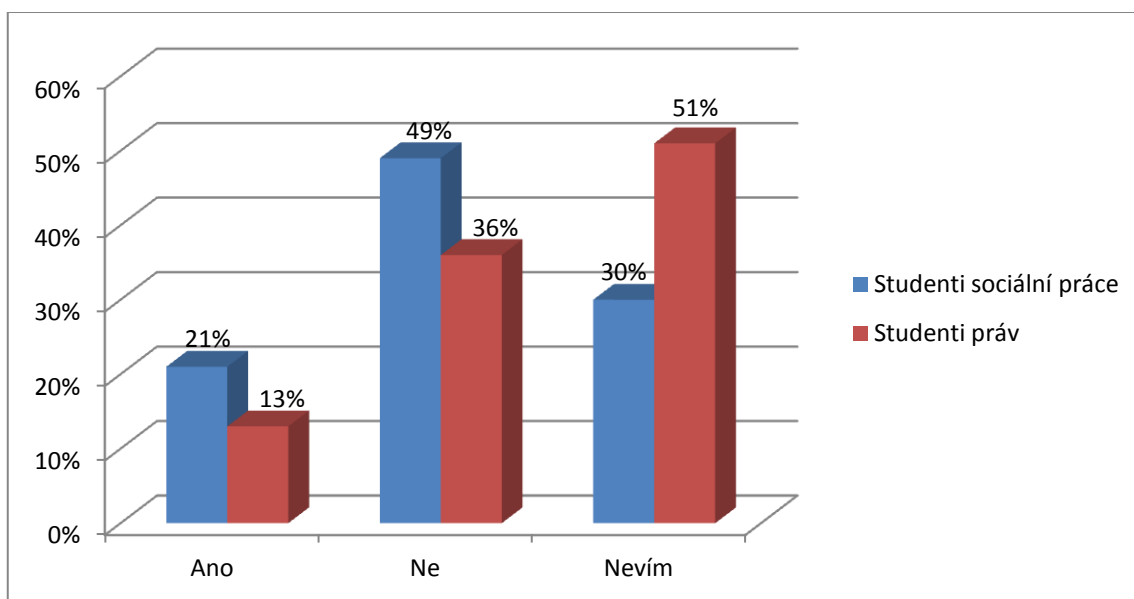
Zdroj: vlastní výzkum

Otázka, co by respondenty motivovalo k tomu, aby začali uvažovat o mediaci ve svém profesním životě, byla otevřená. Odpovědi se velmi různily, pokud bych je kategorizovala na základě obsahu odpovědí, nejčastější odpovědí však byla odpověď nevím, a to jak u studentů sociální práce (15%), tak u studentů práv (23%). Poté u studentů sociální práce osobní zkušenost (9%), nic ve smyslu, že by je nic nezmotivovalo, aby se mediaci v budoucnu profesně věnovali, protože nemají zájem (9%), jsou motivováni (6%), finanční ohodnocení (2%) a poté odpovědi jiné (57%), kterých byla nadpoloviční většina.

U studentů práv pak byla druhá nejčastější odpověď osobní ohodnocení (19%), poté nic ve smyslu, že by je nic nenamotivovalo k tomu, aby se mediaci v budoucnu profesně věnovali, protože nemají zájem (13%), poté osobní zkušenost (4%) a motivovaný je pouze jeden a měl by zájem se této oblasti věnovat (2%). Ostatní odpovídali různými odpověďmi, které jsem zařadila pro znázornění v grafu jako kategorii jiné (40%).

Co se týče kategorie jiné, tam odpovědi obsahovaly například: setkání s autoritou v oboru, větší povědomí o využívání mediace, zájem o daný obor, pocit naplnění, zajímavost oboru, motivace přijde sama s praxí, potřeba v rámci výkonu zaměstnání, kdyby o tom respondenti měli více informací a bližší vzhled do oblasti, případně nevyplnili, nebo odpovídali, že by nejprve potřebovali vědět, co to všechno obnáší, nebo o tom vůbec ještě neuvažovali.

Graf č. 23 Dostatečná míra nabízených předmětů v oblasti rodinné mediace

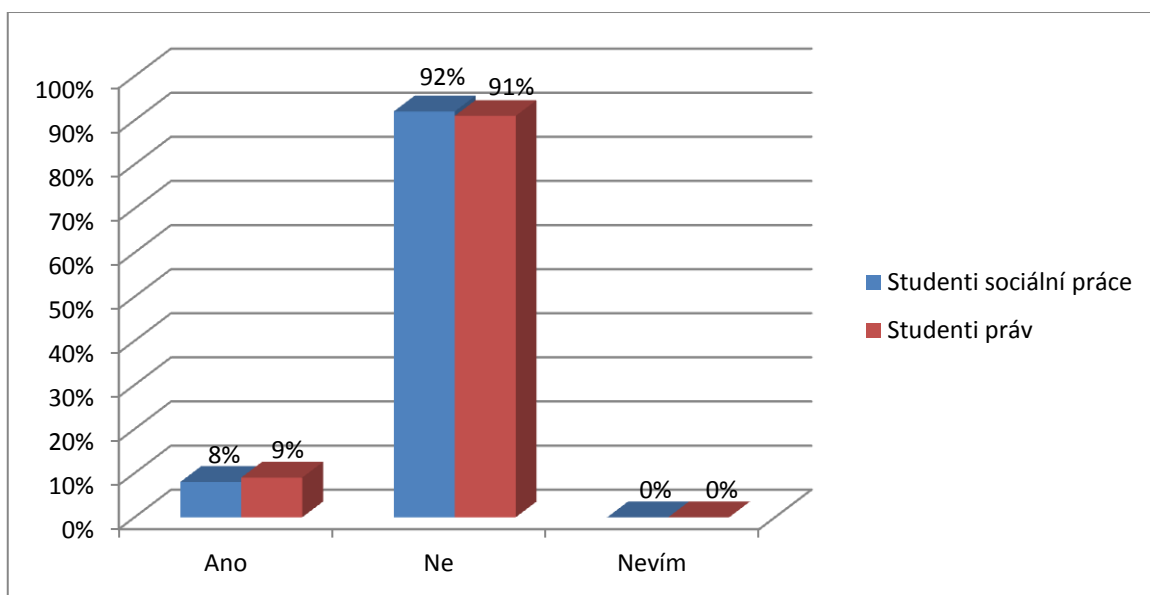

Zdroj: vlastní výzkum

V tomto grafu jsou znázorněny odpovědi respondentů na otázku, zda si myslí, že je nabídka předmětů v oblasti rodinné mediace v rámci jejich studia dostatečná. Nejvíce respondentů ze skupiny studentů sociální práce odpovědělo, že si to nemyslí (49%), poté nevěděli (30%) a nejméně z nich si myslí, že je dostatečná (21%).

Oproti tomu studenti práv nejčastěji nevěděli (51%), poté nesouhlasili (36%) a nejméně z nich ji považovalo za dostatečnou (13%).

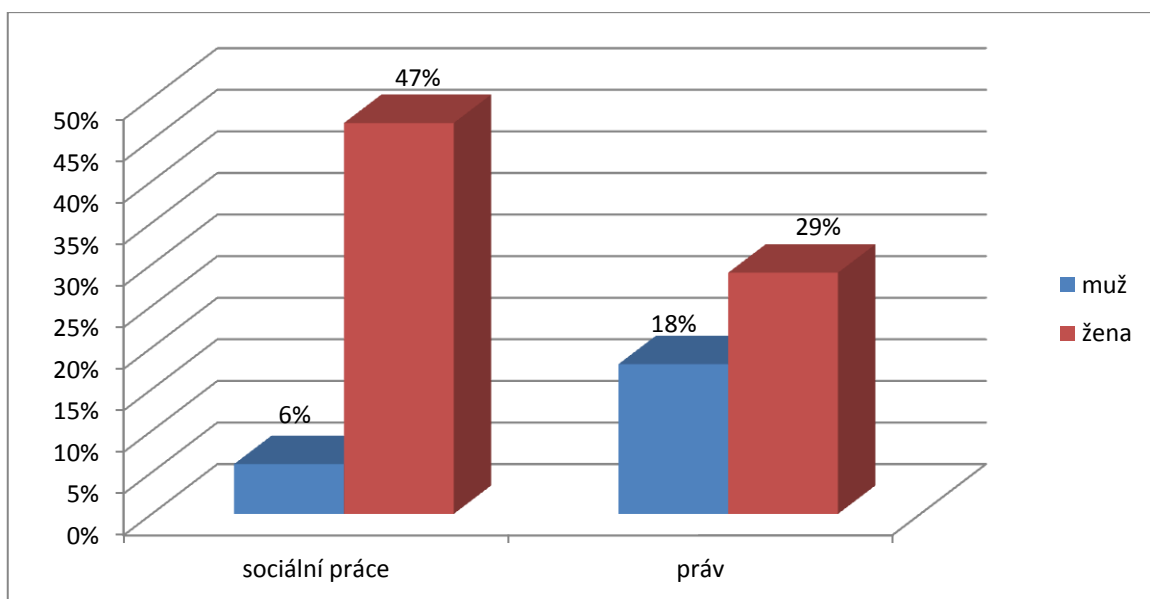
Graf č. 24 Osobní zkušenost s rodinnou mediací

Zdroj: vlastní výzkum

Téměř většina dotázaných neměla doposud žádnou osobní zkušenost s rodinnou mediací a to jak u studentů sociální práce (92%), tak u studentů práv (91%), zbylá část respondentů pak osobní zkušenost s rodinnou mediací již měla, u studentů sociální práce (8%) a u studentů práv (9%). Nikdo z respondentů neodpověděl na otázku nevím (0%).

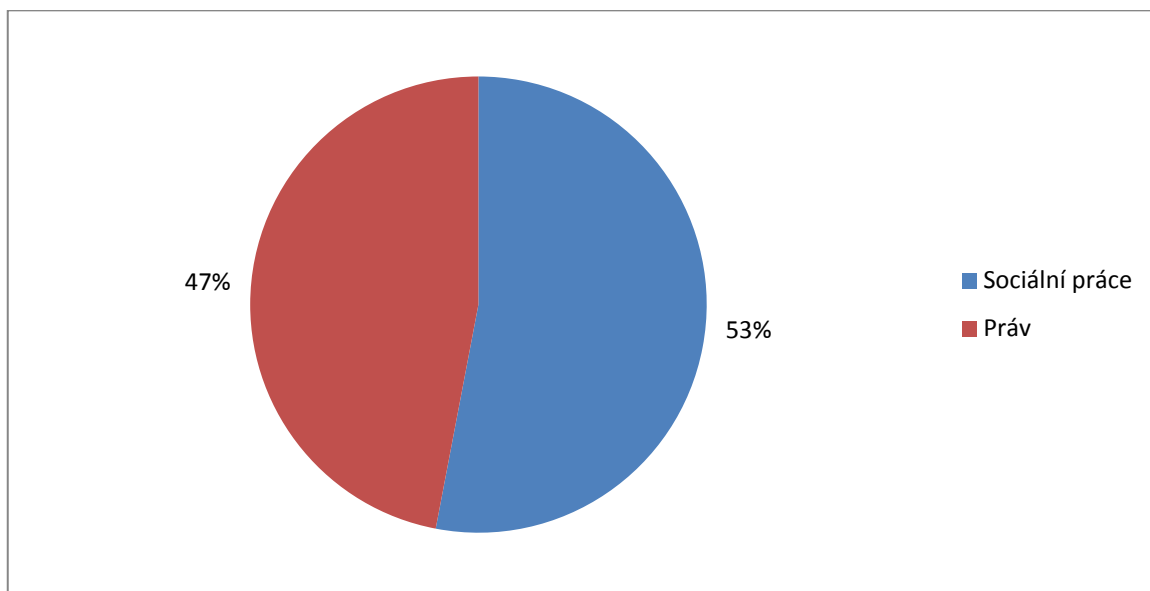
Graf č. 25 Rozdělení respondentů dle pohlaví

Zdroj: vlastní výzkum

Převážnou část výzkumného souboru tvořily ženy a to jak mezi studenty sociální práce (47%), tak i mezi studenty práv (29%). Muži tvořili spíše menšinu z celého souboru, mezi studenty práv více (18%) než mezi studenty sociální práce (6%).

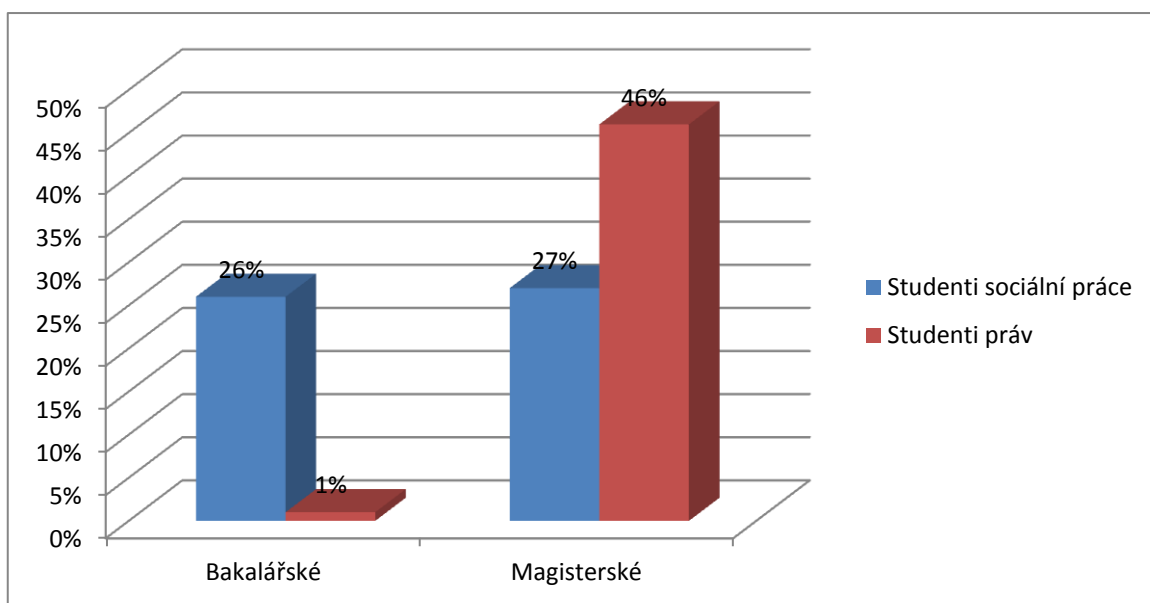
Graf č. 26 Rozdělení respondentů dle studovaného oboru

Zdroj: vlastní výzkum

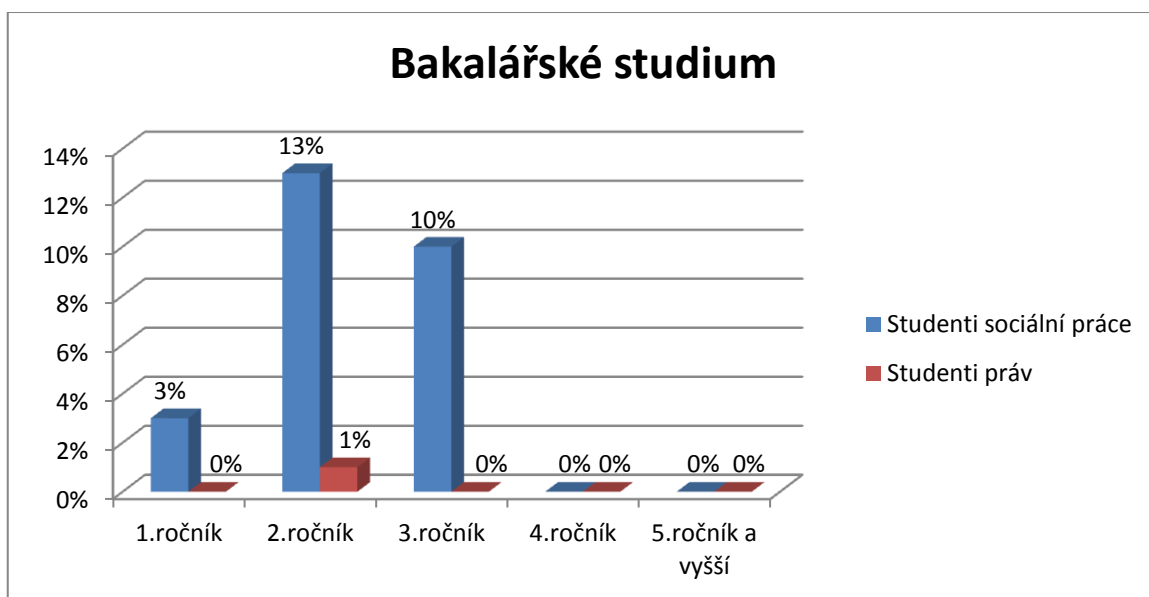
Výzkumný soubor respondentů tvoří dvě skupiny studentů Karlovy univerzity, jedna skupina studentů jsou studenti sociální práce (53%) a druhou skupinou studenti práv (47%).

Graf č. 27 Rozdělení respondentů dle studované formy studia

Zdroj: vlastní výzkum

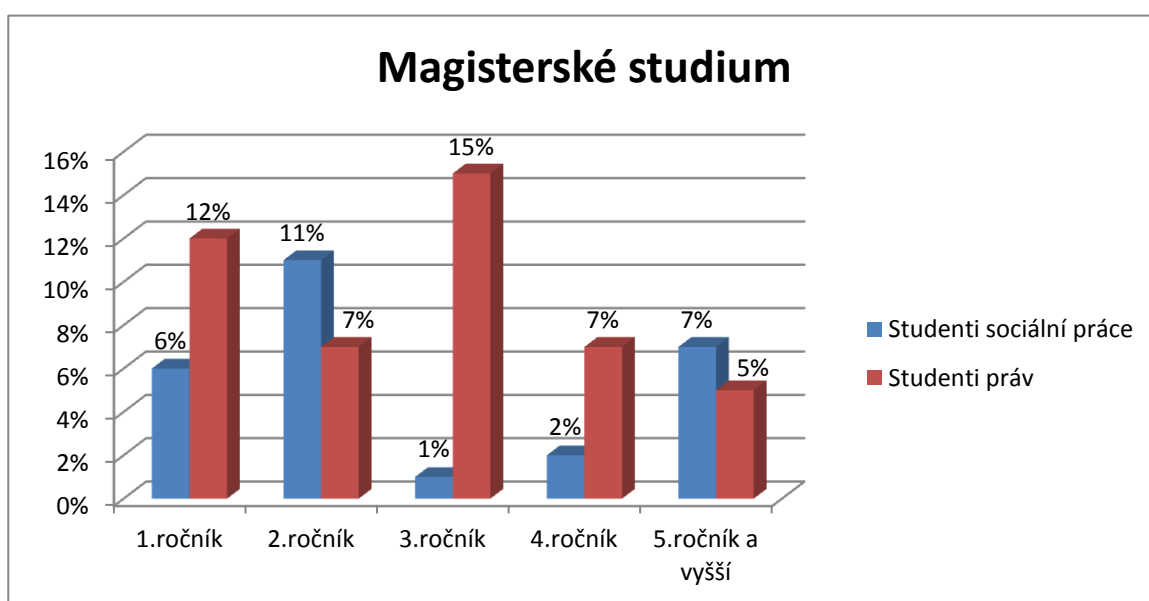
Graf č. 28 Rozdělení respondentů dle ročníku studia v bakalářském programu

Zdroj: vlastní výzkum

Nejvíce respondentů z bakalářské formy studia u studentů sociální práce bylo z druhého ročníku (13%), poté ze třetího (10%) a nejméně z prvního (3%), ze čtvrtého a pátého nebyl nikdo (0%). Z respondentů bakalářské formy studia ze studentů práv pouze jeden uvedl, že studuje druhý ročník (1%), tento údaj lze však považovat za chybu při zaškrtování odpovědí, protože studenti práv mají pouze magisterské studium.

Graf č. 28.1 Rozdělení respondentů dle ročníku studia v magisterském programu

Zdroj: vlastní výzkum

Z tohoto grafu je patrné, že nejvíce respondentů bylo z magisterského studia, ze studentů sociální práce bylo nejvíce z druhého ročníku (11%), poté z prvního ročníku (6%), poté z pátého nebo vyššího ročníku (7%), o něco méně pak ze čtvrtého (2%) a nejméně ze třetího (1%). U studentů práv bylo rozdělení o něco jiné. Nejvíce jich bylo ze třetího ročníku (15%), poté z prvního (12%), z druhého a čtvrtého (7%) a nejméně u pátého a vyššího (5%).

2.5.3 Rozhovor s jednatelem společnosti Český mediátor

Výzkumnou část diplomové práce, kterou jsem prováděla kvantitativním výzkumem pomocí online dotazníkového šetření, jsem se rozhodla doplnit o rozhovor s jednatelem společnosti Český mediátor, panem Ing. Arch. Dušanem Jakoubkem. Tato společnost je první, která se v České republice zabývá zprostředkováním mediace a v neposlední řadě také zvyšováním povědomí o mediaci v české společnosti. Rozhovor probíhal ve Slavkově u Brna, kde společnost také sídlí.

Pro rozhovor jsem měla připravené otázky týkající se oblasti hlavních činností společnosti, včetně Nadačního fondu Pro mediaci a její budoucí vize. Níže uvádím položené otázky i se zpracovanými odpověďmi.

1) Jak vznikl nápad založit společnost Český mediátor?

Z vlastní zkušenosti z podnikání, kdy jsem byl několikrát účastníkem soudního řízení, jsem se v rámci řešení některých konfliktů setkal s mediací, která mě natolik oslovila, že jsem se následně přihlásil v Praze na kurz mediace pod záštitou AMČR u paní Šiškové. Po absolvování kurzu jsem se poté zúčastnil ještě dalšího. Začal jsem studovat dostupnou literaturu. Zkrátka mě to téma velmi zaujalo. Když jsem zjistil, že v ČR mediaci nikdo nezprostředkovává a nedává jí profesionální formu a naproti tomu je spousta vyškolených mediátorů, rozhodl jsem se pro tento směr a začal připravovat projekty.

Vzhledem k tomu, že dlouhá léta působím v komunální politice, jsme se původně snažili své projekty realizovat přes stát a obce, ale realizace se nepodařila. Snažil jsem se vymyslet jak svoje myšlenky a cíle uchopit. Začal jsem také realizovat myšlenku, že by na každé obci vznikla místnost, která by mohla sloužit pro realizaci mediace a byla by využitelná kdykoliv pro místní případy. Teď jsme jednoznačně specifikovaná skupina, která je odborným

prostředníkem pro zprostředkovávání mediace. Nejvíce se zaměřujeme na rodinnou mediaci v rámci rodinných konfliktů, nebo rozvodů.

2) Během telefonické komunikace jste mluvil o aplikaci, která by přiblížila mediaci a zejména pak rodinnou mediaci lidem. Povězte mi prosím, o co se konkrétně jedná.

Ano, připravujeme online aplikaci, která by měla sloužit nejen ke zprostředkování mediace klientům, ale také všem zainteresovaným osobám a institucím, tedy i mediátorům, sociálním pracovníkům OSPOD a soudcům. Pracovně jí zatím nazýváme DIAPKON, tedy digitální aplikace konfliktu. Současně si také uvědomujeme, že ne každý občan má přístup k počítači nebo internetu, z toho důvodu jsme také oslovili OSPOD. Tam je situace příznivá, protože sociální pracovníci jsou mnohdy zahlceni spoustou případů a tento nástroj by jim mohl výrazně pracovně ulevit, stejně tak i soudcům. Aplikace bude prospěšná i pro mediátory, protože díky registraci zde budou moci získávat nové případy. Budoucnost v tomto směru bychom viděli i v mediaci ve sporu nemocnice s jejich pacienty, dále také mezinárodní mediaci pro různé společnosti. Součástí aplikace by byla i databáze schopných a aktivních mediátorů.

Doposud nám však chyběl nástroj, skrze který by bylo možné toto všechno realizovat. Jaké další výhodu by měla aplikace v tom, že by pomohla zprostředkovat mediaci v místě řešení konfliktu a sporné strany by tak nemusely na mediaci nikam dojíždět. Pomocí aplikace chceme vytvořit profesionální prostředí, které dnes v ČR velmi chybí.

Aplikace by vlastně vytvořila kulatý stůl pro řešení nejrůznějších konfliktů mimosoudní cestou. Chtěli bychom, aby tam byl online průvodce, pravděpodobně mediátor, který by klientovi poskytl základní informace, případně ho odkázal tam, kam klient potřebuje, který způsob řešení jeho situace by pro něj byl v danou chvíli nejvhodnější a zda je jeho problém vhodný pro řešení v mediačním procesu. Takový průvodce by pak měl být schopen i případně zprostředkovat mediaci a dohodnout první setkání.

V případě vyřešeného sporu klientů a uzavření dohody se zájmem ji nechat potvrdit soudem, bychom dohodu příslušnému soudci zprostředkovali také pomocí aplikace a klient by se nemusel o nic starat, ani si objednávat advokáta.

Aplikace by měla být koncepčně vytvořená zhruba v červenci letošního roku, poté začneme oslovovat případné investory. Aplikaci prozatím nevyvíjíme z hlediska IT prostředí,

nicméně i po této stránce máme potvrzené, že je tato aplikace proveditelná. Teď jsme v podstatě dokončili přípravnou a analyzující část a přichází na řadu práce v oblasti komunikace s OSPOD, soudy, mediátory a nabídnout jim aplikaci, aby ji mohli využívat jako jeden z nástrojů výkonu své práce.

Investiční partnery v tuto chvíli chceme získat díky programu Nadace Vodafone. Aplikace je koncepčně postavena tak, že bude schopna jako fungující a živý systém generovat zisk. V následujících dvou letech však počítáme s náklady zhruba okolo 2 000 000 až 3 000 000 Kč ročně. Samotná medializace mediace natolik, aby se stala běžně používaným slovem, bude zhruba stát 5 000 000 až 6 000 000 Kč. Je teď klíčové získat potřebné finance.

Budeme však muset hledat cestu, jak proniknout do konzervativního prostředí státu, zda se nám to vůbec podaří, to je otázkou. V současné době budeme potřebovat spoustu aktivistů a budeme také hledat nové lidi, kteří by se do našich projektů zapojili.

3) Velice mě zaujal Nadační fond Pro mediaci, který jste představili na Konferenci Efektivní komunikace v Brně v roce 2015. Jak tento nadační fond vznikl?

Jedná se o náš druhý projekt, v kterém jsme měli za hlavní cíl medializaci mediace, založili jsme tedy nadační fond, abychom tomu dali formu a mohli komunikovat s různými prostředními včetně neziskového sektoru. Zhruba rok jsme jednali s ministerstvem spravedlnosti, ale bohužel jsme neuspěli. Poté jsme se další rok věnovali analýze prostředí sami a hlavní zádrhel v tom, proč mediace není tak využívaná a nedostává se to mezi veřejnost, to je způsobené celkovým chováním mediátora na trhu a to jakým způsobem se prezentuje.

Díky nadaci se nám na tyto průzkumy a analýzy podařilo najít potřebné finance. Prozatím však v nadaci moc financí není, máme jednu kolegyni, která se stará o získávání financí a ročně se snaží zpracovat alespoň 2 až 3 projekty.

Nadace je koncipována tak, že díky úhradám od velkých společností, které by naši aplikaci, o které jsme již hovořili, využívaly, nebo náš fond podporovaly různými způsoby, bychom utvořili takovou síť pro sociální oblast a bylo by možné z těchto financí podporovat rodiny, nebo jednotlivce, kteří nemají dostatečné prostředky na úhradu mediace.

4) Kolik mediací zprostředkujete měsíčně?

To je různé, někdy je to zhruba 8 až 10 mediací, někdy zase třeba jen 1 nebo 2.

5) Chystáte se i za hranice České republiky?

Jakmile zvládneme prostředí v ČR, chceme se pustit i do toho zahraničního, ale to je prozatím ještě daleká budoucnost.

6) Popište, jak konkrétně probíhá zprostředkování mediace prostřednictvím Vaší společnosti.

Většinou se člověk podívá na naše stránky, ve většině případů řeší o vztahové problémy a osloví nás. Na základě toho mu v podstatě poskytneme takové základní poradenství o tom, zda se jedná o spor, který je vhodný mediací řešit, pokud ne, odkážeme ho k příslušnému orgánu, instituci, kde jeho problémy dokáží vyřešit. Případy, které se k nám dostávají, jsou často v rodinné oblasti, nejčastěji jsou realizované rozvodové mediace., Také je tu poměrná část sporů rodičů s dospělými dětmi, v takovýchto případech je však velmi problematické přesvědčit děti, aby se mediace zúčastnily.

Pokud se jedná o případ vhodný k mediaci, tak ji zprostředkujeme s konkrétním mediátorem v nejbližší lokalitě, kde je to žádoucí pro klienty a poté už jen dostaneme odpověď od mediátora, že mediace proběhla. Do řešení sporů se nezapojujeme, jsme pouze zprostředkovatelé, pokud bychom toto nedodržovali, ničili bychom tím náš koncept.

Co se týče časového rámce, tak pokud jsou obě strany rozhodnuty, že mediaci chtějí využít, tak je to velmi rychlé a je to proces, který může být do měsíce nebo měsíce a půl ukončen. Pokud se ale jedná o složitý případ, celý proces je delší. Většinou však stačí 2 nebo 3 setkání s tím, že na prvním se stanovují a definují konkrétní zájmy zúčastněných a na dalším setkání se navrhnou řešení a řeší se to více do hloubky.

7) Cílíte v rámci svého působení také na studenty?

Jednoznačně, protože to je prostředí, kde se o mediaci mladí lidé dozvídají a oni jsou generace, na které bude také záležet další vývoj mediace v naší společnosti.

8) Na webových stránkách máte video, které lidem vysvětluje co to ta mediace vlastně je, jak Vás napadlo video vytvořit?

Jednou jsem na to narazil na nějakém webu a velice se mi ta myšlenka líbila, rozhodla jsem se to tedy udělat i u nás.

9) Kdo je podle Vašeho názoru nejvhodnějším odborníkem pro výkon mediátora?

To je zcela individuální. Nezáleží na oboru, který člověk vystudoval, důležité je, aby věděl o čem mediace je, a o čem být má, aby byl schopný a nestranný. Také si myslím, že je velice důležité, aby byl zkušený a dokázal ustát a správně a efektivně reagovat v průběhu mediačního procesu. Také je důležité, aby znal své kvality, uměl se prezentovat a získávat jednotlivé případy.

10) Jaké je podle Vašeho názoru povědomí české veřejnosti o mediaci?

Myslím si, že není velké, spousta lidí o této možnosti řešení konfliktu neví a vrhají se do soudních sporů. Na webových stránkách máme spuštěný dotazníkový průzkum na toto téma, kde se snažíme zmapovat využívání mimosoudního řešení sporů.

11) Jak vypadá v současné době aktuální stav využívání mediace, potažmo rodinné mediace?

Mediátorů je v současné době mnoho, většina mediátorů spíše ale vzdělává další a další potencionální mediátory o tom, jak mediaci dělat. Většina z nich však doopravdy mediaci nevykonává, nebo se k případům nemá jak dostat.

Myslím, že i tento problém by mohla vyřešit naše zmíněná aplikace, do které by se mediátoři zaregistrovali a měli by tak snadnější přístup k případům. Stejně tak lidé, by měli snadnější přístup k mediačnímu procesu a možnosti řešit touto cestou své konflikty.

12) Je něco, co byste chtěl ještě doplnit?

Myslím, že ne.

2.6 Diskuse

Povědomí o mediaci

Na základě doplňkového rozhovoru bylo zjištěno, že povědomí o mediaci celkově, tak i rodinné mediaci, je v České republice velmi malé. Mnoho lidí neví, že své spory mohou řešit mimosoudní cestou s pomocí mediátora a předejít tak prohlubování jejich vzájemného konfliktu. Povědomí o rodinné mediaci je úzce spojeno s jejím využíváním. Toto tvrzení dokládá i Šišková a kol. (2016).

Povědomí studentů o mediaci bylo mimo jiné zjišťováno také prostřednictvím otázky, která se jich ptala na to, s jakým z nabízených druhů mediace byli seznámeni v rámci studia. Přičemž jsem výsledky rozdělila do dvou skupin, první skupina zahrnovala odpovědi studentů sociální práce a druhá studentů práv. Respondenti zde mohli zaškrtnout libovolný počet z nabízených odpovědí. Studenti sociální práce byli nejčastěji seznámeni právě s rodinnou mediací, poté uváděli trestně-právní mediaci, mediaci v oblasti občanských a sousedských sporů a poté v malých procentech ostatní druhy mediace. Studenti práv nejčastěji odpovídali obchodní a pracovní právní mediací, následně rodinnou a mediací v oblasti občanských a sousedských sporů a poté odpovídali v malých procentech ostatní druhy mediace. Z tohoto vyplývá, že povědomí studentů o rodinné mediaci je zároveň také nejvyšší oproti ostatním druhům mediace.

Využívání rodinné mediace

V rámci doplňkového rozhovoru se také potvrdilo tvrzení, že rodinná mediace je u nás nejčastěji využívanou formou mediace. Je třeba věnovat se utváření mediačního prostředí, nastavit správně jeho fungování a především tomu dát rámec, který bude utvářet další vývoj.

K častějšímu a efektivnějšímu využívání rodinné mediace by mohla významně přispět webová aplikace DIAPKON, na které momentálně pracuje společnost Český mediátor. Pokud se vše podaří dobře zrealizovat, aplikace bude pozitivním a důležitým prvkem nejen pro koncové potencionální klienty mediace, ale také pro ostatní subjekty, které v řešení rodinných konfliktů figurují, jako je zejména OSPOD, soudy a ostatní mediátoři.

Rodinná mediace je nejčastěji využívanou formou mediace v České republice. Pomocí dotazníkového šetření jsem zjišťovala také povědomí studentů o jejím využívání. Výsledky ukazují, že rodinnou mediací jako nejčastěji využívanou formu, odpovídali respondenti nejčastěji. Co se týče rozložení odpovědí mezi studenty sociální práce a práv, překvapivě zde obě skupiny odpověděly procentuelně stejně.

Vhodnost využití rodinné mediace

O vhodnosti využití rodinné mediace jsem se zmiňovala již v teoretické části, kde jsem uváděla její výhody oproti soudnímu řízení, včetně příkladů oblastí, ve kterých je možné rodinnou mediaci využít. Nicméně rodinná mediace není vhodná vždy a za každé situace. Případy, kdy není vhodné využít rodinnou mediaci, jsou zejména v oblastech, kdy je konflikt mezi spornými stranami vyhocený v plné míře. V takových případech by mediace většinou nebyla úspěšná. Důležité je tedy i správné načasování mediace a to nejlépe před rozhořením konfliktu anebo až ve chvíli, kdy vyhocení konfliktu opadne. Významnou oblastí, ve které není rodinná mediace vůbec vhodná, jsou případy, kde docházelo k týrání, násilí, nebo sexuálnímu zneužívání.

Na vhodnost využití rodinné mediace jsem se zaměřila také v rámci výzkumu, kdy jsem se ptala respondentů na to, zda lze rodinnou mediací řešit všechny typy rodinných konfliktů. Po zpracování dat vyplynulo, že jak studenti sociální práce, tak i studenti práv se nejvíce shodovali na tom, že rodinnou mediací nelze řešit všechny typy konfliktů. Odpovědi však nebyli zcela jednoznačné, protože druhá nejpočetnější část respondentů odpovídala opačně, kdy souhlasili s tvrzením, že rodinnou mediaci lze využít při všech typech rodinných konfliktů. Respondentů, kteří souhlasili, bylo jen o několik málo procent méně než těch, kteří s tvrzením nesouhlasili. Zbylý počet respondentů volil odpověď nevim.

Ze získaných dat bylo také patrné, že nevhodnost pro využití rodinné mediace ve všech typech rodinných konfliktů si uvědomovali častěji studenti sociální práce, oproti studentům práv.

Vzdělání mediátora

Mediátor by měl být vzdělaný v mnoha oblastech týkajících se rodiny a řešení rodinných konfliktů, včetně právního ukotvení. Ale tím nejdůležitějším, co mediátor pro výkon své praxe potřebuje, je on sám a jeho kvality. Oblasti znalostí a vzdělání mediátora potvrzuje i Šišková (2016), která uvádí, že by měly být především ze základů psychologie, pedagogiky a to zejména z vývojových období dítěte, životního cyklu člověka a fází rozchodu partnerů. Šišková (2016) také vyjmenovává oblasti, ve kterých by měl mít mediátor vykonávající rodinnou mediaci přehled a jsou to zejména: přehled o právním rámci souvisejícím s rodinnými záležitostmi jako jsou třeba rozvody a dědictví, dále o formách a důsledcích různých druhů péče o děti, znát postupy opatrovnického a občanského soudu, mít kontakty, vědět jaká je náplň pracovníků OSPOD a také ostatních odborníků, od kterých jeho potencionální klienti odchází, nebo ke kterým mohou dále zamířit. Důležitost osobnosti mediátora a jeho schopností připomíná také jednatel společnosti Český mediátor, který v rozhovoru uvedl, že: „nezáleží na oboru, který člověk vystudoval, důležité je, aby věděl o čem mediace je, a o čem být má, aby byl schopný a nestranný. Také si myslím, že je velice důležité, aby byl zkušený a dokázal ustát a správně a efektivně reagovat v průběhu mediálního procesu. Také je důležité, aby znal své kvality, uměl se prezentovat a získávat jednotlivé případy.“

Na tuto otázku jsem se také zaměřila v rámci dotazníkového šetření, z kterého vyplynulo, že studenti sociální práce se ve většině případů přikláněli k názoru, že nezáleží na tom, v jaké oblasti by měl být mediátor odborníkem, protože je to zcela individuální záležitost, v případě druhé nejčastější odpovědi pak volili odborníka ve své profesi, tedy v sociální práci, jako třetí nejčastěji volená varianta byl pak odborník z oblasti psychologie a nejméně volená varianta byl odborník z oblasti práva. Oproti tomu studenti práv se nejčastěji shodovali na tom, že mediátor by měl být odborník z oblasti psychologie, druhou nejčastější odpovědí pak bylo, že na tom nezáleží a je to zcela individuální, třetí nejčastější odpověď pak volili odborníka ve své oblasti, tedy, odborníka z oblasti práv a nejméně pak volili odborníka z oblasti sociální práce. V tomto případě, je tedy zajímavý názor obou skupin respondentů, kdy lze říci, že se studenti sociální práce domnívají, že nejméně vhodným z nabízených možností je odborník z oblasti práv. A naopak se studenti práv domnívají, že nejméně vhodným odborníkem z nabízených možností pro výkon profese mediátora je odborník z oblasti sociální práce.

Dle mého názoru by měl mít mediátor přehled ve všech zmíněných oblastech, zejména pak těch, které se nejvíce týkají případů, na které se bude v rámci svého výkonu praxe zaměřovat. Přičemž si myslím, že není podstatné, zda má vzdělání v jedné z výše uvedených oblastí, je však velice důležité, aby byl schopen se v každé z nich orientovat a správně je využít v rámci mediace tak, aby byla úspěšná.

Profesionální rámeček rodinné mediace

I zde by mohla být užitečná připravovaná webová aplikace DIAPKON, protože by dokázala propojit odborníky pracující v této oblasti a mohla by tak vytvořit kvalitní profesionální prostředí, které by sloužilo pro vzdělávací účely a zvýšení kvality a profesionality v oblasti rodinné mediace. To by mohlo sloužit jako profesionální síť k podpoře rozvoje nejen rodinné mediace, ale také mediace obecně.

Současně také z výzkumu vyplynulo a respondenti se na tom většinou shodují, že rodinnou mediaci je třeba dále více profesionálně rozvíjet. Tento stav je tedy znám jak v praxi, tak i mezi studenty sociální práce a práv.

Účast dítěte v mediaci

V teoretické části práce uvádím na základě odborné literatury tvrzení o účasti dítěte na mediačním procesu, kde popisují, v jaké míře by bylo v případě potřeby dítě do procesu zapojit a jakým způsobem by to mělo probíhat, aby to pro dítě bylo co nejvhodnější a dobře pochopitelné. Oproti tomu, se jednatel společnosti Český mediátor na účast dítěte v procesu mediace vyjádřil protikladně s tím, že dle jeho vlastního názoru, by se děti procesu mediace neměly účastnit a mediace by měla být natolik efektivní, aby to nebylo vůbec potřeba a dítě bylo takového kroku ušetřeno.

Dle mého názoru je optimální rovnováha uprostřed těchto tvrzení. Pro dítě je samozřejmě daleko méně stresující se procesu mediace nezúčastňovat vůbec a nepřidělovat mu tak tím žádné starosti. Na druhou stranu si dokážu představit případy, kde by bylo vhodné seznámit se s názorem toho dítěte, kterého se následná dohoda bude týkat. Nicméně je třeba, jak jako uvádí Holá, Malacká a kol. (2014) přizpůsobit v takovém případě styl komunikace rozumovým a vývojovým schopnostem dítěte, za žádnou cenu mu své názory nepodsouvat a nejlépe začít takový rozhovor neformálně.

I přes to, že toto nebylo cílem zjištění výzkumu práce, považuji téma zapojení dítěte do procesu mediace za aktuální a důležité. Vzhledem k tomu, že mi toto téma vyplynulo z diplomové práce, považuji za významné zmínit ho také v diskuzi.

Ověření hypotéz

V rámci výzkumu jsem si ověřovala také stanovené hypotézy, které se týkaly přehledu respondentů o využívání rodinné mediace, znalosti jejího procesu a také zájmu respondentů o rodinnou mediaci jako budoucí profesi.

Hypotéza č. 1 potvrzena nebyla, protože se z výsledků ukázalo, že studenti sociální práce, i studenti práv, mají stejné povědomí o využívání rodinné mediace. 49% z obou skupin studentů totiž v rámci otázky na nejčastěji využívanou formu mediace odpovědělo rodinnou mediací.

Potvrdila se hypotéza č. 2, která hovoří o tom, že studenti sociální práce znají častěji rodinnou mediaci z hlediska jejího procesu oproti studentům práv. Toto tvrzení jsem předpokládala na základě povahy obsahu studia obou skupin respondentů. Ukázalo se, že celkem 43% studentů sociální práce zná proces mediace, oproti studentům práv, kterých bylo pouze 19%.

Překvapujícím zjištěním pak bylo vyvrácení třetí hypotézy. V té jsem předpokládala vyšší zájem studentů práv o rodinnou mediaci v rámci budoucí profese oproti studentům sociální práce. Nicméně výsledky hovoří opačně a dokazují, že zájem o rodinnou mediaci mají spíše studenti sociální práce, z nichž se 6% vyjádřilo, že by o ni měli zájem jednoznačně a 13% tuto možnost zvažuje. Naproti tomu, mezi studenty práv nebyl nikdo, kdo by měl jednoznačný zájem a pouze 2% z nich o této možnosti uvažují.

3 Závěr

S rodinnou mediací jsem se setkala až při navazujícím magisterském studiu a byla pro mne novým tématem. Nicméně mě toto téma velice zaujalo, protože rodinnou mediací vnímám jako velmi efektivní možnost řešení konfliktů mimosoudní cestou. Rodinná mediace může ušetřit nejen spoustu finančních prostředků, ale především přináší možnost rodinné problémy konstruktivně a efektivně vyřešit s možností zlepšení vzájemných vztahů. Soudní řízení je nepříjemnou záležitostí pro všechny účastníky a jeho rozhodnutím se vztahy sporných stran zpravidla nezlepší. Proto vnímám rozvoj a zvyšování povědomí o rodinné mediaci jako klíčové. Vzhledem k velké provázanosti oboru sociální práce s oborem práv v rodinné mediaci, mě přišlo zajímavé zkoumat, jaké rozdíly jsou mezi nimi v rámci studia.

Cílem mého výzkumu bylo zjistit povědomí studentů sociální práce a práv Univerzity Karlovy o rodinné mediaci. Myslím, že se mi tento cíl podařilo naplnit a podařilo se mi zmapovat celkové povědomí studentů o rodinné mediaci, jak z hlediska jejího využívání, procesu, vzdělání mediátora a také jejich případný zájem v rámci výběru budoucí profese. Navíc jsem pro doplnění kvantitativního výzkumu provedla strukturovaný rozhovor s odborníkem, který se v této oblasti aktivně pohybuje. V rámci své činnosti se snaží propojit jednotlivé subjekty zapojené do řešení rodinných konfliktů a zvyšovat povědomí o mediaci.

Dle mého názoru, na základě zjištěných informací, je povědomí studentů sociální práce a práv Univerzity Karlovy na dobré úrovni. Předpokládám, že se bude časem zvyšovat i povědomí veřejnosti o možnostech jejího využití. Závěrem bych chtěla dodat, že je třeba nadále zvyšovat nejen povědomí o rodinné mediaci, ale také její profesionální úroveň, aby se mohla stát efektivním nástrojem pro řešení rodinných konfliktů a zajímavým oborem pro budoucí generaci odborníků, kteří se této oblasti budou chtít profesionálně věnovat.

4 Seznam informačních zdrojů

- (1) Asociace mediátorů České republiky. *Etický kodex mediátora*. [online]. [cit. 2018-04-06]. Dostupné z: <http://www.amcr.cz/dokumenty/kodex.pdf>.
- (2) Asociace mediátorů České republiky. *O asociaci*. [online]. [cit. 2018-04-02]. Dostupné z: <http://www.amcr.cz/o-asociaci/>.
- (3) Asociace mediátorů České republiky. *Vzdělávání v oblasti mediace*. [online]. [cit. 2018-04-06]. Dostupné z: <http://www.amcr.cz/chci-se-stat-mediatorem/>.
- (4) ČESKO. Zákon, č. 202 ze dne 1. září 2012 o mediaci a změně některých zákonů ve znění zákona č. 202/2012 Sb.
- (5) ČESKO. Vyhláška č. 277 ze dne 1. září 2012 o zkouškách a odměně mediátora ve znění vyhlášky č. 277/2012 Sb.
- (6) Český mediátor. *O společnosti Český mediátor*. [online]. [cit. 2018-04-02]. Dostupné z: <http://www.ceskymediator.cz/cs/mediatori/>.
- (7) Český mediátor. *Ceník běžné mediace*. [online]. [cit. 2018-04-06]. Dostupné z: <http://www.ceskymediator.cz/cs/cenik-bezne-mediace/#>.
- (8) HOLÁ, L. a kol. *Mediace a možnosti využití v praxi*. 1. vyd. Praha: Grada, 2013, ISBN 978-80-247-4109-3.
- (9) HOLÁ, L. MALACKA, M. a kol. *Mediace a reflexe jejich aktuálních trendů*. 1. vyd. Praha: Leges, 2014. ISBN 978-80-7502-047-5.
- (10) HOLÁ, L. a kol. *Rodinná mediace v České republice*. 1. vyd. Praha: Leges, 2014. ISBN 978-80-7502-015-4.
- (11) HOLÁ, L. *Mediace: Způsob řešení mezilidských konfliktů*. 1. vyd. Praha: Grada, 2003. ISBN 80-247-0467-6.
- (12) HOLÁ, L. WESTPHALOVÁ, L. KOVÁČOVÁ, A. SPÁČIL, O. *Rodinná mediace v České republice*. 1. vyd. Praha: Leges, 2014. ISBN 978-80-7502-015-4.
- (13) HORÁČEK, T. *Základní principy mediace: z právního i neprávního pohledu*. In: *Bulletin advokacie*. [online]. Praha: 2. 8. 2013. [cit. 2018-05-07]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/zakladni-principy-mediace-z-pravniho-i-nepravniho-pohledu>.
- (14) JANOTOVÁ, M. *Mediace*. 1. vyd. Praha: Ústav práva a právní vědy, 2014. ISBN 978-80-87974-07-0.
- (15) KRESSEL, K. *The Strategic Style in Mediation*. *Conflict Resolution Quarterly*. 2007. 34 str. doi: 10.1002/crq.174.

- (16) LORD, S. Practice innovation: Culturally responsive family mediation at Legal Aid NSW: A collaborative approach. *Journal of Family Studies*. 2011. 5 str. doi: 10.5172/jfs.2011.17.3.249.
- (17) MATOUŠEK, O. a kol. Metody a řízení sociální práce. 2. vyd. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-502-8.
- (18) MATOUŠEK, O. PAZLAROVÁ, H. Hodnocení ohroženého dítěte a rodiny: v kontextu plánování péče. 2. vyd. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0522-7.
- (19) MCGOWAN, D. Reframing the mediation debate in Irish all-issues divorce disputes: from mediation vs. litigation to mediation and litigation. *Journal of Social Welfare and Family Law*. 2018. 15 str. doi: 10.1080/09649069.2018.1444445.
- (20) PERRY, B. Chlapec, kterého chovali jako psa: Příběhy dětí, které překonaly trama. 1. vyd. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-1112-9.
- (21) PLAMÍNEK, J. Mediaci: nejúčinnější lék na konflikty. 1. vyd. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-5031-6.
- (22) POTOČKOVÁ, D. Nejlepší je domluvit se aneb průvodce mediačním procesem. 1. vyd. Praha: ALFOM, 2013. ISBN 978-80-87785-00-3.
- (23) Pro Mediaci. *Nadační fond Pro Mediaci*. [online]. [cit. 2018-04-02]. Dostupné z: <https://www.promediaci.cz/>.
- (24) RISKIN, L., ARNOLD, T., KEATING, M. Mediaci aneb Jak řešit konflikty. 1. vyd. Praha: PALLATA, 1997. ISBN 80-901710-6-0.
- (25) RUDD, B. Associations between Parent and Child Reports Of Interperental Conflict/Violence and Child Difficulties in a Family Mediation Setting. *Family Court Review*. 17. 5. 2015. 16 str. doi: 10.1111/fcre.12176.
- (26) SMITHSON, J. et. al. The Moral Order in Family Mediation: Negotiating Competing Values. *Conflict Resolution Quarterly*. 2017. 24 str. doi: 10.1002/crg.21195.
- (27) STOILKOVSKA, A. PALEVSKI MUCUNSKA, V. ILIEVA, J. Awareness about mediation as an alternative form of dispute resolution: practices in the Republic of Macedonia. *International Journal of Cognitive Research in Science, Engineering and Education*. 2015, 8 str. UDK 347.965.42(497.7).
- (28) ŠIŠKOVÁ, T. Facilitativní mediaci: Řešení konfliktu prostřednictvím mediátora. 1. vyd. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0091-8.
- (29) ŠIŠKOVÁ, T. Průvodce rodinnou mediací. 1. vyd. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-1157-0.

- (30) ŠMÍD, O. ŠÍNOVÁ, R. a kol. Rozvod manželství. 1. vyd. Praha: Leges, 2013. ISBN 978-80-875776-66-3.
- (31) VETEŠKA, J. Mediace a probace v kontextu sociální andragogiky. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-898-7.
- (32) VRABCOVÁ, D. Rodinná mediace: cesta řešení sporů mezi rozvádějícími se rodiči. In: *www.sancedetem.cz* [online]. 17. 3. 2017. [cit. 2018-04-02]. Dostupné z: <https://www.sancedetem.cz/cs/hledam-pomoc/rodina-v-problemove-situaci/problemy-v-partnerskem-vztahu/rodinna-mediace-cesta-k-reseni-sporu-mezi-rozvadejicimi-se-rodici.shtml>.
- (33) VRABCOVÁ, D. Vzdělávací potřeby mediátorů poskytujících rodinnou mediaci: bakalářská práce. Praha: Univerzita Karlova, 2012. 49 stran.
- (34) WINTEROVÁ, A. DVOŘÁK, J. Pocta Sentě Radvanové k 80. narozeninám. 1. vyd. Praha: Aspi, 2009. ISBN 978-80-7357-432-1.

6 Seznam grafů

Graf č. 1 Co je mediace

Graf č. 2 Zakotvení mediace v právu

Graf č. 3 Nejčastěji využívaná forma mediace dle studentů sociální práce

Graf č. 3.1 Nejčastěji využívaná forma mediace dle studentů práv

Graf č. 4 Druhy mediace, se kterými byli respondenti seznámeni v rámci studia dle studentů sociální práce

Graf č. 4.1 Druhy mediace, se kterými byli respondenti seznámeni v rámci studia dle studentů práv

Graf č. 5 Názor na nejvhodnějšího odborníka pro výkon profese mediátora dle studentů sociální práce

Graf č. 5.1 Názor na nejvhodnějšího odborníka pro výkon profese mediátora dle studentů práv

Graf č. 6 Užitečnost rodinné mediace jako alternativy řešení konfliktů oproti soudnímu řízení

Graf č. 7 Nařízení mediace soudem

Graf č. 8 Rozvoj mediace v ČR

Graf č. 9 Profesionální rozvoj mediace.

Graf č. 10 První informační zdroj respondentů o mediaci

Graf č. 11 Způsob podání informací o mediaci v rámci studia

Graf č. 12 Hodnocení efektivity vyučovaných předmětů o mediaci z pohledu studentů sociální práce

Graf č. 12.1 Hodnocení efektivity vyučovaných předmětů o mediaci z pohledu studentů práv

Graf č. 13 Průběh mediace – studenti sociální práce

Graf č. 13.1 Průběh mediace – studenti práv

Graf č. 14 Fáze mediace

Graf č. 15 Vhodnost využití rodinné mediace

- Graf č. 16 Využívání technik aktivního naslouchání
- Graf č. 17 Mediační dohoda
- Graf č. 18 Neutralita mediátora
- Graf č. 19 Zájem o rodinnou mediaci jako profesi u studentů sociální práce
- Graf č. 19.1 Zájem o rodinnou mediaci jako profesi u studentů práv
- Graf č. 20 Profesní zájem o jiný druh mediace u studentů sociální práce
- Graf č. 20.1 Profesní zájem o jiný druh mediace u studentů sociální práv
- Graf č. 21 Profesní zájem na konkrétním druhu mediace u studentů sociální práce
- Graf č. 22 Motivace pro výkon profese mediátora
- Graf č. 23 Dostatečná míra nabízených předmětů v oblasti rodinné mediace
- Graf č. 24 Osobní zkušenost s rodinnou mediací
- Graf č. 25 Rozdělení respondentů dle pohlaví
- Graf č. 26 Rozdělení respondentů dle studovaného oboru
- Graf č. 27 Rozdělení respondentů dle studované formy studia
- Graf č. 28 Rozdělení respondentů dle ročníku studia v bakalářském programu
- Graf č. 28.1 Rozdělení respondentů dle ročníku studia v magisterském programu

7 Přílohy

Příloha 1: Dotazník použitý pro získání dat

Příloha 2: Otázky použité při doplňkovém rozhovoru

Příloha 1: Dotazník použitý pro získání dat

Zjišťování povědomí studentů sociální práce a práva o rodinné mediaci

Vážení respondenti,

prosím o vyplnění dotazníku, který má za cíl zjišťování povědomí studentů sociální práce a práva o rodinné mediaci.

Jmenuji se Veronika Fialová a jsem studentkou navazujícího magisterského studia na Univerzitě Karlově. Dotazník je určen pro získání dat k mé diplomové práci na téma Povědomí studentů sociální práce a práva o rodinné mediaci pod vedením PhDr. Hany Pazlarové, Ph. D.

Dotazník je zcela anonymní a je určen pro studenty oborů sociální práce a práv. Obsahuje celkem 28 otázek. V dotazníku jsou dvě otevřené otázky, které jsou hned na jeho začátku, zbytek otázek je uzavřených. V uzavřených otázkách vybírejte prosím pouze jednu z nabízených odpovědí, pokud není uvedeno jinak. Aby bylo možné dotazník odeslat, je třeba odpovědět na všechny otázky.

V případě dotazů, nebo nesrovnalostí mne můžete kontaktovat na telefonním čísle 607 290 455.

Velice Vám děkuji za Vaše odpovědi a Váš čas,

Veronika Fialová

- 1) Co je mediace?**
- 2) Ve kterém zákoně je mediace právně ukotvena?**
- 3) Která z nabízených forem mediace je podle Vašeho názoru nejčastěji využívána v České republice?**
  - a. Rodinná mediace
  - b. Majetková mediace a mediace v oblasti dědických sporů
  - c. Pracovně právní mediace
  - d. Obchodní mediace

- e. Mediace v oblasti občanských a sousedských sporů
- f. Komunitní mediace
- g. Trestně-právní mediace
- h. Interkulturní mediace

4) Se kterými druhy mediace jste byl/a seznámen/a v rámci svého studia?

- a. Rodinná mediace
- b. Majetková mediace a mediace v oblasti dědických sporů
- c. Pracovně právní mediace
- d. Obchodní mediace
- e. Mediace v oblasti občanských a sousedských sporů
- f. Komunitní mediace
- g. Trestně-právní mediace
- h. Interkulturní mediace
- i. S žádnou

5) Kdo je dle Vašeho názoru z vybraných odborníků nejvhodnější pro výkon profese mediátora?

- a. Odborník z oblasti sociální práce
- b. Odborník z oblasti práva
- c. Odborník z oblasti psychologie
- d. Nezáleží na tom, je to individuální
- e. Nevím

6) Je podle Vašeho názoru rodinná mediace užitečnou alternativou řešení rodinných konfliktů oproti soudnímu řízení?

- a. Ano
- b. Ne
- c. Nevím

7) Může být rodinná mediace nařízena soudem?

- a. Ano
- b. Ne
- c. Nevím

8) Potvrďte, zda souhlasíte s tímto tvrzením: Mediace je v České republice velmi mladá, začala se rozvíjet v 90. letech 20. století.

- a. Ano
- b. Ne

c. Nevím

9) Potvrďte, zda souhlasíte s tímto tvrzením: Mediace je stále třeba profesionálně rozvíjet.

a. Ano

b. Ne

c. Nevím

10) Odkud jste se o mediaci dozvěděl/a?

a. V rámci studia

b. Mimo studium

c. Nedozevěděl/a, nevím, co to je

11) Jak jste se o rodinné mediaci v rámci studia dozvěděl/a?

a. V samostatném předmětu zabývajícím se přímo mediací

b. V předmětu, jehož obsah výuky zahrnoval i mediaci

c. Nedozevěděl/a

12) Jak hodnotíte efektivitu tohoto předmětu

a. Nepřínosný

b. Málo přínosný

c. Průměrný

d. Přínosný

e. Velmi přínosný

f. Nevím, předmět jsem neabsolvoval/a

13) Víte, jaký je průběh rodinné mediace?

a. Ano, učili jsme se to v rámci studia

b. Ano, ale znám ji z jiné zkušenosti než je studium

c. Ne, učili jsme se to v rámci studia, ale již si to nepamatuji

d. Ne, neučili jsme se to v rámci studia

14) Potvrďte, zda souhlasíte s tímto tvrzením: Rodinná mediace je rozdělena do několika fází.

a. Ano

b. Ne

c. Nevím

15) Potvrďte, zda souhlasíte s tímto tvrzením: V rámci rodinné mediace se mohou řešit všechny druhy rodinných konfliktů.

a. Ano

- b. Ne
- c. Nevím

16) Potvrďte, zda souhlasíte s tímto tvrzením: Mediátor může při mediaci využít techniky aktivního naslouchání.

- a. Ano
- b. Ne
- c. Nevím

17) Potvrďte, zda souhlasíte s tímto tvrzením: Výstupem mediace bývá zpravidla dohoda mezi spornými stranami upravující řešení jejich sporu.

- a. Ano
- b. Ne
- c. Nevím

18) Potvrďte, zda souhlasíte s tímto tvrzením: Mediátor by měl být v rámci rodinné mediace vždy neutrální.

- a. Ano
- b. Ne
- c. Nevím

19) Máte zájem věnovat se rodinné mediaci v rámci své budoucí profese?

- a. Ano jednoznačně
- b. Ano, ale zvažuji i jiné možnosti
- c. Ne, ale již jsem nad tím uvažoval/a
- d. Ne, nikdy jsem o tom ani neuvažoval/a
- e. Nevím na co se budu chtít zaměřit v rámci mé budoucí profese

20) Máte zájem věnovat se jinému druhu mediace v rámci své budoucí profese?

- a. Ano jednoznačně
- b. Ano, ale zvažuji i jiné možnosti
- c. Ne, ale již jsem nad tím uvažoval/a
- d. Ne, nikdy jsem o tom ani neuvažoval/a
- e. Nevím na co se budu chtít zaměřit v rámci mé budoucí profese

21) V případě, že máte zájem se v rámci profese věnovat jinému druhu mediace než rodinné, zaškrtněte, o kterou se jedná.

- a. Majetková mediace a mediace v oblasti dědických sporů
- b. Pracovně právní mediace
- c. Obchodní mediace

- d. Mediace v oblasti občanských a sousedských sporů
- e. Komunitní mediace
- f. Trestně-právní mediace
- g. Interkulturní mediace
- h. Zatím nejsem rozhodnutý/á
- i. Nemám zájem se mediaci věnovat

22) Co by Vás motivovalo k tomu, abyste začal/a uvažovat o mediaci ve svém profesním životě?

23) Myslíte si, že je nabídka předmětů v oblasti rodinné mediace v rámci Vašeho studia dostatečná?

- a. Ano
- b. Ne
- c. Nevím

24) Máte osobní zkušenost s rodinnou mediací?

- a. Ano
- b. Ne

25) Vaše pohlaví:

- a. Žena
- b. Muž

26) Jste studentem/studentkou:

- a. Sociální práce
- b. Práv

27) Jakou formu oboru studujete?

- a. Bakalářské
- b. Magisterské

28) V kolikátém ročníku studujete?

- a. 1. ročník
- b. 2. ročník
- c. 3. ročník
- d. 4. ročník
- e. 5. ročník a vyšší

Příloha 2: Otázky použité při doplňkovém rozhovoru

- 1) Jak vznikl nápad založit společnost Český mediátor?
- 2) Během telefonické komunikace jste mluvil o aplikaci, která by přiblížila mediaci a zejména pak rodinnou mediaci lidem. Povězte mi prosím, o co se konkrétně jedná.
- 3) Velice mě zaujal Nadační fond Pro mediaci, který jste představili na Konferenci Efektivní komunikace v Brně v roce 2015. Jak tento nadační fond vznikl?
- 4) Kolik mediací zprostředkujete měsíčně?
- 5) Chystáte se i za hranice České republiky?
- 6) Popište, jak konkrétně probíhá zprostředkování mediace prostřednictvím Vaší společnosti.
- 7) Cílíte v rámci svého působení také na studenty?
- 8) Na webových stránkách máte video, které lidem vysvětluje co to ta mediace vlastně je, jak Vás napadlo video vytvořit?
- 9) Kdo je podle Vašeho názoru nejvhodnějším odborníkem pro výkon mediátora?
- 10) Jaké je podle Vašeho názoru povědomí české veřejnosti o mediaci?
- 11) Jak vypadá v současné době aktuální stav využívání mediace, potažmo rodinné mediace?
- 12) Je něco, co byste chtěl ještě doplnit?